

Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van grote en zeer grote vzw's in Limburg

Jan Luys

promotor :
Prof. dr. Nan TORFS

co-promotor :
De heer Steven MATHEI

Voorwoord

Dit eindwerk vormt het sluitstuk van mijn opleiding aan de faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen te Hasselt. Het gaf me voldoening om mijn vaardigheden en kennis, die ik tijdens mijn opleiding heb verworven, in deze studie te benutten.

Maar dit sluitstuk kwam echter niet tot stand zonder de hulp van velen die me hebben bijgestaan in het schrijven van deze masterproef.

Vooreerst wil ik zeker een oprecht dankwoord richten aan mijn promotor Prof. Dr. Torfs Nan en aan co-promotor Dhr. Steven Mathei. Hun deskundige hulp en feedback gaf zeker een meerwaarde aan mijn werk. Bovendien wil ik Dhr. Steven Mathei extra bedanken voor het inrichten van de vele bijeenkomsten waar hij me met raad en daad bijstond.

Ook de vzw's die meewerkten aan de bevraging wil ik zeker betrekken in mijn dankwoordje. Dank voor uw medewerking en voor het beantwoorden van de vele vragen.

Verder zou ik de medestudenten van dit onderzoek willen bedanken voor hun constructieve bijdragen. Als laatste wil ik mijn ouders en familie bedanken voor hun steun tijdens mijn hele opleiding.

Jan Luys

Mei 2010

Samenvatting

België is een land waar het verenigingsleven hoogtij viert. Verenigingen bevorderen de sociale samenhang en zijn zo essentieel geworden dat ze niet meer weg te denken zijn uit onze samenleving. Het verenigingsleven wint nog steeds aan belang en ze groeien gestaag, maar zeker. Elk jaar worden er meer mensen in dienst genomen door verenigingen. In 2002 vertegenwoordigden de verenigingen al 13.5% van de totale loonarbeid in ons land. Vandaar dat er een steeds luidere kreet klonk om de verouderde regelgeving van 1921 aan te passen aan de noden van het huidige economische klimaat. Deze nieuwe wet kwam er op 2 mei 2002 met de nieuwe vzw-wetgeving. Deze nieuwe regelgeving bracht echter ook nieuwe problemen met zich mee voor de modale burger die zich engageert in het verenigingsleven. Dit onderzoek handelt over die problemen en probeert enkele suggesties te doen om tot een verbetering van de huidige situatie te komen.

Deze thesis maakt deel uit van een groepsproject in samenwerking met twaalf andere studenten van de Universiteit Hasselt. We doen een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingsleven in Limburg door middel van een uitgebreide vragenlijst. Het onderzoek van deze thesis legt zich specifiek toe op de grote en zeer grote vzw's die Limburg rijk is.

In het eerste hoofdstuk wordt het probleem geschetst. De problemen waarmee een vzw te kampen heeft, vloeien voort uit de talrijke boekhoudkundige, administratieve, juridische en fiscale verplichtingen waaraan de vzw onderworpen is. Verder in dit hoofdstuk beschrijven we het onderzoeksproces en leggen we de aanpak van het praktijkonderzoek uit.

Het tweede hoofdstuk bevat een schets van het verenigingslandschap in België. Aan de hand van enkele schema's en definities geven we vanuit een aantal verschillende invalshoeken een kijk op het verenigingsleven in België. Verenigingen zijn namelijk belangrijk in de bevrediging van de individuele en gemeenschappelijke behoeften van de modale burger. Tevens zijn zij actoren in het economisch leven. De verenigingen kan men onder brengen in twee onderdelen van de economie: de non-profitsector of de sociale sector.

Vanaf het derde hoofdstuk volgen we een vast stramien waarbij elk hoofdstuk begint met een theoretische omkadering en een kleine evaluatie van de theorie. Vervolgens gaan we verder met de situatie zoals ze in de praktijk is volgens de bevindingen van onze vragenlijst. Aan het eind van dit praktijkgedeelte volgt eveneens een evaluatie met positieve en negatieve punten en eventuele suggesties die de huidige gang van zaken zouden kunnen verbeteren.

In het derde hoofdstuk belichten we het juridisch kader waarin een vereniging zonder winstoogmerk opereert. Het belangrijkste punt is dat een vzw zich onderscheidt van andere verenigingen door de rechtspersoonlijkheid. De rechtspersoonlijkheid beperkt de aansprakelijkheid van de leden van de vereniging. Zo hoeven leden in principe geen eigen vermogen in de vzw te investeren en gaan verbintenissen aan in naam van de vzw en niet in eigen naam. Verder wordt er in dit hoofdstuk dieper ingegaan op de oprichting van een vzw en wat er gebeurt wanneer de vzw wordt ontbonden of wanneer er een faillissement dreigt. Eveneens worden er enkele alternatieven zoals de vso en de maatschappelijke onderneming kort besproken.

Hoofdstuk vier biedt een inzicht in de structuur van een grote of zeer grote vzw. Naast de verplichte algemene vergadering en de raad van bestuur hebben grote vzw's enkele andere organen die de werking van hun vereniging moeten vergemakkelijken. Deze organisatiestructuur vertoont veel gelijkenissen met de organisatiestructuur van grote handelsvennootschappen. De praktijkstudie bevestigt dat bijna elke grote en zeer grote vzw nood heeft aan deze organen en er volop gebruik van maakt.

Het volgende topic dat we kort belichten zijn de administratieve verplichtingen. Zo moet elke vereniging haar opgestelde statuten neerleggen en een ledenregister opstellen. Veel verenigingen hebben nogal wat moeilijkheden met het naleven van alle administratieve verplichtingen. Vooral de aanvraagformulieren I en II om bepaalde wijzigingen bekend te maken stuiten op veel onbegrip bij de verenigingen. Onze suggestie luidt dan ook om voor elke specifieke wijziging, zoals bijvoorbeeld een statutenwijziging, een apart formulier in te voeren.

Deze dagen is deugdelijk bestuur een zeer actueel punt in het bedrijfsleven. In een land waar de non-profit sterk vertegenwoordigd is en steeds belangrijker wordt, is het nodig dat ook de grote en zeer grote verenigingen de codes van deugdelijk bestuur geleidelijk aan gaan implementeren. Daar zij echter andere noden hebben dan handelsvennootschappen, zou het voor grote en zeer grote vzw's nuttig zijn een code van deugdelijk bestuur op te stellen of een aanpassing te maken van de huidige non-profit governance code.

De belangrijkste veranderingen die de nieuwe vzw-wet met zich meebrengt, situeren zich op boekhoudkundig vlak. Na een korte schets van de situatie voor de nieuwe wet, nemen we de belangrijkste boekhoudkundige maatregelen onder de loep. Het doel van de wetgever is meer transparantie te creëren. Hiervoor nam men bepaalde maatregelen. De voornaamste maatregel is de creatie van nieuwe criteria om het verenigingslandschap op te delen in kleine, grote en zeer grote vzw's. Andere maatregelen zijn de verplichting tot het opstellen en bekendmaken van de jaarrekening en het voeren van een bepaalde boekhouding. De toepassing van deze criteria in de praktijk verloopt zeer vlot voor de zeer grote vzw's, maar er blijven enkele mindere punten bij de kleine en grote vzw's. Om de opdeling van de verenigingen te verbeteren zou er een categorie

extra kunnen toegevoegd worden die de overgang van kleine naar grote vzw kan versoepelen. Tevens kan men zo beter inspelen op de verplichting van andere boekhoudkundige maatregelen zoals het opstellen en neerleggen van de jaarrekening en de verplichting tot controle, al dan niet door een commissaris.

In hoofdstuk acht behandelen we het fiscale aspect waar grote en zeer grote vzw's mee te maken krijgen. Theoretisch gezien kunnen grote en zeer grote vzw's zowel voor de rechtspersonenbelasting als voor de vennootschapsbelasting in aanmerking komen. In de praktijk merken we echter dat ze bijna uitsluitend onder de rechtspersonenbelasting vallen. Een ander fiscaal aspect van het verenigingsleven is de patrimoniumtaks. Deze taks is ontworpen om de overheid toch enige compensatie te geven aangezien zij in hoofde van de leden geen registratie- en successierechten kon heffen. De praktijk wijst uit dat de meeste grote en zeer grote vzw's wel op de hoogte zijn van deze heffing. Enkel vzw's met een patrimonium met een waarde groter dan € 25.000 dienen een patrimoniumtaks van 0.17% te betalen. Dit geringe percentage zorgt eveneens voor een gering rendement van de taks en men kan dus overwegen om ofwel de taks te verhogen of ze af te schaffen.

Als laatste worden de conclusies per hoofdstuk samengebond om tot een algemene conclusie te komen. De algemene tendens is dat de nieuwe vzw-wet zeker een verbetering is op zowel juridisch en structureel vlak. Boekhoudkundig kunnen er enkele aanpassingen gedaan worden waardoor de criteria beter aansluiten bij het huidige verenigingslandschap, maar ook hier is men op de goede weg. Grote en zeer grote vzw's zijn beter in staat zich te verantwoorden ten opzichte van werknemers en derden wanneer hun jaarrekening goedgekeurd is door een commissaris. Verder is het nodig de administratieve verplichtingen te vereenvoudigen door duidelijkere formulieren op te stellen en men moet overwegen om de patrimoniumtaks te herzien.

Inhoudsopgave

Voorwoord	
Samenvatting	
Inhoudsopgave	
Lijst met tabellen	
Lijst met figuren	

1. Probleemstelling	1
1.1 Praktijkprobleem: omschrijving en situering	1
1.2 Het onderzoeksprobleem	1
1.3 Het onderzoeksopzet	2
1.4 Het onderzoeksproces	2
1.5 Onderzoeksontwerp	3
2. Het verenigingslandschap in België	4
2.1 Evaluatie	7
3. Het juridisch kader	9
3.1 Theoretische omkadering	9
3.1.1 Definitie	9
3.1.2 Rechtspersoonlijkheid	11
3.1.3 De oprichting	11
3.1.4 De ontbinding	13
3.1.5 Faillissement	14
3.1.6 De nietigheid	15
3.1.7 De vereffening	15
3.1.8 Evaluatie	15
3.2 Andere alternatieven	16
3.2.1 De vennootschap met sociaal oogmerk (vso)	16
3.2.2 De Maatschappelijke Onderneming	21
3.3 Het juridisch kader in praktijk	23
3.2.3 Bijkomend economische activiteiten	23
3.2.4 Evaluatie	26
4. Structuur van de vzw	27
4.1 Theoretische omkadering	27
4.1.1 Organigram van de vzw	27
4.1.2 De algemene vergadering	29
4.1.3 De raad van bestuur	33
4.1.4 Het dagelijks bestuur	37
4.1.5 Het orgaan van vertegenwoordiging	38
4.2 De structuur van de vzw in praktijk	38
4.2.1 Algemeen	38
4.2.2 De raad van bestuur	40
4.2.3 Facultatieve raden en comités	40
4.2.4 Controle en vertegenwoordiging	41
4.3 Evaluatie	42
5. Administratieve verplichtingen	43
5.1 Theoretische omkadering	43
5.1.1 Statuten	43
5.1.2 Ledenregister	43
5.1.3 Notulen en beslissingen	44
5.1.4 Aanvraagformulieren I en II	44
5.2 De administratieve verplichtingen in praktijk	45

5.2.1	Statuten.....	45
5.2.2	Het ledenregister.....	46
5.2.3	Aanvraagformulieren I en II.....	46
5.2.4	Evaluatie.....	47
6.	Corporate governance voor vzw's.....	49
6.1	Corporate governance.....	49
6.1.1	Definitie.....	50
6.1.2	Wet Corporate Governance.....	50
6.1.3	Code Lippens.....	52
6.1.4	Code Buysse.....	53
6.2	Non-profit governance.....	53
6.2.1	Non-profit governance principes.....	54
6.3	Evaluatie.....	55
7.	Boekhouding grote en zeer grote VZW's.....	57
7.1	De vzw-boekhouding vóór de nieuwe vzw-wet.....	57
7.2	Huidige situatie voor grote en zeer grote vzw's.....	58
7.2.1	Onderscheid tussen kleine, grote en zeer grote vzw's.....	58
7.3	Regels voor kleine, grote en zeer grote vzw's.....	60
7.4	De boekhouding bij grote en zeer grote verenigingen.....	61
7.4.1	Dubbele boekhouding.....	62
7.4.2	Waarderingsregels.....	63
7.4.3	Jaarrekening.....	65
7.5	Vzw's onderworpen aan speciale regels.....	67
7.6	Controle.....	70
7.6.1	Principe.....	70
7.6.2	De commissaris.....	70
7.6.3	Controleverplichtingen.....	71
7.6.4	Gevolgen.....	72
7.6.5	Benoeming van de commissaris.....	73
7.6.6	Bezoldiging, ontslag en kwijting van de commissaris.....	73
7.6.7	Taken van de commissaris.....	74
7.6.8	Evaluatie.....	75
7.7	De boekhouding van de vzw in praktijk.....	76
7.7.1	Boekhoudkundige bepalingen.....	76
7.7.2	De jaarrekening.....	78
7.7.3	Controle.....	78
7.7.4	Evaluatie.....	79
8.	Fiscaal kader.....	82
8.1	Rechtspersonenbelasting versus vennootschapsbelasting.....	82
8.2	Wettelijk kader van de vennootschapsbelasting.....	83
8.3	Wettelijk kader van de rechtspersonenbelasting.....	85
8.3.1	Vzw's die geen onderneming exploiteren of zich niet bezighouden met verrichtingen van winstgevende aard.....	86
8.3.2	Vzw's met bevoorrechte activiteiten ingevolge artikel 181 WIB 1992.....	86
8.3.3	Vzw's die verrichtingen stellen die uitgesloten zijn van de vennootschapsbelasting ingevolge artikel 182 WIB 1992.....	87
8.4	De taks tot vergoeding der successierechten: de patrimoniumtaks.....	90
8.4.1	Toepassingsgebied.....	90
8.4.2	Waardering.....	91
8.4.3	Vrijgestelde vermogensbestanddelen.....	92
8.4.4	Aftrekbare lasten.....	92
8.4.5	Aangifte en betaling.....	93
8.5	Fiscale controle.....	93
8.6	Het fiscaal kader in de praktijk.....	94
8.6.1	Oorsprong van de inkomsten.....	94
8.6.2	Onroerende goederen.....	95
8.6.3	Winsten.....	95
8.6.4	Inkomstenbelasting.....	96

8.6.5	De patrimoniumtaks	96
8.6.6	Vormen van financiering.....	96
8.7	Evaluatie.....	99
9.	Besluit	101
9.1	Algemeen	101
9.2	Aanbevelingen.....	103
9.2.1	Aanbevelingen voor de overheid.....	103
9.2.2	Aanbevelingen voor vzw's, hun werknemers, leden en bestuurders.....	104
	Lijst van geraadpleegde werken	106

Bijlagen

Lijst met tabellen

Tabel 1: Voorwaarden IZW	5
Tabel 2: Afbakening van de non-profitsector, de sociale economie en het verenigingsleven.	8
Tabel 3: Schema ontbinding	14
Tabel 4: Vergelijking vso en vzw	17
Tabel 5: Vergelijking VZW,VSO en Maatschappelijke Onderneming (MO).....	23
Tabel 6: Aanvraagformulier I & II statutenwijziging	45
Tabel 7: Voorbeelden van verplichtingen tot het instellen van commissaris-sectorespecifieke toepassingen bij vzw's.....	71
Tabel 8: Interrelatie tussen bedrijfsrevisor of controlefunctie en inzagerecht bij vzw's	72
Tabel 9: Voorstel tot nieuwe criteria; zwarte omkadering: nieuwe categorie	81
Tabel 10: winstbestemming van grote en zeer grote vzw's	95
Tabel 11: Aanbevelingen.....	105

Lijst met figuren

Figuur 1 :Situering van verenigingen op een as van toenemende institutionalisering en rechtsvorm.....	7
Figuur 2: soorten bijkomende economische activiteiten van (zeer) grote vzw's	24
Figuur 3: Bestemming van de winst van bijkomende economische activiteiten	25
Figuur 4: Standaard organigram van de vzw	28
Figuur 5: Organigram grote of zeer grote vzw.....	29
Figuur 6: sectoren waarin de respondenten actief zijn.....	39
Figuur 7: vergelijking van de vertegenwoordiging van vzw's.....	42
Figuur 8: Voor welke ledenlijst kiest men	46
Figuur 9: Samenvattend Schema	89
Figuur 10: procentuele schatting van de financieringsvormen	97
Figuur 11: soorten subsidies die verenigingen jaarlijks ontvangen.....	98
Figuur 12: welke diensten contacteert men in geval van problemen/vragen	99

1. Probleemstelling

In dit hoofdstuk omschrijven we het praktijkprobleem en situeren we dit praktijkprobleem in het verenigingslandschap. Vervolgens schetsen we op basis daarvan de centrale onderzoeksvraag, samen met een aantal bijkomende deelvragen die het onderzoek mee zullen ondersteunen. Tenslotte wordt in dit hoofdstuk het onderzoeksopzet besproken.

1.1 Praktijkprobleem: omschrijving en situering

Zoals in veel andere landen is ook in België het verenigingsleven sterk betrokken bij de organisatie van vele diensten van algemeen belang. Een aanzienlijk deel van de diensten op het gebied van gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, opleiding en cultuur worden geleverd door verenigingen die, naast de publieke sector, proberen in de behoeften van de gemeenschap te voorzien. Sommige gebieden worden zelfs voornamelijk, zo al niet exclusief door het verenigingsleven bestreken, bijvoorbeeld sportclubs, jeugdbewegingen, enz.¹

In België was de wetgeving voor verenigingen nogal complex en (te) ingewikkeld. Daarom wijzigde de wetgever de bestaande wet van 1921 betreffende de vzw's in 2002.² Deze grondige wijziging van de wet van 27 juni 1921 drong zich op om de werking van de vele vzw's in ons land door middel van een strikter kader, vooral juridisch en boekhoudkundig, in betere banen te leiden. Dit strikter kader zou tot een grotere transparantie moeten leiden om betere controles mogelijk te maken. Een tweede opzet van de nieuwe vzw-wet bestaat erin de administratie drastisch te vereenvoudigen, aangezien vele verenigingen kampen met een gebrek aan kennis en inzicht in de administratieve rompslomp. Tenslotte maakte men voor het eerst een onderscheid in grootte van vzw's, zij het enkel op boekhoudkundig vlak.³ De vraag is echter of deze wijzigingen in de praktijk ook blijken te werken?

1.2 Het onderzoeksprobleem

Grote en zeer grote vzw's dienen de bepalingen van de nieuwe vzw-wet na te leven. We proberen in dit onderzoek te achterhalen wat de precieze nieuwe verplichtingen zijn en hoe deze verenigingen de nieuwe verplichtingen ervaren en al dan niet toepassen.

---

¹ KONING BOUDEWIJNSTICHTING, *Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse*, Brussel, Peeters NV, 2005

² *Wet van 2 mei 2002 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen.*

³ C. BOERAEVE, R. DASNOIS, V. MELOTTE, G. POPPE, *Gids VZW, IVZW en Stichtingen*, Meerbeek-Kortenbergh, Uitgeverij voor Handel en Nijverheid NV, 2006

"Volgen grote en zeer grote verenigingen zonder winstoogmerk de nieuwe verplichtingen inzake de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002?"

Of : "Wat vinden grote en zeer grote verenigingen zonder winstoogmerk van de nieuwe verplichtingen inzake de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002 en handelen zij er ook naar?"

Aangezien deze nieuwe verplichtingen een zeer ruim begrip is, kunnen we de centrale onderzoeksvraag specificeren in deelvragen. Dit brengt ons tot de volgende vragen:

- Hoe gaan (zeer) grote vzw's om met de nieuwe regelgeving inzake fiscaliteit?
- Hoe gaan (zeer) grote vzw's om met de nieuwe maatregelen omtrent de structuur van een vzw?
- Hoe gaan de (zeer) grote vzw's om met de nieuwe boekhoudkundige regels?
- Hoe gaan de (zeer) grote vzw's om met het nieuw juridisch kader dat werd opgelegd?

Met de behandeling van deze deelvragen zullen we trachten een objectief beeld te scheppen van de situatie van zowel grote als zeer grote verenigingen zonder winstoogmerk in de provincie Limburg.

1.3 Het onderzoeksopzet

In dit onderzoek maken we gebruik van een kwantitatieve en een kwalitatieve analyse, toegepast op het verenigingsleven in Limburg. Met de kwantitatieve analyse proberen we het aantal beschikbare gegevens voor verenigingen te verhogen en een evaluatie maken van de nieuwe vzw-wet. Deze informatie verzamelen we door middel van een vragenlijst. Via deze vragenlijst maken we een kwalitatieve analyse van het verenigingsleven in Limburg en trachten we hiermee enige minpunten en knelpunten naar boven te halen. Tevens wordt er een vergelijking gemaakt worden met de praktijksituatie bij kleine verenigingen. Aan de hand van deze analyses kunnen we dan oplossingen aanreiken om de regelgeving te verbeteren en/of te vereenvoudigen.

1.4 Het onderzoeksproces

Een goed onderzoek is opgebouwd uit verschillende bouwstenen die samen leiden naar een objectief resultaat. Om tot dit resultaat te komen, maken we gebruik van verschillende onderdelen. Zo zijn er in de beginfase van ons onderzoek gedurende een half jaar seminars en workshops gegeven om ons een beter inzicht te geven in de nieuwe vzw-wet. Deze seminars spijkerden onze theoretische kennis over de boekhoudkundige, fiscale en juridische regelgeving bij. De workshops maakten ons vertrouwd met de administratieve formaliteiten waaraan vzw's dienen te voldoen en de moeilijkheden en onduidelijkheden die hen door de nieuwe wetgeving te beurt vallen. Via deze seminars en workshops trachten we samen met onze werkgroep een

algemene vragenlijst op te stellen die een objectief beeld dient te schetsen van het verenigingslandschap in Limburg.

Een tweede stap in het onderzoek is het bestuderen van de literatuur inzake de juridische, boekhoudkundige, fiscale en administratieve regelgeving. De literatuurstudie zou ons samen met de seminaries en workshops moeten helpen bij het ontdekken van de problemen waarmee verenigingen te kampen hebben. Deze problemen kunnen we dan in een vragenlijst gieten en zo de realiteit toetsen aan de theorie.

Wanneer de vragenlijst is afgenomen, kunnen we van start gaan met de verwerking van de gegevens om zo de werkelijke problemen van verenigingen te achterhalen. Op basis van deze resultaten kunnen we dan de nieuwe vzw-wet evalueren en eventuele aanbevelingen uitwerken om de huidige regelgeving nog te verbeteren.

1.5 Onderzoeksontwerp

In de theorie gebruiken we een beslissingsboom om tot de beste steekproef te komen.⁴ Indien we dit toepassen op ons onderzoek komen we tot een meertraps area steekproef. De belangrijkste argumenten om tot dit type steekproef te komen zijn de vereiste representativiteit, het direct contact met de onderzoekseenheden en een grote geografische spreiding. De bevraging van alle onderzoekseenheden leidt echter tot een veel te grote steekproef. Het is echter zeer moeilijk om zelfs de grootte van de populatie van grote en zeer grote vzw's vast te stellen. Praktisch gezien zijn we dan samen met onze promotor op zoek gegaan naar alternatieve manieren om een lijst van grote en zeer grote verenigingen samen te stellen. Dit leidde tot een lijst van om en bij de vijftieng grote en zeer grote vzw's in Limburg. Al deze verenigingen werden vriendelijk en persoonlijk verzocht om mee te werken aan ons onderzoek en zouden, indien ze wensten, feedback krijgen over de resultaten. De respons was echter vrij mager, wat de objectiviteit en representativiteit van ons onderzoek enigszins in negatieve zin beïnvloedt.

---

⁴ J. BROECKMANS, *Methoden van onderzoek en rapportering 2*, Diepenbeek, UHasselt, 2004, 129

2. Het verenigingslandschap in België

Het verenigingsleven kan vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. In dit onderzoek is de economische invalshoek de belangrijkste. De economische benadering legt de nadruk op de verenigingen die goederen en diensten produceren en daarbij gebruik maken van financiële of menselijke hulpbronnen zoals bezoldigd personeel, vrijwilligers, enz.

In dit verband definieert het Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen (ESR) het verenigingslandschap als geheel van instellingen zonder winstoogmerk, izw's.

Een izw is een organisatie die wordt opgericht om goederen of diensten te produceren en die statutair geen inkomen, winst of welk ander financieel voordeel dan ook mag verschaffen aan het lichaam dat haar in leven roept, bestuurt of financiert.

De sector van de izw's omvat de instellingen die aan de vijf volgende voorwaarden voldoen:

Ten eerst moet het gaan om organisaties. Tijdelijke en informele groeperingen worden uitgesloten. Het tweede criterium bepaalt dat de izw geen materiële voordelen verdeelt onder haar leden. Dit is de niet-winstgevende natuur van de izw, die hen fundamenteel onderscheidt van de 'traditionele' privésector die wel streven naar winst. Een derde voorwaarde waar izw's aan moeten voldoen, is dat deze instellingen institutioneel gescheiden moeten zijn van de staat. Daardoor genieten ze een ruime autonomie wat ons brengt bij het vierde criterium, de onafhankelijkheid.⁵ Izw's hebben hun eigen regels en eigen besluitvormingsinstanties. De laatste voorwaarde benadrukt het vrije lidmaatschap en de nadruk op de vrijwillige inzet van betrokkenen. In de praktijk komt het er op neer dat in België enkel de verenigingen onder deze definitie vallen. Alleen de stichtingen worden door deze definitie uitgesloten. Zo kan men het verenigingslandschap in België in vier grote groepen opdelen: de verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's), de internationale verenigingen zonder winstoogmerk (ivzw's), de stichtingen van openbaar nut en de feitelijke verenigingen.⁶ De belangrijkste categorie in dit onderzoek, de vzw's, zijn daarbij talrijk vertegenwoordigd in het maatschappelijk leven. België was in 2004 om en bij de 113.000 vzw's rijk, waarvan ongeveer 15.000 vzw's uit eigen middelen bezoldigde werknemers in dienst hebben. Dit aantal blijft groeien.⁷

---

⁵ *Ziekfondsen hebben geen winstoogmerk maar worden niet als izw's beschouwd aangezien ze onder toezicht staan van de Controledienst voor de ziekfondsen en dus niet autonoom worden beheerd*

⁶ *KONING BOUDEWIJNSTICHTING, Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse, Brussel, Peeters NV, 2005*

⁷ *Nationaal Instituut voor de Statistiek*

Tabel 1: Voorwaarden IZW

Het verenigingsleven als geheel van instelling zonder winstoogmerk (IZW)⁸
De sector van de izw's omvat de instellingen die aan de vijf volgende voorwaarden voldoen:
(1) Het gaat om organisaties, ze bestaan dus als instelling.
(2) Ze verdelen geen materiële voordelen onder hun leden of hun bestuurders.
(3) Ze bestaan als privé-organisaties, en zijn institutioneel gescheiden van de staat.
(4) Ze zijn onafhankelijk, wat betekent dat ze hun eigen regels en hun eigen besluitvormingsinstanties hebben.
(5) Aansluiten bij deze organisaties, ten slotte, staat ieder geheel vrij en de organisaties kunnen een beroep doen op vrijwillige inzet in de vorm van giften of van vrijwilligerswerk.

Wanneer we iets specifiek de grootte van de verenigingen onder de loep nemen, kunnen we op basis van de werknemersbestanden concluderen dat grote en zeer grote vzw's slechts een fractie uitmaken van het totale verenigingslandschap. De werknemersbestanden op zich geven geen sluitende conclusie⁹, maar alle vzw's met meer dan 50 werknemers (VTE) zijn altijd groot. Als we kijken naar de loonarbeid komen we tot de conclusie dat 85% van de bezoldigde werknemers worden tewerkgesteld in de sectoren van de gezondheidszorg, het onderwijs en de maatschappelijke dienstverlening. Ziekenhuizen, scholen, dagcentra en andere organisaties die vallen in één van deze drie sectoren zijn bijna uitsluitend groot of zeer groot.

De verenigingen of izw's spelen een belangrijke rol in de bevrediging van de individuele en gemeenschappelijke behoeften: het zijn belangrijke actoren in het economisch leven. Verenigingen kunnen verbonden worden met twee onderdelen van de economie: de non-profitsector enerzijds of de sociale economie anderzijds.

De non-profitsector bestaat uit de onder andere verenigingen die beschikken over niet-commerciële inkomstenbronnen (in het bijzonder overheidssteun) bij het nastreven van een doel zonder winstoogmerk. Als we het in engere zin opvatten komt er nog bij dat de verenigingen diensten leveren die voornamelijk op het gebied van de gezondheidszorg, de maatschappelijke dienstverlening, het onderwijs of de cultuur liggen. Ook openbare diensten en bepaalde overheidsbedrijven vallen onder de non-profitsector. Voorbeelden hiervan zijn de NMBS en ziekenfondsen. De verenigingen maken dus deel uit van de non-profitsector.¹⁰

⁸ KONING BOUDEWIJNSTICHTING, Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse, Brussel, Peeters NV, 2005

⁹ het is maar één van de drie criteria om als grote of zeer grote vzw beschouwd te worden

¹⁰ KONING BOUDEWIJNSTICHTING, Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse, Brussel, Peeters NV, 2005

Het tweede onderdeel van de economie waaraan verenigingen gelinkt kunnen worden is de sociale economie. Het Vlaams Overleg Sociale Economie (VOSEC) geeft de volgende definitie van de sociale economie.

De sociale economie bestaat uit een verscheidenheid van bedrijven en initiatieven die in hun doelstellingen de realisatie van bepaalde maatschappelijke meerwaarden vooropstellen. Hierbij respecteren ze de volgende basisprincipes: voorrang van arbeid op kapitaal, democratische besluitvorming, maatschappelijke inbedding, transparantie, kwaliteit en duurzaamheid. Ze hebben ook bijzondere aandacht voor de kwaliteit van interne en externe relaties. Verder proberen ze hun middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten met de bedoeling de continuïteit en rentabiliteit te verzekeren.¹¹

Men legt de nadruk op duurzame ontwikkeling en op de levensvatbaarheid van de instellingen van de sociale economie. De notie geen winstoogmerk is in de sociale economie nog wel aanwezig met het accent dat gelegd wordt op de voorrang van arbeid boven kapitaal, maar het is minder strikt dan bij izw's. Daar is elke winstdeling uitgesloten. Bij de sociale economie is dit niet het geval.

We kunnen de sociale economie ook nog in een groter geheel bekijken. De sociale economie ligt tussen de 'private profit' en de 'social profit'. Verenigingen kunnen dus ook in de ruime context van de social profit gesitueerd worden. Social profit heeft twee basiseigenschappen. Ten eerste liggen de missie en doelstellingen van deze sector primair in het verhogen van het maatschappelijke (sociale, culturele, ...) welzijn van mensen en hun samenleving. De gerealiseerde meerwaarde (zowel maatschappelijk als financieel) vloeit volledig terug naar de doelstelling en wordt niet als dividend aan individuen uitgekeerd. In deze zin gelijken ze sterk op overheden. Ten tweede realiseren ze deze missie en doelstellingen via particuliere projecten: het betreft hier initiatieven die gebaseerd zijn op keuzes van burgers, dit wil zeggen buiten overheidsverband. Hierin gelijken ze op de private profit sector.¹²

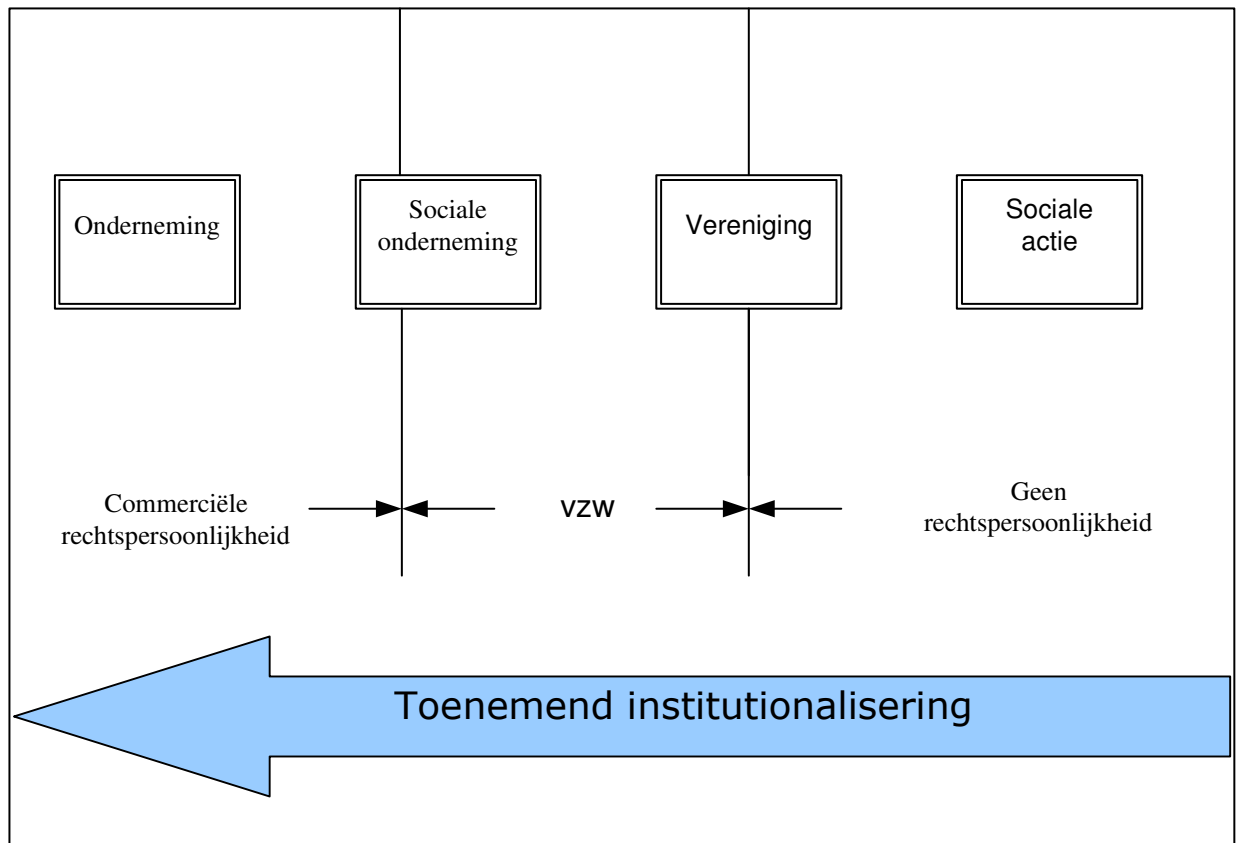
Om de verenigingen binnen deze social profit sector te plaatsen blijkt de mate van institutionalisering een belangrijke indicator te zijn. In onderstaand schema kunnen we duidelijk zien waar de vzw zich bevindt in de social profit sector.

---

¹¹ <http://www.socialeconomie.be/oversocialeconomie>

¹² KONING BOUDEWIJNSTICHTING, Niet zomaar: over vrijwilligerswerk in Vlaanderen, Brussel, 2003

Figuur 1: Situering van verenigingen op een as van toenemende institutionalisering en rechtsvorm

2.1 Evaluatie

Een vereniging is een organisatie die geen materiële voordelen verdeelt onder haar leden. Zij zijn gescheiden van de staat en genieten een ruime autonomie met hun eigen regels en eigen besluitvormingsinstanties. Verder onderscheidt een vereniging zich van een onderneming door een vrij lidmaatschap en een vrijwillige inzet onder haar leden. We kunnen stellen dat verenigingen verbonden zijn met twee onderdelen van de economie: de non-profitsector of de sociale economie. Verenigingen kunnen zowel tot de non-profitsector en tot de sociale economie behoren, maar de non-profitsector en de sociale economie zijn niet noodzakelijk beperkt tot het verenigingsleven. Zo omvat de non-profitsector de openbare diensten, terwijl erkende coöperaties tot de sociale economie behoren. In feite zijn non-profit en sociale economie twee

deelverzamelingen van de economie waarvan de verenigingen nu juist de gemeenschappelijke doorsnee vormen. Dit wordt duidelijk in onderstaande samenvattende tabel.¹³

De verenigingen situeren zich in de privé-sector zonder winstoogmerk. Sommigen onder hen zijn volledig afhankelijk van niet-commerciële inkomstenbronnen. Deze verenigingen genieten louter publieke financiering. De meeste verenigingen zullen zich waarschijnlijk in hun bestaanszekerheid voorzien met gemengde inkomstenbronnen. Dit is een combinatie van publieke financiering en bijkomende commerciële activiteiten.

Tabel 2: Afbakening van de non-profitsector, de sociale economie en het verenigingsleven.

Privé-sector			Publieke sector	
Middelen \ Doel	1. Met winstoogmerk	2. Zonder winstoogmerk	3. Zonder winstoogmerk	4. Met winstoogmerk
1. Commerciële inkomstenbronnen	Traditionele privé-ondernemingen hieronder	<ul style="list-style-type: none"> • Erkende coöperaties • Vennootschappen met sociaal oogmerk 	Overheidsbedrijven	Overheidsbedrijven
2. gemengde inkomstenbronnen	Privé-ondernemingen die publieke financiering genieten (bv uitbesteding van diensten)	<ul style="list-style-type: none"> • -verenigingen (izw's) • - ziekenfondsen 	Overheidsbedrijven Ziekenfondsen	
3. niet-commerciële inkomstenbronnen		Verenigingen (izw's)	Openbare diensten (ziekenhuizen, openbare besturen)	
<p>Zwart omrande vakjes: non-profitsector gearceerde vakjes: sociale economie</p>				

¹³ KONING BOUDEWIJNSTICHTING, Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse, Brussel, Peeters NV, 2005

3. Het juridisch kader

3.1 Theoretische omkadering

De wet van 27 juni 1921 vormt de wettelijke basis voor de regeling van de vereniging zonder winstoogmerk. Gedurende lange tijd werden er nauwelijks aanpassingen gedaan aan dit wettelijk kader, waardoor de basisbeginselen van de vzw niet meer strookten met de behoeften van de 21ste eeuw. De wetgever poogde om een aangepast wettelijk kader tot stand te brengen en dit realiseerde zich in de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002. De nieuwe wet werd gevolgd door een hele reeks andere wetten en Koninklijke Besluiten. Deze regels hebben vanzelfsprekend gevolgen voor alle nieuw op te richten vzw's, maar ook de bestaande vzw's dienen een aantal aanpassingen door te voeren.

In dit hoofdstuk wordt de definitie van de vereniging zonder winstoogmerk volgens de wet van 2 mei 2002 besproken. Verder geven we een uiteenzetting van de rechtspersoonlijkheid om vervolgens de oprichting, ontbinding, de nietigheid, het faillissement en de vereffening kort te bespreken. Eveneens zullen we enkele alternatieven voor de vzw toelichten.

3.1.1 Definitie

De nieuwe vzw-wetgeving van 2 mei 2002 definieert de vzw als volgt:

"De vereniging zonder winstoogmerk is die, welke niet nijverheids- of handelszaken drijft en welke niet tracht een stoffelijk voordeel aan haar leden te verschaffen."

De beperking dat een vzw niet nijverheids- of handelsactiviteit mag ontplooien, houdt het verbod in tot het ontplooien van een winstgevende bezigheid. Indien het statutair doel van de vzw toch het verrichten van handelsactiviteiten inhoudt of indien de oprichters het zuivere winstprincipe als doel hebben, kan de vzw nietig verklaard worden en omgezet in een commerciële maatschap. Er zijn echter uitzonderingen op dit verbod. De vzw mag handelsactiviteiten bedrijven als deze bijkomstig zijn en de opbrengst uitsluitend aangewend wordt om het maatschappelijk of ideëel doel te bewerkstelligen. Het is niet omdat een vzw bijkomende en aan haar ideologisch doel ondergeschikte handelsactiviteiten verricht dat ze zal beschouwd worden als een handelaar. Het logische gevolg hiervan is dat een vzw die, in hoofdzaak, geen handel drijft ook niet failliet kan verklaard worden.¹⁴

In de rechtsleer zijn er twee meningen over deze problematiek. Een meerderheid is de mening toegedaan dat een vzw wel ondergeschikte/ bijkomstige economische activiteiten mag voeren als deze activiteiten ten aanzien van de andere activiteiten, zijnde de niet nijverheids- en

---

¹⁴ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, Vademecum voor de vzw, Antwerpen, Intersentia, 2007, 14

handelsactiviteiten, in totaal bedrag minder belangrijk zijn wat betreft de omvang van de aangewende middelen. Deze activiteiten moeten rechtstreeks of onrechtstreeks het belangeloos oogmerk bevorderen en hun opbrengsten dienen aangewend te worden voor de realisatie van dat belangeloos oogmerk. Er mag dus geen verrijking van de leden zijn.¹⁵

Een minderheid is dan weer de mening toegedaan dat een vzw een dergelijke economische activiteit ook hoofdzakelijk mag voeren. Dit op voorwaarde dat de opbrengsten worden besteed aan de verwezenlijking van het belangeloos doel van de vereniging en niet aan de (rechtstreekse) verrijking van de leden.¹⁶ Tevens moet de organisatie van zulke handelsactiviteiten noodzakelijk zijn om het gemeenschappelijk belangeloos doel van de vereniging te verwezenlijken. De gemaakte winsten moeten dus noodzakelijk zijn opdat de vzw zou overleven. Een vereniging kan dus perfect fuiven, eetfeesten of concerten organiseren, zolang het maar occasioneel gebeurt, bijkomstig is en noodzakelijk om het eigenlijke doel te verwezenlijken.¹⁷

De tweede beperking in de wet, namelijk het verbod om een stoffelijk voordeel te verschaffen aan de leden, hangt nauw samen met de vorige beperking. Een vzw mag tijdens haar bestaan en bij de ontbinding de leden en bestuurders niet verrijken. Ook mogen geen andere materiële voordelen aan hen worden toegekend. Dit laatste dient echter genuanceerd te worden. Materiële voordelen zijn wel degelijk toegelaten indien ze redelijk zijn. Eveneens kunnen er vrijwilligersvergoedingen worden uitgekeerd aan de leden en bestuurders. Hier zijn er drie mogelijkheden. Ofwel kiest men voor de terugbetaling van de werkelijke kosten, die dan moeten bewezen worden door bijvoorbeeld facturen. Een tweede optie is dat men kiest voor een forfaitair bedrag van maximaal 25 euro per dag en 1000 euro per jaar.¹⁸ De derde keuze is een (beperkte) combinatie van de twee vorige. Het is mogelijk om de forfaitaire vrijwilligersvergoeding te combineren met een terugbetaling van de reële vervoersonkosten.¹⁹ Deze vergoedingen zijn vrijgesteld van de personenbelasting.

Een vzw kan ook personeel tewerkstellen. Zij krijgen vanzelfsprekend wel een vergoeding in de vorm van een loon. Een personeelslid kan daarbij ook lid zijn van de vereniging. Als laatste nuance kunnen we stellen dat de vzw de professionele of economische belangen van haar leden mag behartigen. Zo mag bijvoorbeeld een studentenvereniging in de vorm van een vzw de *belangen van haar studenten behartigen door interessante prijzen voor cursussen, activiteiten, enz. te bedingen.*²⁰

---

¹⁵ M. DENEFF, "Wettelijke specialiteit statutaire specialiteit en rechtsbekwaamheid van de vzw", Vzw en stichting, p 30-31, nr 31-32

¹⁶ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008, 42

¹⁷ S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 35

¹⁸ Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd

¹⁹ S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 398

²⁰ S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 36

3.1.2 Rechtspersoonlijkheid

Het grote verschil tussen de feitelijke vereniging en de vereniging zonder winstoogmerk is de rechtspersoonlijkheid. De vzw bezit rechtspersoonlijkheid en kan daardoor een zelfstandig bestaan leiden. De rechtspersoon is een rechtsobject dat op zichzelf bestaat en eigen rechten en plichten heeft. Het brengt een soort van buffer tot stand tussen de vzw op zich en de verschillende leden die er deel van uitmaken.²¹ De rechtspersoonlijkheid beperkt de aansprakelijkheid van de leden van de vereniging. Zo hoeven leden in principe geen eigen vermogen in de vzw te investeren. Daardoor kan men een onderscheid maken tussen het vermogen van de vzw zelf en het vermogen van elk van de individuele leden. Deze vermogens zijn volstrekt gescheiden.

Hetzelfde geldt voor de aansprakelijkheid. De leden gaan verbintenissen aan in naam van de vzw en niet in eigen naam. Op die manier is enkel de vzw aansprakelijk en kunnen de leden niet hoofdelijk aansprakelijk gesteld worden.

De vereniging zonder winstoogmerk verkrijgt rechtspersoonlijkheid van het moment dat de nodige gegevens zijn neergelegd bij de griffie van de rechtbank van koophandel van het rechtsgebied waar de vzw haar zetel heeft. Zo moet de vzw niet enkel de statuten neerleggen, maar ook de akten betreffende de benoeming van de bestuurders en de akten van de benoeming van de personen die de aparte machtiging krijgen om de vereniging te vertegenwoordigen. Op basis van deze documenten wordt er bij de griffie een dossier aangemaakt op naam van de vzw. Het bewijs van neerlegging van deze documenten wordt geleverd door een kopie van de oprichtingsakte met stempel van de neerlegging of door middel van een ontvangstbewijs. Ter bestendiging van de neerlegging worden de akten en statuten gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

3.1.3 De oprichting

De oprichting van de vzw gebeurt aan de hand van een oprichtingsakte. De vorm van de oprichtingsakte moet voldoen aan bepaalde regels. Zo moet het gaan om een schriftelijke akte die moet worden neergelegd bij de griffie en die gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad. Ook de Kruispuntbank van Ondernemingen moet verwittigd worden.²² Daarnaast moet de taal waarin de akte is opgesteld in overeenstemming zijn met de taalwetgeving die geldt voor het taalgebied waarin de vzw haar zetel heeft gevestigd. Wanneer deze niet gerespecteerd wordt, is de akte nietig. Bij de oprichting nemen alle partijen deel aan de oprichtingsakte. Degenen die er niet bij kunnen zijn tekenen later of laten zich vertegenwoordigen. De leden oprichters hebben geen

---

²¹ K. VISSERS, *De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, Kortrijk-Heulen, UGA, 2004, 73*

²² S. MATHEI, *De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 84*

bijzonder statuut. Zij beschikken over dezelfde rechten en plichten als de later aangenomen werkende leden.²³

Wat men zeker moet terugvinden in de oprichtingsakte zijn de datum en plaats van de vergadering en de rechtsvorm van de vzw. Verder zijn de identiteit van de stichters, de statuten van de vzw en de handtekeningen van degenen die zich verbinden vereist. De personen die zich verbinden aan de vzw kunnen zich eventueel laten vertegenwoordigen indien ze zelf niet aanwezig kunnen zijn.

Daarnaast kan de oprichtingsakte nog een aantal facultatieve onderdelen bevatten zoals bijvoorbeeld de benoeming en identificatie van de eerste bestuurders of de omschrijving van de inbrengen. De oprichtingsakte is meestal een onderhandse akte, al mag het altijd een notariële akte zijn. De niet notariële akte moet in minstens twee exemplaren door alle partijen ondertekend zijn, zoniet kan elke oprichter de nietigheid van de oprichtingsakte vorderen. In uitzonderlijke gevallen is een notariële akte verplicht. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer men een onroerend goed inbrengt bij de oprichting van de vzw. De opzet om van oprichtingsakte een standaardverplichting te maken, zou voor veel kleine vzw's financieel te zwaar kunnen zijn.²⁴

Zoals hierboven vermeld verkrijgt een vereniging zonder winstoogmerk pas rechtspersoonlijkheid na neerlegging van de oprichtingsakte. De rechtspersoonlijkheid wordt verkregen door de publicatie in het Belgisch Staatsblad van een beperkt aantal elementen en door neerlegging op de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waar de zetel van de vzw gevestigd is. Deze publicatie moet ten minste de statuten, de benoeming en identificatie bevatten. Indien er een orgaan van vertegenwoordiging is, moeten ook de benoeming en identificatie van de persoon die dit orgaan vormen vermeld worden.

De latere publicaties in het Belgisch Staatsblad zijn voor de verkrijging van de rechtspersoonlijkheid op zich niet meer relevant. Dit was wel het geval in de oude vzw-wetgeving.

---

²³ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, *Vademecum voor de vzw, Antwerpen, Intersentia, 2007, 75*

²⁴ D. COECKELBERGH, *Praktijkboek vzw's: het referentiewerk over de nieuwe vzw-wet, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2003, 175-180*

3.1.4 De ontbinding

De ontbinding van de vzw luidt het begin van het definitieve einde van de vereniging in. De ontbinding leidt immers tot de vereffening. De afsluiting van de vereffening betekent dan weer het definitieve einde van de vzw en vanaf dat moment houdt de rechtspersoonlijkheid op te bestaan. Er zijn drie soorten ontbinding: vrijwillige ontbinding, gerechtelijke ontbinding en ontbinding van rechtswege.²⁵

De vrijwillige ontbinding gebeurt wanneer de vzw zelf beslist zichzelf te ontbinden. De algemene vergadering heeft hiervoor de exclusieve bevoegdheid. Om tot vrijwillige ontbinding over te gaan, moet er geen specifieke reden zijn. Zo moet ten minste 2/3 van de werkende leden aanwezig of vertegenwoordigd zijn op de algemene vergadering. Daarnaast geldt er ook een bepaalde stemmingsmeerderheid. De ontbinding moet aangenomen worden met minstens 4/5 van de uitgebrachte stemmen.

De ontbinding van rechtswege is het gevolg van het verstrijken van de duur of het verwezenlijken van een ontbindende voorwaarde, bijvoorbeeld de verwezenlijking van een welbepaald werk of doel. Deze ontbindende voorwaarde dient statutair te zijn vastgelegd. De statuten kunnen ook nog andere gronden opnemen voor de ontbinding van rechtswege. In dat geval wordt de vzw automatisch ontbonden zodra er zich een welbepaalde gebeurtenis voordoet. De algemene vergadering kan dan niets meer ondernemen om de ontbinding ongedaan te maken. Enkel een tijdige statutenwijziging kan de ontbinding van rechtswege voorkomen.²⁶

De gerechtelijke ontbinding kan gevorderd worden door ieder lid van de vzw, iedere belanghebbende en het Openbaar Ministerie.²⁷ De rechtbank van eerste aanleg kan de ontbinding van de vzw uitspreken in een beperkt aantal gevallen:

- indien de vzw niet in staat is haar verbintenissen na te komen
- indien de vzw haar vermogen of de inkomsten uit dat vermogen aanwendt voor een ander doel dan datgene waarvoor ze is opgericht
- indien de vzw in ernstige mate handelt in strijd met de statuten of handelt in strijd met de wet of de openbare orde
- indien de vzw gedurende drie opeenvolgende jaren haar jaarrekening niet heeft neergelegd
- indien de vzw minder dan drie leden telt²⁸

---

²⁵ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, *Kortrijk-Heulen*, UGA, 2004, 73

²⁶ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, *Vademecum voor de vzw*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 115

²⁷ Artikel 18 Wet van 27 juni 1921

²⁸ Artikel 18 Wet van 27 juni 1921

De rechtbank heeft bij de behandeling van de vordering verschillende opties. Ze kan de vordering tot gerechtelijke ontbinding inwilligen en één of meer vereffenaars aanstellen. Daarnaast kan ze de vzw een termijn opleggen waarin die zich kan regulariseren. Verder heeft de rechtbank de bevoegdheid om een handeling nietig te verklaren of een schadevergoeding op te leggen. Een laatste optie is dat de rechtbank vaststelt dat er geen probleem meer is.²⁹

Tabel 3: Schema ontbinding

Vrijwillige ontbinding	Ontbinding van rechtswege	Gerechtelijke ontbinding
Zelf beslissen	Verstrijken duur vzw of verwezenlijken ontbindende voorwaarde	Vordering tot ontbinding door ieder lid
Geen specifieke reden	Statutair vastgelegd	Rechtbank 1ste aanleg beslist in beperkt aantal gevallen
4/5 meerderheid van de verplichte 2/3 aanwezigheid werkende leden in de AV	AV kan niets meer ondernemen behalve tijdsige statutenwijziging	Rechtbank beslist: vereffenaars aan te stellen, regularisatietermijn, schadevergoeding of het verdwijnen van het probleem

3.1.5 Faillissement

Een vereniging zonder winstoogmerk kan eveneens als andere vennootschappen in financiële moeilijkheden komen. Ze worden echter niet als handelaar beschouwd en kunnen bijgevolg niet failliet verklaard worden. Ze hebben twee opties om deze moeilijkheden het hoofd te bieden. Ten eerste kan de algemene vergadering de vzw vrijwillig ontbinden. De tweede optie is de gerechtelijke ontbinding, waarbij een lid van de vzw zelf of een derde, bijvoorbeeld een schuldeiser, de ontbinding aanvraagt omdat de vzw niet meer in staat is om haar verbintenissen na te komen.

Hierbij zou het interessant kunnen zijn om in de toekomst ook voor verenigingen zonder winstoogmerk een procedure tot faillissement te ontwikkelen. Indien de vzw opgehouden is op duurzame wijze te betalen en haar krediet geschokt is, zou ze net als een vennootschap in staat van faillissement gesteld kunnen worden.³⁰ Het beheer van de goederen van de vzw zou dan overgenomen worden één of meer curatoren. Deze verzamelen en beoordelen alle schuldvorderingen om vervolgens te kunnen overgaan tot de vereffening van de vereniging.

²⁹S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 494

³⁰ Artikel 2 Wet Faillissement van 8 augustus 1997

3.1.6 De nietigheid

Volgens artikel 3 bis van de vzw-wet kan de rechtbank van eerste aanleg de nietigheid van de vzw uitspreken in volgende gevallen:

- de naam, het adres van de zetel of het gerechtelijk arrondissement waar de vzw haar zetel heeft, wordt niet vermeld in de statuten
- de statuten geven geen precieze omschrijving van het doel of van de doeleinden waarvoor de vzw werd opgericht
- het belangeloze doel dat in de statuten is opgenomen, is strijdig met de wet of de openbare orde

3.1.7 De vereffening

Enmaal de beslissing tot ontbinding van de vzw genomen is, moet men controleren of er een netto-actief is. Het netto-actief omvat alle bezittingen en rechten van de vzw die overblijven na de aanzuivering van de openstaande schulden en de kosten van de vereffening. Indien dit saldo positief is, dient men een bestemming te zoeken voor dit netto-actief. Aan de bestemming zijn echter een paar voorwaarden gekoppeld. De eerste voorwaarde stelt dat het netto-actief enkel kan toekomen aan een belangeloos doel. Het doel mag dus niet in strijd zijn met de openbare orde of met de goede zeden en het mag niet hoofdzakelijk van commerciële aard zijn. De tweede voorwaarde stelt dat de bestemming zoveel mogelijk moet overeenkomen met het doel waarvoor de vzw werd opgericht.³¹

3.1.8 Evaluatie

De vzw is een populaire rechtsvorm voor verenigingen die niet de doelstelling hebben om zoveel mogelijk winst te maken. Deze rechtsvorm is zo populair vanwege de rechtspersoonlijkheid waardoor het vermogen van de vzw gescheiden is van dat van haar leden. De vzw-structuur biedt eveneens interne zekerheid voor de leden en bestuurders. Een ander voordeel is de mogelijkheid om een patrimonium op te bouwen.

Een vzw mag in principe geen daden van koophandel stellen, enkel indien deze bijkomstig zijn en bijdragen tot het bewerkstelligen van het statutair doel. Eveneens een nadeel is het gebrek aan kapitaalstructuur. In tegenstelling tot de vennootschapsvormen is er bij een vzw geen vereiste van een minimumkapitaal. De toekomstige schuldeisers hebben dus geen garantie op de betaling van hun schuldvordering.³² Men zou dit kunnen oplossen door bij grote en zeer grote vzw's een minimumkapitaal te verplichten, maar dan dient men aandelen uit te geven. Op die manier

---

³¹ S. MATHEI, *De VZW stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 476-477

³² M. DENEFF, *Economische activiteiten van VZW en stichting*, Kalmthout, Biblo, 2004, 292-293

komen vzw's terecht in het vaarwater van handelsvennootschappen en dat kan de bedoeling niet zijn.

Verenigingen hebben in de huidige regelgeving geen mogelijkheid om tot een faillissement over te gaan. Toch kunnen ook zij in financiële moeilijkheden komen. Voor grote en zeer grote vzw's zou het interessant zijn om een procedure tot faillissement te ontwikkelen. Zo kunnen de schuldeisers bij de vereffening toch nog een deel van hun openstaande vorderingen terug krijgen. Deze maatregel zou er tevens voor zorgen dat eventuele misbruiken beter kunnen bestreden worden.

Men zou eveneens de vraag kunnen stellen of de beperking van economische activiteiten geen rem is op de ontwikkeling van de vereniging. Volgens ons kan dit wel degelijk een (kleine) rem zijn op de ontwikkeling van de vzw, maar indien men geen beperking zou opleggen, komt men terecht in het vaarwater van de handelsvennootschappen. Dit zou oneerlijke concurrentie zijn ten opzichte van deze handelsvennootschappen.

3.2 Andere alternatieven

3.2.1 De vennootschap met sociaal oogmerk (vso)

3.2.1.1 Vso als alternatief van de vzw?

De vso of vennootschap met sociaal oogmerk werd in het leven geroepen om de rechtspersonen met werkterrein in de sociale economie een meer geschikte rechtsvorm dan die van de vzw aan te bieden.³³ Men zou tegelijkertijd een commerciële productieactiviteit kunnen verrichten en een niet-winstgevend doel nastreven. Hiermee wilde de wetgever een duidelijk alternatief aanreiken voor vzw's met economische activiteiten, aangezien de vso, in tegenstelling tot de vzw, de onbeperkte mogelijkheid heeft om handelsactiviteiten uit te bouwen.³⁴ Een vennootschapsvorm zou haar toelaten om zich vlotter in te schakelen in het economisch en maatschappelijk verkeer.

Een vso verschilt niet van andere handelsvennootschappen zoals cvba, nv of bvba, maar kiest ervoor om in hun statuten bijkomende voorwaarden op te nemen. Deze voorwaarden benadrukken dat deze vennootschappen niet op de verrijking van hun vennoten gericht zijn. Zij moeten ook nauwkeurig het sociale doel van hun onderneming beschrijven en een jaarverslag opmaken over hoe ze hun sociaal doel verwezenlijken. In de praktijk wordt dat dus bijvoorbeeld een cvba so, een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met sociaal oogmerk.

De vso zou ook in het rechtsverkeer geloofwaardiger worden geacht en een grotere kredietwaardigheid hebben. De vso heeft immers net als vennootschappen een beschermd

---

³³ Wet van 13 april 1995

³⁴ M. DENEFF, VZW en Stichting, Brugge, Die Keure, 2004, 18-20

kapitaal dat de schuldeisers tot waarborg kan strekken.³⁵ Tevens biedt de vso volgens artikel 664 van het Wetboek van Vennootschappen dezelfde beschermingsmechanismen voor derden als de traditionele vennootschap. Zo gelden in beginsel de algemene preventieve vennootschapsrechtelijke verplichtingen inzake de oprichting (minimumkapitaal, financieel plan), inzake informatieverstrekking (jaarrekeningrecht, handelsregister) en inzake bestuur en vertegenwoordiging. Ook de klassieke curatieve bepalingen tijdens het bestaan van de vennootschap (oprichtersaansprakelijkheid en bestuurdersaansprakelijkheid) en bij ontbinding ervan (vereffeningsprocedure met al dan niet toepassing van faillissementsrecht), voegen een bescherming toe.³⁶

Bij de vzw daarentegen geldt steeds een beperkte aansprakelijkheid van de leden die in beginsel niet met hun eigen vermogen moeten instaan voor de verbintenissen van de vzw. De nieuwe rechtsvorm laat dus toe het verrichten van een handelsbedrijvigheid te combineren met de afwezigheid van een winstoogmerk bij de leden. Maar de toepassing van de vso structuur laat, in weliswaar beperkte mate, toe dat men winst uitkeert aan de leden.³⁷

Tabel 4: Vergelijking vso en vzw

	VZW	VSO
Oprichting	door statuten	door statuten + 9 bijkomende voorwaarden *
Doel	verschillende doelen zonder vermogensvoordeel	sociaal oogmerk gekoppeld aan indirect vermogensvoordeel
Werknemers	geen wettelijke omschrijving voor werknemersparticipatie	recht op werknemersparticipatie
Stemrecht	stemrecht volgens statuten.	stemkrachtbeperking

De negen bijkomende verplichtingen die door de vso's in acht moeten worden genomen en in de statuten moeten worden opgenomen, zijn:³⁸

- de vennoten streven geen of een beperkt vermogensvoordeel na
- een nauwkeurige omschrijving van het sociaal oogmerk van de activiteiten die de vennootschap verricht overeenkomstig het doel (dit sociaal oogmerk mag niet bestaan in het verlenen van een onrechtstreeks vermogensvoordeel aan de vennoten)

³⁵ P. ERNST, 'De Vennootschap met Sociaal Oogmerk', in H. Braeckmans, Het gewijzigd vennootschapsrecht 1995, Antwerpen, Maklu, 1996, 37

³⁶ M. DENEFF, Economische activiteiten van VZW en stichting, Kalmthout, Biblo, 2004, 134

³⁷ A. COATES, Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie, Leuven, 2008

³⁸ www.socialeconomy.be

- de omschrijving van de wijze waarop de winst zal besteed worden overeenkomstig het sociaal oogmerk
- de voorwaarde dat niemand op de algemene vergadering meer dan 10 % van de stemmen (5 % als een werknemer ook vennoot is) mag bezitten
- de vermelding dat wanneer de vennootschap een beperkt rechtstreeks vermogensvoordeel aan haar vennoten uitkeert, het uitgekeerde voordeel niet hoger mag zijn dan de rentevoet vastgesteld door de Koning voor de coöperaties erkend door de NRC
- elk jaar moet er een speciaal verslag worden opgesteld, dat o.a. de wijze vermeldt waarop de vennootschap het gestelde sociaal oogmerk heeft verwezenlijkt
- de modaliteiten volgens dewelke een werknemer vennoot kan worden
- de modaliteiten volgens dewelke een werknemer vennoot die niet meer binnen de vennootschap werkt, de hoedanigheid van vennoot kan verliezen
- de vermelding dat in geval van vereffening, hetgeen na de vereffening overblijft, een bestemming zal krijgen die zo nauw mogelijk aansluit bij het sociaal oogmerk van de vennootschap.

3.2.1.2 Kenmerken van de vso

Het sociaal oogmerk

Volgens artikel 661, 2° van het Wetboek Vennootschappen moeten de statuten nauwkeurig omschrijven wat het sociale oogmerk is dat de vso overeenkomstig haar doel verricht. Men maakt een onderscheid tussen enerzijds de concrete activiteiten die de vso zal ontwikkelen en anderzijds haar sociaal oogmerk, of de achterliggende bedoeling.³⁹ Wat men precies met 'sociaal oogmerk' bedoelt, is niet duidelijk. Het gaat om een sociale doelstelling die de vennoten willen realiseren en die de voornaamste beweegreden is voor de oprichting van een vennootschap met sociaal oogmerk.⁴⁰

De statuten van een vennootschap met sociaal oogmerk moeten bepalen dat de vennoten geen, of slechts een beperkt, vermogensvoordeel nastreven.⁴¹ Tevens mag het verschaffen van een onrechtstreeks vermogensvoordeel geen hoofddoel zijn. Het is dus wel toegelaten een beperkt indirect vermogensvoordeel te verschaffen, maar het mag niet het hoofddoel uitmaken van de vso. Een vreemde situatie aangezien dit wel is toegelaten bij een vzw.

---

³⁹ T. BREESCH en D. COECKELBERGH, *DE VSO, Non Profit, recht & management-reeks, Mys en Breesch, Gent, 1995, 7*

⁴⁰ A. COATES, *Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie, Leuven, 2008, 41*

⁴¹ *Met vermogensvoordeel bedoelt iets dan in geld waardeerbaar is*

Winstbesteding

In een vennootschap met sociaal oogmerk is het verplicht om statutair te omschrijven op welke wijze de winst wordt besteed. Indien de vso meerdere sociale doelstellingen heeft moet er in de statuten een rangorde bepaald worden. De statutaire hiërarchie mag uiteraard de wettelijke hiërarchie niet wijzigen. De wettelijke hiërarchie is het aanleggen van reserves. Dat gebeurt door jaarlijks 5% van de winst van het boekjaar over te boeken naar de wettelijke reserves en dit zolang de wettelijke reserve kleiner is dan 10% van het maatschappelijk kapitaal. De statuten moeten dus een prioriteitsregel vastleggen. Concreet betekent dit dat de wettelijke reservevorming voor gaat op de statutaire bepalingen inzake winstbesteding.⁴²

Een vso kan net als andere handelsvennootschappen beslissen winst uit te keren aan haar vennoten. In geval van winstuitkering mag het dividend niet hoger zijn dan een vastgesteld percentage, toegepast op het daadwerkelijk volgestorte bedrag.⁴³ Dit zijn strengere bepalingen dan in andere handelsvennootschappen. Zij dienen de winstverdeling niet op voorhand statutair te regelen.

Werknemersparticipatie

De vereniging met sociaal oogmerk biedt haar personeelsleden de mogelijkheid om uiterlijk één jaar na zijn indienstneming door de vennootschap, de hoedanigheid van vennoot te krijgen.⁴⁴ De vso is op deze manier de enige vennootschapsvorm waarin werknemersparticipatie als een wettelijk recht wordt gedefinieerd. Een nuance hierbij is dat deze bepaling niet van toepassing is op de personeelsleden die niet volledig handelingsbekwaam zijn, zoals bijvoorbeeld gehandicapten in een beschutte werkplaats. De praktijk leert echter dat weinig werknemers momenteel gebruik maken van hun recht om vennoot te worden. Tevens is dit één van de belangrijkste punten die de potentiële oprichters er van weerhouden om te opteren voor een vso.⁴⁵

Stemkrachtbeperking

Een ander belangrijk kenmerk van een vennootschap met sociaal oogmerk is de stemkrachtbeperking. Volgens artikel 661, 4° van het Wetboek Vennootschappen dienen de statuten te bepalen dat niemand aan de stemming mag deelnemen met meer dan één tiende van het aantal stemmen verbonden aan de vertegenwoordigde aandelen. Dit percentage wordt op een twintigste gebracht wanneer één of meer vennoten ook als personeelslid in dienst zijn van de vennootschap. Deze bijzondere stemkrachtbeperking is een extra bescherming voor de zeggenschap van de personeelsleden en leidt ertoe dat men zelfs met een kleine

---

⁴² P. ERNST, *De Vennootschap met Sociaal Oogmerk*, in H. Braeckmans, *Het gewijzigd vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1995, 55, 61

⁴³ Artikel 661, 5° Wetboek Vennootschappen

⁴⁴ Artikel 661, 7° Wetboek Vennootschappen

⁴⁵ T. BREESCH en D. COECKELBERGH, *DE VSO, Non Profit, recht & management-reeks, Gent, Mys & Breesch, 1995, 12*

werknemersparticipatie rekening moet houden.⁴⁶ Hiermee wil men de voorrang van personeel op kapitaal in het beleid van de onderneming in de verf zetten.

Bijzonder verslag

De bestuurders of zaakvoerders van de vso moeten ieder jaar een bijzonder verslag uitbrengen over de wijze waarop de vennootschap toezicht heeft uitgeoefend op haar oogmerk, vastgesteld in de statuten. Dat verslag moet speciaal aangeven dat de uitgaven inzake investeringen, werkingskosten en bezoldigingen bestemd zijn om de verwezenlijking van het sociaal oogmerk te bevorderen. Hiermee wilde men vermijden dat er op verdoken wijze winst zou worden uitgekeerd aan de vennoten of bestuurders van de vso. Of dit verslag daadwerkelijk zulke uitkeringen vermijdt, is helemaal niet duidelijk.⁴⁷

3.2.1.3 Evaluatie

De vso zou een goed alternatief voor de vereniging zonder winstoogmerk kunnen zijn, vooral in de sociale sector. Het grootste probleem echter ligt in de omzetting van de vzw naar vso. De wet omschrijft een procedure tot omvorming, maar deze procedure bevat tal van hiaten. Zo is er geen duidelijkheid over de vorming van kapitaal en de verdeling van de aandelen van de vso en in welke proportionaliteit dit dient te gebeuren. Verder heeft de wetgever met de creatie van de vso gepoogd twee dingen tegelijk te organiseren waardoor geen van beiden echt werd verwezenlijkt.

Eenzijds wilde men een vorm van werknemersparticipatie, maar deze blijkt in praktijk enkel financieel te bestaan. Dit zou men kunnen oplossen door bijvoorbeeld de werknemersparticipatie op te nemen in een non-profit governancecode, waarin men redelijke voorwaarden oplegt om personeelsleden toe te laten tot de algemene vergadering. Bijvoorbeeld de prijs van een aandeel niet ontzettend hoog stellen of haalbare bekwaamheidsvoorwaarden opleggen.

Anderzijds wou men een betere derdenbescherming creëren. Bovendien heeft men niet specifiek bepaald wie na de omzetting vennoot zal worden, wat leidt tot grote onduidelijkheid. Een laatste bemerking is dat de stemkrachtbeperking heel wat ondernemers afschrikt.

Een vennootschap met sociaal oogmerk verschilt niet van andere handelsvennootschappen zoals cvba, nv of bvba, maar kiest ervoor om in de statuten bijkomende voorwaarden op te nemen. Deze voorwaarden benadrukken dat deze vennootschappen niet op de verrijking van hun vennoten gericht zijn. Zij moeten ook nauwkeurig het sociale doel van hun onderneming beschrijven en een jaarverslag opmaken over hoe ze hun sociaal doel verwezenlijken. Op dit moment bestaan er ongeveer 450 vso's.⁴⁸ Hierbij kunnen we opmerken dat een ruime meerderheid van de vso's opgericht worden vanuit een coöperatieve vennootschap met beperkte

---

⁴⁶ L. STOLLE, *De vennootschap met sociaal oogmerk*, Diegem, Ced. Samson, 1997, 49,

⁴⁷ A. COATES, *Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie*, Leuven, 2008, 48

⁴⁸ www.cooperatiefondernemen.be (e-note)

aansprakelijkheid (cvba). Zij worden door de wetgever ook het meest aangemoedigd om een sociaal oogmerk aan te nemen aangezien zij genieten van een verlaagde eis tot minimumkapitaal. Traditioneel zijn deze coöperaties vooral actief in de landbouw, de farmacie en de financiële sector. Tevens zien we dat de kwalificatie "met sociaal oogmerk" hoofdzakelijk gericht is op het algemeen belang, daar waar erkende coöperaties in eerste instantie gericht zijn op de gemeenschappelijke belangen van hun vennoten. De vennootschappen met sociaal oogmerk zijn hoofdzakelijk actief in dienstverlening aan personen.

Het aantal vso's is wel flink toegenomen sinds de invoering van de dienstenchequeregeling. Bijna 80% van het aantal vennootschappen met sociaal oogmerk, of 363 vso's, werd opgericht sinds 2001. Daarvan hebben 132 ondernemingen een erkenning als dienstenchequebedrijf, wat neerkomt op meer dan de helft van de vso's met tewerkstelling. In april 2008 maakten de vso's 8% uit van de ongeveer 1700 erkende dienstenchequebedrijven (Sodexo). De grootste vso's in België zijn (in termen van tewerkstelling): de Belgische Technische Coöperatie (BTC) (het Belgisch agentschap voor ontwikkelingscoöperatie), het Landelijk Dienstencoöperatief (de grootste speler in de buurt -en nabijheidsdiensten in Vlaanderen) en het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel.⁴⁹

3.2.2 De Maatschappelijke Onderneming

In Nederland heeft men een ander alternatief bedacht voor de vereniging zonder winstoogmerk, namelijk de "maatschappelijke onderneming". Deze ondernemingen hebben een maatschappelijke doelstelling en zijn niet gericht op het maken van winst, maar wel op het realiseren van een maatschappelijk doel.

De maatschappelijke onderneming definieert men als een onderneming die is vormgegeven als privaatrechtelijk rechtspersoon die een maatschappelijk doel nastreeft dat parallel loopt aan het algemeen belang. Ze is niet primair bedoeld om publiekrechtelijke taken te verrichten. De winst niet wordt uitgekeerd aan haar aandeelhouders, maar geheel en alleen aangewend voor het realiseren van het maatschappelijk doel dat de onderneming nastreeft.⁵⁰

Maatschappelijke ondernemingen vervullen belangrijke taken in de samenleving. Ze zijn vooral actief in sectoren als de sociale woningbouw, de gezondheidszorg, het onderwijs en cultuur. Ze voeren taken uit die in het verleden meestal door de overheid georganiseerd werden.

---

⁴⁹ www.cooperatiefondernemen.be (e-note)

⁵⁰ H.J. DE RU, J.L. BURGGRAAF, L.A.J. SPAANS, *De maatschappelijke onderneming*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2005, 19

Het grote probleem bij dit alternatief is dat er nog geen juridisch kader is vastgelegd. Het wetsvoorstel omtrent deze nieuwe rechtsvorm verschaft de instellingen een besluitvormingsstructuur voor de belangrijkste ondernemingsbeslissingen. De regels gelden voor verenigingen en stichtingen die kiezen voor de maatschappelijke onderneming als rechtsvorm.

Naast een bestuur heeft de maatschappelijke onderneming een raad van toezicht en een zogeheten belanghebbendenvertegenwoordiging die bijvoorbeeld uit huurders, cliënten en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven kan bestaan. Het bestuur vertegenwoordigt de maatschappelijke onderneming. De raad van toezicht controleert en benoemt het bestuur en staat het bestuur met advies terzijde. Daarnaast zijn belangrijke bestuursbesluiten aan de goedkeuring van de raad van toezicht onderworpen.⁵¹

Instellingen die kiezen voor de maatschappelijke onderneming krijgen onder voorwaarden de mogelijkheid om privaat kapitaal aan te trekken zonder dat de investeerders als aandeelhouders de koers van de onderneming kunnen bepalen. Die koers blijft immers ingegeven door het maatschappelijk belang, niet door het particuliere belang. Wel zullen investeerders aanspraak kunnen maken op een aandeel in de winst van de investering die zij doen. Bovendien kunnen zij een commissaris voordragen en hebben zij recht op informatieverschaffing via de jaarrekening, waarover zij ook opmerkingen bij het bestuur kunnen indienen.⁵²

Enkele andere belangrijke zaken die in de juridische vormgeving van de maatschappelijke onderneming niet mogen ontbreken zijn: een regeling ter voorkoming van winstuitkering, een regeling wat betreft de verhouding tot de overheid, spelregels voor 'good governance' en een regeling wat betreft de verslaglegging.⁵³

---

⁵¹ <http://www.justitie.nl/onderwerpen/wetgeving/maatschappelijkeonderneming/>

⁵² <http://www.justitie.nl/onderwerpen/wetgeving/maatschappelijkeonderneming/>

⁵³ H.J. DE RU, J.L. BURGGRAAF, L.A.J. SPAANS, *De maatschappelijke onderneming*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2005, 38

Tabel 5: Vergelijking VZW, VSO en Maatschappelijke Onderneming (MO)⁵⁴

	VZW	VSO	MO
Oprichting	door statuten	door statuten + 9 bijkomende voorwaarden	statuten
Doel	verschillende doelen zonder vermogensvoordeel	sociaal oogmerk gekoppeld aan indirect vermogensvoordeel	uitsluitend een sociaal oogmerk
Bestuur	Raad van Bestuur Algemene Vergadering		Bestuur Raad van Toezicht (RvT) Belanghebbende raad
Kapitaal	geen winstuitkering	recht op beperkte winstuitkering	geen winstuitkering
Stemrecht	stemrecht volgens statuten.	stemkrachtbeperking	stemrecht volgens statuten

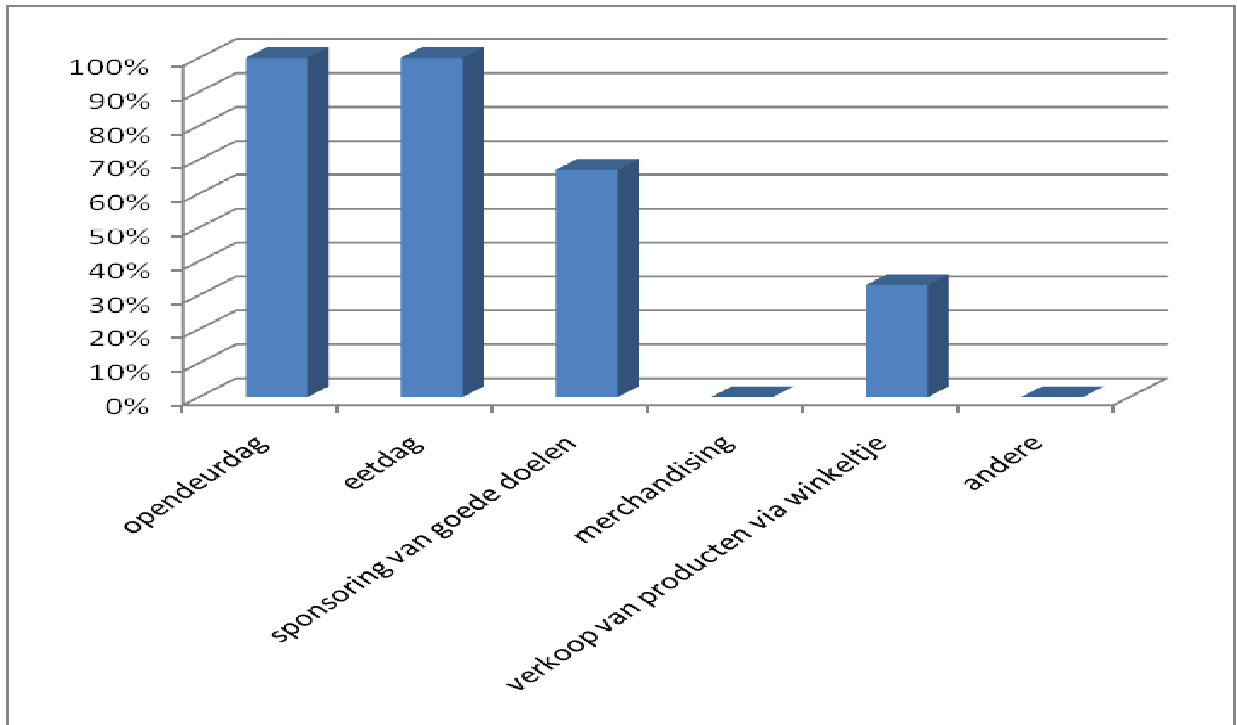
3.3 Het juridisch kader in praktijk

3.2.3 Bijkomend economische activiteiten

In het praktijkgedeelte zijn we nagegaan of de vzw bijkomende activiteiten organiseert en welke dat dan kunnen zijn. De uitkomst van het onderzoek leert ons dat 75% bijkomende activiteiten inricht. Volgend diagram toont u welke activiteiten het meest worden georganiseerd. Hierbij kunnen we vermelden dat opendeurdagen en eedagen uitzonderlijk hoog scoren. Dat zijn blijkbaar de activiteiten bij uitstek om wat extra werkingsmiddelen te genereren. Dit kan men ook verbinden met het feit dat vooral de sectoren van de maatschappelijke dienstverlening en het onderwijs zulke bijkomende activiteiten organiseren. Bijvoorbeeld vzw Stijn⁵⁵ die een Vlaamse kermis organiseert. Van de ondervraagde vzw's in de gezondheidszorg organiseert niemand bijkomende activiteiten.

⁵⁴ de maatschappelijke onderneming Allen en Overy

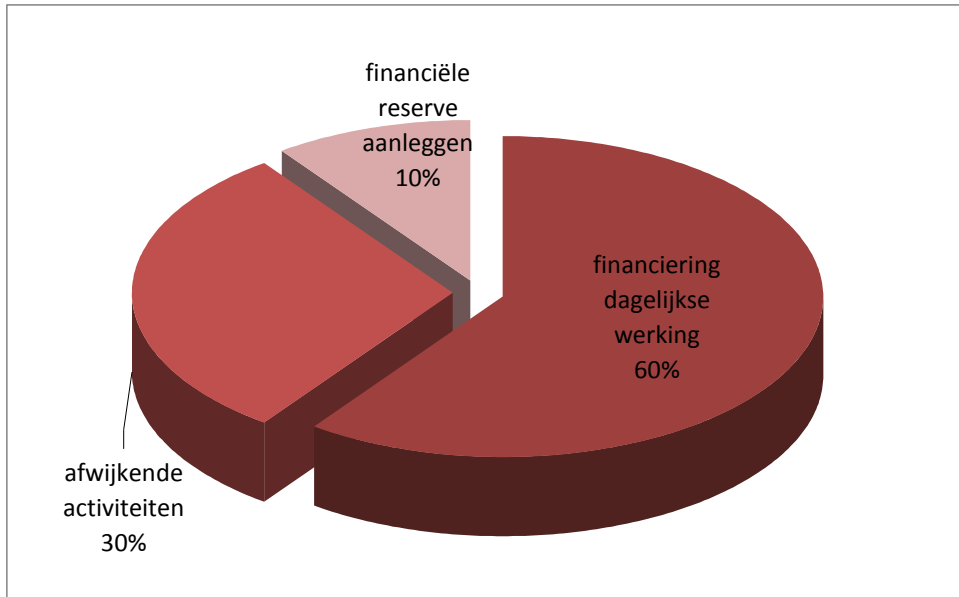
⁵⁵ Het doel van vzw Stijn is de opvang en begeleiding van personen met een handicap

Figuur 2 soorten bijkomende economische activiteiten van (zeer) grote vzw's

Indien we kijken naar de frequentie van de georganiseerde bijkomende activiteiten kunnen we wederom een onderscheid maken per sector. De maatschappelijke dienstverlening richt haar activiteiten meermaals per jaar in, sommige activiteiten zelfs maandelijks. De scholen organiseren hun activiteiten zoals opendeurdagen slechts eenmaal per jaar.

De redenen waarom deze verenigingen bijkomende economische activiteiten organiseren zijn vrij gedifferentieerd. Een lichte meerderheid doet het om de dagelijkse werking te financieren. De anderen organiseren die bijkomende activiteiten om een financiële reserve aan te leggen. Daarbij organiseert één van deze twee andere verenigingen bijkomende activiteiten om zowel een financiële reserve aan te leggen als andere afwijkende activiteiten te financieren. Geen enkele respondent koos voor andere alternatieven of uitkering van de winst aan leden als winstbesteding.

Figuur 3:

Bestemming van de winst van bijkomende economische activiteiten

Voorts vroegen we naar het voortbestaan van de vereniging indien de bijkomende economische activiteiten weg zouden vallen. Dit is slechts voor één op drie verenigingen zo. Dat is minder dan in vergelijking met de kleine vzw's. Daar is 54% van de verenigingen bedreigd in hun voortbestaan indien de bijkomende economische activiteiten zouden wegvallen.⁵⁶ Een verklaring hiervoor is dat grote en zeer grote vzw's meer teren op overheidssubsidies allerhande en dat de bijkomende activiteiten eerder zullen dienen om de werking te vergemakkelijken zoals bijvoorbeeld een school die recentere computers aankoopt.

⁵⁶ J. CLAES, D. BIJNENS, Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingslandschap in Hasselt, Diepenbeek, 2008

3.2.4 Evaluatie

We kunnen stellen dat de meeste vzw's het nodig achten om bijkomende economische activiteiten te organiseren behalve de vzw's uit de gezondheidszorg. Zij zijn eerder zelfbedruipend en maken gebruik van overheidssubsidies. De vzw's die wel activiteiten organiseren doen dit in de eerste plaats om hun dagelijkse werking te financieren. Het is positief dat de wetgever de vzw's toelaat bijkomende economische activiteiten te organiseren aangezien vele verenigingen, vooral de kleine, afhankelijk zijn van dit soort activiteiten om hun werking te kunnen voortzetten. Grote en zeer grote vzw's zijn wel een stuk minder afhankelijk van deze bijkomende economische activiteiten dan kleine vzw's. Zij teren meer op steun van de overheid in de vorm van subsidies.

We kunnen stellen dat de wetgever er goed aan doet vzw's bijkomende activiteiten te laten uitvoeren. Voor grote en zeer grote vzw's zijn deze inkomsten een aangename aanvulling op de budgetten voor de dagelijkse werking. In sommige gevallen zijn ze zelfs noodzakelijk. Kleine vzw's hebben deze activiteiten broodnodig om hun bestaanszekerheid te kunnen waarborgen.

4. Structuur van de vzw

4.1 Theoretische omkadering

De organisatiestructuur van een vereniging zonder winstoogmerk kan van zeer eenvoudig naar redelijk complex gaan. De wet legt een minimumstructuur op die kan worden aangevuld met andere organen al naargelang de grootte van de vzw of de noodzaak aan bepaalde bijkomende organen. In dit hoofdstuk behandelen we kort de minimumstructuur en geven we vervolgens een uitgebreide bespreking van elk orgaan dat kan voorkomen in de structuur van een grote of zeer grote vzw.

4.1.1 Organigram van de vzw

De structuur van de vzw is in de meeste gevallen een vereenvoudigde versie van de vennootschapsstructuur. Het standaardorganigram van de vzw bestaat dan ook uit slechts twee organen, namelijk de algemene vergadering en de raad van bestuur.

In de algemene vergadering⁵⁷ (AV) zitten alle werkelijke leden van de vzw die in wezen elk jaar in een of meerdere vergaderingen toekijken of de operationele verantwoordelijken van de vzw (de raad van bestuur) goed besturen. Daarnaast legt de algemene vergadering ook elk jaar de financiële lijnen vast voor de raad van bestuur. De algemene vergadering moet minstens uit drie leden bestaan.⁵⁸

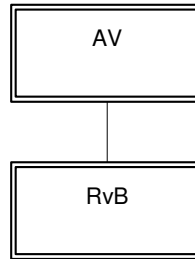
De raad van bestuur (RvB) is het tweede orgaan in het standaardorganigram van de vzw. Dit orgaan neemt het volledige bestuur van de vzw waar en elk jaar legt zij verantwoording af aan de algemene vergadering. De raad van bestuur moet wettelijk uit drie leden bestaan. Indien er echter maar drie leden in de algemene vergadering zetelen, moet ze uit exact twee leden bestaan.⁵⁹

---

⁵⁷ Art. 2, 6 en art 4, Wet van 27 juni 1921

⁵⁸ Art. 2, 3, Wet van 27 juni 1921

⁵⁹ Art. 13, Wet van 27 juni 1921

Figuur 4: Standaard organigram van de vzw⁶⁰

Grote en zeer grote vzw's hebben echter meestal een complexere structuur. Naast de algemene vergadering en de raad van bestuur kunnen zij nog enkele andere organen bevatten die de werking van de vereniging moeten waarborgen en bestendigen.⁶¹ Zo is het mogelijk dat een vzw een dagelijks bestuur heeft die de dagelijkse leiding van de vereniging op zich neemt. Eveneens kunnen er één of meerder adviesraden en comités aanwezig zijn. Deze worden voorbereidend werk of specifieke taken toevertrouwd en rapporteren aan de raad van bestuur, de algemene vergadering of het dagelijks bestuur. Een derde orgaan dat kan voorkomen, is een orgaan vertegenwoordiging (OVV). Deze mensen hebben een vertegenwoordigingsbevoegdheid naar buiten toe voor het afsluiten van contracten, het vertegenwoordigen van de vereniging op rechtbanken en dergelijke meer.

Andere organen binnen de verenigingsstructuur zijn personeel indien men bezoldigde werknemers in dienst heeft, of vrijwilligers indien mensen onbezoldigd hun diensten ter beschikking van de vereniging stellen. Indien men personeel in dienst heeft, is men volgens de wet verplicht een ondernemingsraad in te stellen. Meestal gaat het hier om vzw's die een gemiddelde van ten minste 100 werknemers tewerkstellen. In die zin zijn deze vzw's ondernemingen.⁶² Als laatste is men verplicht om een commissaris te benoemen als de vzw binnen de wettelijke voorschriften valt om er een te hebben.⁶³

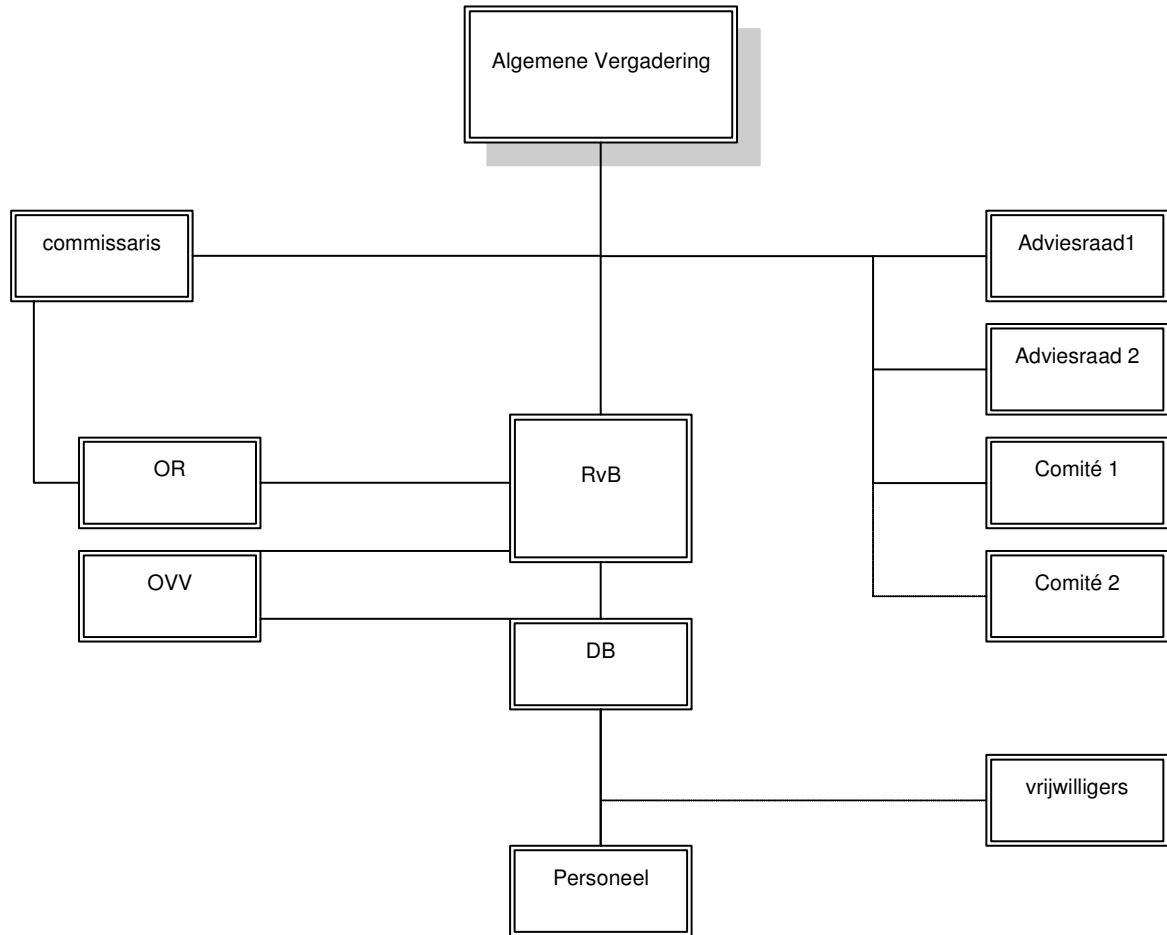
---

⁶⁰ D. COECKELBERGH, *Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 249*

⁶¹ D. COECKELBERGH, *Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 252*

⁶² Art. 14, *Wet van 20 september 1948, houdende de organisatie van het bedrijfsleven* en Art. 3 KB 25 mei 1999 *betreffende de ondernemingsraden en de comités voor preventie en bescherming op het werk*

⁶³ Art. 14, *Wet van 20 september 1948, houdende de organisatie van het bedrijfsleven* en Art. 3 KB 25 mei 1999 *betreffende de ondernemingsraden en de comités voor preventie en bescherming op het werk*

Figuur 5: Organigram grote of zeer grote vzw⁶⁴

4.1.2 De algemene vergadering

4.1.2.1 De samenstelling van de algemene vergadering

De algemene vergadering is het hoogste gezagsorgaan van de vzw. Van deze vergaderingen gaan immers de belangrijkste beslissingen uit. De algemene vergadering bestaat uit de werkende leden van de vzw en laat aan de leden toe om controle uit te oefenen op het beleid van de vzw. In het kader van de samenstelling van de Algemene Vergadering is er een belangrijk onderscheid tussen de werkelijke of werkende leden en toetgetreden leden. De werkende leden hebben alle rechten en plichten die worden omschreven in de vzw-wet en die eventueel aanvullend worden toegekend en opgelegd in de statuten. Zij hebben stemrecht op de algemene vergadering en wanneer de vzw-wet verwijst naar de leden, wordt verwezen naar de werkende leden.

⁶⁴ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 253

De toetredenen leden daarentegen hebben enkel de rechten en plichten die voor hen expliciet werden opgenomen in de statuten. De in de wet omschreven rechten en plichten gelden dus niet voor hen tenzij de statuten hen deze uitdrukkelijk toekennen.⁶⁵

De werkende leden

Het lidmaatschap van een vereniging is voorbehouden aan eenieder die in principe bekwaam is om overeenkomsten te sluiten. Het kan hier gaan om natuurlijke personen of rechtspersonen of een combinatie van beiden.⁶⁶ Een nationaliteitsvoorwaarde is niet langer een vereiste om lid te worden. Eveneens is er geen maximumaantal werkende leden wettelijk opgelegd. De voorwaarden en de formaliteiten van de toetreding moeten worden opgenomen in de statuten.⁶⁷

De wet voorziet een minimumaantal van drie werkende leden in de algemene vergadering. Indien de algemene vergadering op een bepaald moment minder dan drie leden telt, kan de vzw worden ontbonden.⁶⁸

Bij de oprichting van de vzw wordt in de statuten meestal bepaald dat de oprichters van de vzw de eerste werkende leden zijn van deze vzw. Zo is de vereniging zeker niet ledenloos vanaf het begin.

De rechten en plichten van de werkende leden zijn vastgelegd bij wet van 27 juni 1921 en de nieuwe wet van 2 mei 2002. De werkende leden bezitten onder meer volgende rechten:⁶⁹

- het recht op stemrecht
- het recht op gelijk stemrecht, tenzij de statuten het anders omschrijven
- het recht om de algemene vergadering bij te wonen of zich er te laten vertegenwoordigen.
- het recht om de raad van bestuur te vragen de algemene vergadering samen te roepen, indien ten minste 1/5 van het aantal werkende leden hierom vraagt
- het recht om punten op de agenda van algemene vergadering te zetten, indien ten minste 1/20 van het aantal werkende leden hierom vraagt
- het recht om het ledenregister in te zien, evenals de boekhoudkundige stukken, de notulen en beslissingen van de raad van bestuur en andere personen met een mandaat.

---

⁶⁵ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008, 86

⁶⁶ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, Vademecum voor de vzw, Antwerpen, Intersentia, 2007, 18-20

⁶⁷ Art. 5,6,7,10, 18 Wet van 27 juni 1921; Art. 2,8 Wet van 27 juni 1921; Art. 2bis Wet van 27 juni 1921

⁶⁸ Overeenkomstig de bepaling van artikel 18 Wet 27 juni 1921

⁶⁹ Art. 10 lid 1 Wet van 27 juni 1921; Art. 12, lid 1, 2, 3 Wet van 27 juni 1921

- het recht om vooraf de maximumbijdrage te kennen die werkende leden zullen moeten betalen
- geen aansprakelijkheid voor de handelingen die gesteld worden in naam en voor rekening van de vzw
- het recht vrij ontslag te nemen
- het recht op een speciale uitsluitingsprocedure
- het recht om bij de rechtbank een verzoek in te dienen om de vzw in bepaalde gevallen te laten ontbinden

Naast de rechten hebben de werkende leden ook enkele plichten. Zo hebben de leden de plicht om de statuten te respecteren, alsook de beslissingen die door de bevoegd organen van de vzw worden genomen. Indien de statuten dit vermelden, moeten ze een bijdrage betalen om lid te worden. Het is vanzelfsprekend dat een werkend lid zich gedraagt als een goede huisvader. Dit betekent in de eerste plaats zijn vereniging geen schade toe te brengen, op welke manier dan ook.⁷⁰

De toegetreden leden

De toegetreden leden van een vereniging zonder winstoogmerk maken geen deel uit van de algemene vergadering. Bijgevolg kunnen ze de algemene vergadering ook niet bijwonen tenzij hun aanwezigheid goedgekeurd wordt door de meerderheid van de algemene vergadering. Ze hebben evenwel geen stemrecht. Wordt er aan de toegetreden leden of derden toch stemrecht verleent, dan moeten zij beschouwd worden als werkend lid en dienen ze in het ledenregister te worden opgenomen.⁷¹

Toegetreden leden maken gebruik van de diensten van de vzw. Ze zijn personen die een zekere band hebben met de vzw, zonder zich verregaand te engageren.⁷² De toelatingsvoorwaarden, de rechten en plichten van de toegetreden leden worden opgenomen in de statuten van de vzw.

4.1.2.2 De bevoegdheden van de algemene vergadering

*De bevoegdheden van de algemene vergadering zijn bij wet omschreven. Ten opzichte van de vorige wetgeving zijn de bevoegdheden van de algemene vergadering uitgebreid. Deze bevoegdheden zijn uitsluitend voor de algemene vergadering:*⁷³

---

⁷⁰ Art. 2, Wet van 27 juni 1921; Art. 2, 8 Wet van 27 juni 1921; Art. 12, 2 Wet van 27 juni 1921

⁷¹ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, *Vademecum voor de vzw, Antwerpen, Intersentia, 2007, 39*

⁷² S. MATHEI, *De vzw stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 150.*

⁷³ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 160*

- de goedkeuring van de statuten
- de goedkeuring van een wijziging van de statuten
- de benoeming en afzetting van bestuurders
- de benoeming en afzetting van commissarissen en het vastleggen van een eventuele bezoldiging
- kwijting verlenen aan bestuurders en commissarissen
- goedkeuring van de begroting en rekeningen
- de ontbinding van de vzw
- de benoeming van de vereffenaars, wanneer de vzw ontbonden zal worden
- de omzetting van een vzw in een vennootschap met sociaal oogmerk.

De algemene vergadering kan daarbuiten nog bijkomende bevoegdheden hebben. Deze moeten duidelijk omschreven worden en in de statuten worden opgenomen.

4.1.2.3 De bijeenroeping van de algemene vergadering

De bijeenroeping van de algemene vergadering is erop gericht om iedereen die het recht heeft om op de algemene vergadering aanwezig te zijn te bereiken. De bijeenroeping van de algemene vergadering gebeurt door de raad van bestuur van de vzw.⁷⁴ De raad van bestuur kan deze bevoegdheid wel toevertrouwen aan bepaalde personen of aan het dagelijks bestuur. De manier waarop en door wie, wordt duidelijk omschreven in de statuten. De raad van bestuur is verplicht om de algemene vergadering bijeen te roepen in volgende gevallen:⁷⁵

- minimum éénmaal per jaar
- meerdere malen of op bepaalde tijdstippen indien de statuten dit bepalen
- meerdere malen indien de raad van bestuur dit nodig acht
- bij bepaalde speciale gebeurtenissen, bijvoorbeeld wijziging van de statuten of ontbinding van de vzw, uitsluiting van een lid. Men spreekt dan van een buitengewone algemene vergadering.
- Wanneer 1/5 van de werkelijke leden hierom vragen.

---

⁷⁴ Artikel 5, Wet van 27 juni 1921

⁷⁵ S. MATHEI, De vzw stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 161-162

De agenda, die de opgave bevat van de punten die ter beraadslaging zullen worden voorgelegd aan de algemene vergadering, moet bij de oproepingsbrief gevoegd worden.⁷⁶ De werkende leden hebben het recht om punten toe te voegen aan de agenda binnen de wettelijke termijn of zoals vastgelegd in de statuten.

4.1.2.4 Aanwezigheidsquorum

Voor een normale algemene vergadering is er geen bepaald aanwezigheidsquorum opgelegd. In theorie volstaat één lid om geldig over de agendapunten te beslissen. Besluiten worden in de regel genomen bij gewone meerderheid van stemmen. De onthoudingen worden in principe niet meegerekend bij het berekenen van de meerderheid. Bij een buitengewone algemene vergadering, dus ingeval van statutenwijziging of ontbinding, is een 2/3 aanwezigheid van de werkelijke leden vereist. Hier dient men een 4/5 meerderheid van de aanwezige of vertegenwoordigde stemmen te hebben. Bijvoorbeeld wanneer er 30 leden zijn, dienen er 20 leden aanwezig te zijn op een buitengewoon algemene vergadering. Hiervan moeten 16 aanwezige of vertegenwoordigde leden positief stemmen om een voorstel aan te nemen. De onthoudingen worden geteld als een negatieve stem.

4.1.2.5 Besluitvorming van de algemene vergadering

Bij elke algemene vergadering dient er een verslag gemaakt te worden van de beslissingen die vergadering heeft genomen. Bij grote vzw's is het aangeraden alvorens de vergadering start, een bureau samen te stellen. Zulk bureau bestaat uit de voorzitter die de vergadering leidt, een secretaris en één of meerdere personen die de stemmen verzamelen en tellen. Wanneer het bureau is samengesteld, opent de voorzitter de algemene vergadering en kan men beraadslagen over de agendapunten. De beslissingen van de algemene vergadering worden door het bureau neergeschreven in de notulen. De notulen bevat tevens een lijst van de aanwezige werkende leden. De statuten bepalen hoe de beslissingen worden meegedeeld aan de werkende leden of eventueel ook aan de toegetroeden leden. Tenminste één exemplaar wordt bewaard ter inzage in het notulenboek op de zetel van de vzw.

4.1.3 De raad van bestuur

4.1.3.1 De samenstelling

De leden van de raad van bestuur worden benoemd door de algemene vergadering. Ze bestaat uit tenminste drie leden.⁷⁷ In de statuten kan men wel dit aantal optrekken. De wet bepaalt niet wie wel en wie niet lid kan worden van de raad van bestuur. Er kunnen dus zowel leden als niet-leden deel uitmaken van de raad van bestuur.⁷⁸ Het mandaat en de eventuele bezoldiging van de

---

⁷⁶ R. VANHECKE, I. DEMEYERE, J.P. VINCKE, *Vademecum voor de vzw, Antwerpen, Intersentia, 2007, 44*

⁷⁷ Artikel 13, *Wet van 27 juni : Uitzonderlijk kunnen er twee bestuurders zijn als de algemene vergadering maar drie leden telt*

⁷⁸ K. VISSERS, *De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008, 86*

bestuurders wordt ook omschreven in de statuten. De benoeming van de bestuurders wordt bekendgemaakt via neerlegging van de standaardformulieren op de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waar de vzw haar zetel heeft.

4.1.3.2 De bevoegdheden van de raad van bestuur

De raad van bestuur is bevoegd om de vzw te besturen: hoe de raad functioneert, de bevoegdheden en de wijze waarop die bevoegdheden worden uitgeoefend, wordt bepaald in de statuten. De raad treedt in principe op als college. Dit betekent dat de bestuurders geen individuele beslissingen kunnen nemen. Er kan binnen de raad wel een taakverdeling zijn bijvoorbeeld voorzitter, ondervoorzitter, penningmeester, secretaris, afgevaardigd bestuurder. Deze taakverdeling wordt echter intern geregeld en heeft geen invloed op de vertegenwoordiging van de vzw. Wel kan de raad de vertegenwoordigingsbevoegdheid vereenvoudigen via de meerhandtekeningsclausules. Deze bevoegdheid kan opgedragen worden aan één of meer personen.

De raad van bestuur is bevoegd voor het bestuur van de vzw en de vertegenwoordiging in en buiten rechte van de vzw.⁷⁹ Tevens heeft zij een residuaire bevoegdheid. Dit zijn alle andere bevoegdheden die niet toevertrouwd zijn aan de algemene vergadering zoals bijvoorbeeld de bijeenroeping van de algemene vergadering, het financieel beleid, de naleving van allerlei wettelijke en statutaire verplichtingen.⁸⁰

4.1.3.3 De bijeenroeping van de raad van bestuur.

De statuten bepalen door wie en hoe de raad van bestuur wordt samengeroepen. In de praktijk gebeurt dit meestal door de voorzitter of secretaris. De bijeenroeping moet gebeuren in volgende gevallen:⁸¹

- minimum éénmaal per jaar ter voorbereiding van de algemene vergadering waar de jaarrekening en begroting ter goedkeuring worden voorgelegd
- meerdere malen of op bepaalde tijdstippen indien de statuten dit bepalen. De statuten kunnen immers ook voorzien dat er meerdere malen een algemene vergadering wordt gehouden
- telkens het belang van de vzw dit vereist
- op vraag van een bestuurder. Elke bestuurder heeft het recht om een raad van bestuur samen te roepen. Men richt hiervoor een vraag aan de daarvoor in de statuten aangeduide persoon

---

⁷⁹ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 188

⁸⁰ K. VISSERS, *De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving*, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008, 142

⁸¹ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 191

- wanneer 1/5 van de werkende leden vraagt om een algemene vergadering te organiseren zal de raad van bestuur moeten samenkomen om de algemene vergadering bij elkaar te roepen.

De wijze van oproeping is niet bepaald in de wet en is vrij te regelen. Men kan deze bepalen in de statuten of in het huishoudelijk reglement. Zowel een schriftelijke, mondelinge, telefonische, ... oproeping behoren tot de mogelijkheden.

Samen met de oproeping wordt ook de agenda verstuurd. Er kunnen geen punten behandeld worden buiten de agenda tenzij alle bestuurders aanwezig zijn en allemaal instemmen met behandeling van de bijkomende punten.

4.1.3.4 Aanwezigheidsquorum

Om als college te besturen, dient bij de beraadslaging minstens de helft van de bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd te zijn om geldig beslissingen te nemen. In de statuten kan hier eventueel van afgeweken worden en kan men het aanwezigheidsquorum verstrengen of versoepelen.

4.1.3.5 Besluitvorming van de raad van bestuur

De beslissingen worden samengebracht in het notulenboek, dat ter inzage ligt op de zetel van de vzw. Hoe de bestuurders op de hoogte worden gebracht van de beslissingen, wordt uitgelegd in de statuten. Meestal krijgen de bestuurders een kopie van het verslag. Voor een aantal beslissingen voorziet de vzw-wetgeving dat ze openbaar moeten worden gemaakt door neerlegging en/of publicatie. Het gaat hier om de benoeming of afzetting/ontslag van één of meerdere dagelijkse bestuurders of van het orgaan van vertegenwoordiging.⁸²

4.1.3.6 Aansprakelijkheid

Algemeen

In principe gaan de bestuurders geen enkele aansprakelijkheid aan. Zij verbinden immers niet zichzelf, maar de vereniging. Dit betekent dat de vzw aansprakelijk is voor de fouten die aan haar bestuurders kunnen worden toegeschreven.

Aansprakelijkheid van de raad van bestuur ten opzichte van de vzw

De bestuurders kunnen de niet-aansprakelijkheid op verschillende manieren in gevaar brengen. Een eerste situatie doet zich voor wanneer een bestuurder burgerrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld t.o.v. de vzw door de manier waarop hij zijn mandaat heeft uitgevoerd. Tevens is de bestuurder contractueel aansprakelijk indien hij zijn overeenkomst als bestuur heeft geschonden.

---

⁸² Enkel indien de raad van bestuur bevoegd is voor deze beslissingen

Verder zijn alle bestuurders individueel aansprakelijk voor hun individuele fouten.⁸³ De beslissing om de bestuurder(s) aansprakelijk te stellen gebeurt via de algemene vergadering. Zij verlenen dan de bestuurder geen kwijting van aansprakelijkheid voor het gevoerde bestuur. Vervolgens stellen ze een aansprakelijkheidvordering in tegen de bestuurder(s).

Aansprakelijkheid van de raad van bestuur ten opzichte van derden

De bestuurder van een vzw is aansprakelijk wanneer hij onrechtmatige daden tegenover derden begaat in de zin van artikel 1382 en verder van het Burgerlijk Wetboek. De onrechtmatige daad is de inbreuk op een wettelijke norm of de inbreuk op de algemene zorgvuldigheidsplicht. Een voorbeeld hiervan is het voeren van een 'zwarte boekhouding'. Indien de onrechtmatige daad door één bestuurder wordt begaan, is hij individueel aansprakelijk. Soms is het echter mogelijk dat meerdere bestuurders samen een onrechtmatige daad plegen en bijgevolg ook gezamenlijk aansprakelijk zijn voor de schade. Elke bestuurder kan dan individueel worden aangesproken voor het hele bedrag. Ze kunnen dit wel onder elkaar terugvorderen.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de raad van bestuur ten opzichte van de samenleving

Een bestuurslid kan strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden voor twee soorten misdrijven. De eerste categorie misdrijven hebben niets specifiek met het verenigingsleven te maken. Het gaat hier om bijvoorbeeld misbruik van vertrouwen, diefstal, oplichting of valsheid in geschrifte. Een tweede categorie zijn de misdrijven die wel specifiek te maken hebben met het verenigingsleven. Specifieke toepassingen hiervan zijn private omkoping, misbruik van maatschappelijke goederen en subsidiemisbruik.

Kwijting

De vzw is verplicht om over een eventuele kwijting van de bestuurders te beslissen. Indien de beslissing positief is worden zij hiermee ontheven van hun aansprakelijkheid als bestuurder voor het afgelopen jaar. Kwijting verlenen is een bevoegdheid van de algemene vergadering

4.1.3.7 Einde mandaat

Wanneer een bestuurder werd benoemd voor een bepaalde termijn, dan eindigt het mandaat van die bestuurder van rechtswege bij het verstrijken van die termijn. Een bestuurder heeft ook steeds het recht om zelf vrijwillig ontslag te nemen. De formaliteiten kunnen beschreven worden in de statuten, al kan er wel een (beperkte) opzeggingstermijn voorzien zijn. De vzw kan ook in de statuten opnemen dat de bestuurder wordt geacht ontslag te nemen onder een bepaald aantal omstandigheden. Bijvoorbeeld wanneer hij een aantal keer niet aanwezig is op de bijeenkomst van de raad van bestuur.

---

⁸³ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 594-625

Mits een speciale procedure kan een bestuurder ook afgezet worden. Bij een overlijden is het logisch dat het mandaat ook eindigt.⁸⁴

4.1.4 Het dagelijks bestuur

4.1.4.1 De samenstelling

Een dagelijks bestuur neemt de dagelijkse taken waar van een vzw. Vanuit de wetgeving is het geen verplichting om een dagelijks bestuur te benoemen, maar wel een mogelijkheid. Iedereen kan in het dagelijks bestuur benoemd worden, zowel leden als niet-leden van de vzw. Indien er één persoon wordt aangeworven om deze taak te vervullen, wordt hij benoemd als "afgevaardigd bestuurder". Zeker de grote vzw's hebben noodzaak aan één of meerdere personen om het dagelijks bestuur waar te nemen. De statuten beschrijven de voorwaarden en de procedure tot benoeming van het dagelijks bestuur.

4.1.4.2 De bevoegdheden van het dagelijks bestuur

De bevoegdheden van het dagelijks bestuur beperken zich tot de dagelijkse handelingen die in de vzw noodzakelijk zijn om goed te kunnen functioneren. Ook handelingen van minder belang of dringende handelingen kunnen door het dagelijks bestuur worden uitgevoerd. In grote vzw's kan het dagelijks bestuur waargenomen worden door meer dan één persoon. In de statuten dient beschreven te worden of iedere bestuurder alleen optreedt voor zijn toegewezen bevoegdheden, gezamenlijk optreedt of als college. In de praktijk kiest men meestal voor dit laatste.

4.1.4.3 Einde van het mandaat van het dagelijks bestuur

De dagelijkse bestuurder krijgt van de raad van bestuur een mandaat van bepaalde of onbepaalde duur. Meestal is de bestuurder met een arbeidscontract verbonden aan de vzw en dient men bij ontslag of opzeg de wettelijke bepalingen hieromtrent te volgen. In de statuten kan men deze procedures verder preciseren.

4.1.4.4 Beslissingen van het dagelijks bestuur

Net zoals de raad van bestuur en de algemene vergadering is het dagelijks bestuur een orgaan van de vzw. Dit betekent dat de beslissingen die ze nemen dezelfde gevolgen hebben als de beslissingen genomen door de raad van bestuur. Dit betekent dat vzw automatisch gebonden is door de feiten en juridische handelingen die door het dagelijks bestuur worden gesteld. De fouten van de dagelijkse bestuurder worden automatisch aangerekend aan de vzw zelf.⁸⁵

---

⁸⁴ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 198-200

⁸⁵ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 208

4.1.5 Het orgaan van vertegenwoordiging

4.1.5.1 De samenstelling van het orgaan van vertegenwoordiging

De raad van bestuur dient als college alle verbintenissen en beslissingen gezamenlijk te ondertekenen. Omdat dit soms nogal vrij omslachtig is, kan de raad zich door één of meerdere personen laten vertegenwoordigen. Deze vertegenwoordigingsbevoegdheid kan men vereenvoudigen via de meerhandtekeningsclausule, via bijzondere volmachten of via een orgaan van vertegenwoordiging. In principe kan iedereen benoemd worden als lid van het orgaan van vertegenwoordiging. De delegatie van de vertegenwoordigingsbevoegdheid is wel slechts mogelijk indien de statuten de mogelijkheid daartoe uitdrukkelijk hebben opgenomen.⁸⁶ In de statuten kan men de benoemingen verder uitwerken. De benoeming gebeurt door de raad van bestuur.

4.1.5.2 Bevoegdheden van het orgaan van vertegenwoordiging

Via de statuten geeft de vzw aan het orgaan van vertegenwoordiging het mandaat om de vzw te vertegenwoordigen in rechte of ten overstaan van derden. Net zoals bij het dagelijks bestuur kunnen zij, indien meerdere personen deel uit maken van het orgaan, de bevoegdheden alleen, gezamenlijk of als college uitoefenen.

4.1.5.3 Einde van het mandaat

Degene die bevoegd is om de leden van het orgaan van vertegenwoordiging te benoemen, is eveneens bevoegd om ze deze te ontslaan, tenzij de statuten een andere regeling hebben bepaald. Wat het vrijwillige ontslag en de beëindiging van rechtswege betreft, kan worden verwezen naar de regeling die werd uiteengezet op dit vlak onder het hoofdstuk van de raad van bestuur.⁸⁷

4.2 De structuur van de vzw in praktijk

4.2.1 Algemeen

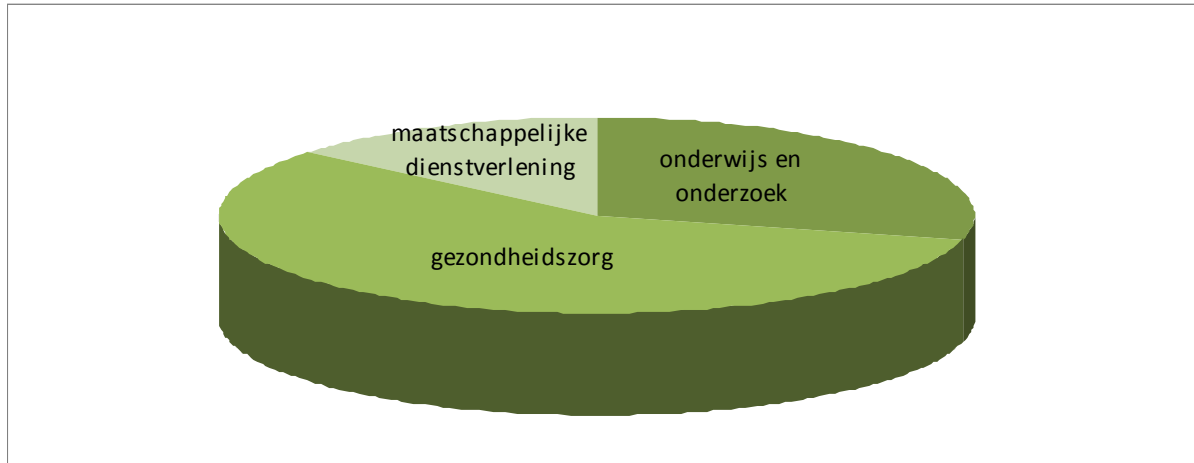
In het onderzoek peilden we naar de sectoren waarin (zeer) grote verenigingen zonder winst oogmerk actief zijn. Alhoewel het om een beperkt onderzoek gaat, met name slechts acht valabele respondenten, kunnen we toch stellen dat in het algemeen de meeste grote en zeer grote verenigingen in Limburg actief zijn in de gezondheidszorg en het onderwijs en onderzoek. Met name 57% is actief in de gezondheidszorg en 29% geeft onderwijs en onderzoek aan als voornaamste activiteit. Een luttel 14% is bedrijvig in de maatschappelijke dienstverlening. We dienen hier wel de bemerking te maken dat maatschappelijke dienstverlening dikwijls samenhangt met gezondheidszorg. Zo zijn serviceflats en leefgroepen een vorm van

⁸⁶ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, *Kortrijk-Heulen*, UGA, 2008, 152-153

⁸⁷ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, *Kortrijk-Heulen*, UGA, 2008, 154-155

maatschappelijke dienstverlening, al is het in de meeste gevallen niet hun hoofdactiviteit. Verder is het jammer dat er geen sportclubs gereageerd hebben op ons onderzoek en valt het te betwijfelen of grote en zeer grote vzw's wel actief zijn in sectoren als cultuur en algemene recreatie.

Figuur 6: sectoren waarin de respondenten actief zijn

4.2.1.1 De algemene vergadering in praktijk

Wij vroegen de verenigingen welke structuur ze hanteren en welke organen er dan in hun structuur voorkomen. Hierbij kunnen we concluderen dat de structuur van grote en zeer grote vzw's erg gelijkend is op die van handelsvennootschappen. Elke vereniging is verplicht een algemene vergadering te hebben. Deze is dan ook aanwezig bij elke respondent.

4.2.1.2 De leden

We peilden de vzw's ook naar hun kennis in verband met de leden. Het onderzoek leert ons dat slechts de helft weet wat het verschil is tussen de 'werkende' en 'toegetroden' leden. Om een juiste weergave van de feiten te presenteren, is het raadzaam eens te bekijken welk mandaat de bevrageden in hun vereniging vervullen en dit te koppelen aan de resultaten van deze kennisvraag. Degenen die een 'belangrijke' functie binnen de raad van bestuur hebben, zoals de voorzitter, directeur van het dagelijks bestuur, de secretaris of de penningmeester, weten allen wat het onderscheid is tussen de 'werkende' en de 'toegetroden' leden. Degenen die het onderscheid niet kenden waren 'gewone' medebestuurders. In één geval was het de boekhouder die het verschil niet kende, wat op zich toch wel vreemd is.

Indien we de analyse nog verder voeren en de sector van de vereniging erbij betrekken, komen we tot de conclusie dat de bestuurders in de gezondheidszorg vrij goed op de hoogte zijn, terwijl de mensen uit het onderwijs minder op de hoogte zijn. Een verklaring kan zijn dat de bestuurders van de vzw's uit het onderwijs (meer) op vrijwillige basis deelnemen, bijvoorbeeld een oud-directeur of een ouder van een leerling.

Verder poogden we de praktijk te toetsen over een eventueel onderscheid in de statuten dat men maakt tussen 'werkende' en 'toegetrede' leden. Drie op vier bestuurders geven aan dat hun vereniging een onderscheid in de statuten maakt tussen 'werkende' en 'toegetrede' leden. Zeker voor verenigingen die veel leden hebben, is het sterk aan te raden een onderscheid te maken. Wanneer ze geen onderscheid zouden maken, is elk aangesloten lid automatisch een werkend lid met alle praktische gevolgen van dien.⁸⁸

4.2.2 De raad van bestuur

Net zoals de algemene vergadering heeft elke vereniging zonder winstoogmerk de verplichting een raad van bestuur te organiseren. Deze raad is dan ook bij elke respondent aanwezig.

De kennis omtrent aansprakelijkheid werd getest met een kennisvraag. Hierbij valt ons op dat slechts een minderheid van 29% niet weet dat in uitzonderlijke gevallen de schuldeisers wel aan het persoonlijk vermogen van een bestuurder kunnen komen. De bestuurder dient zich aan de opgestelde regels te houden en met de nodige verantwoordelijkheid te handelen. Indien we nogmaals de vergelijking maken met de kleine vzw's dan leert de bevraging ons dat de bestuurders van grote en zeer grote vzw's toch veel beter op de hoogte zijn dan de bestuurders bij kleine vzw's, aangezien bij kleine vzw's 71% het juiste antwoord niet wist.

4.2.3 Facultatieve raden en comités

Het dagelijks bestuur is eveneens moeilijk weg te denken uit een grote vzw. In een moderne vereniging dringen zich veel beslissingen op die de dagelijkse werking van de organisatie dienen te garanderen. Dit zou niet mogelijk zijn indien men voor elke beslissing de raad van bestuur moet bijeenroepen of indien men de beslissingen zou uitstellen tot de volgende raad van bestuur samenkomt. Het is dus perfect normaal dat elke vereniging in dit onderzoek een dagelijks bestuur heeft.

De ondernemingsraad is eveneens goed ingeburgerd bij onze respondenten. Merendeels omdat we met veel zeer grote vzw's te maken hebben. Bij zeer grote vzw's die meer dan honderd voltijdse equivalenten aan personeel hebben is het verplicht een ondernemingsraad te organiseren. Een kleine bemerking hierbij is dat één grote vzw vrijwillig een ondernemingsraad organiseert en er één zeer grote vzw geen ondernemingsraad organiseert. Deze vereniging is dus wettelijk niet in orde. De vrijwillige organisatie van een ondernemingsraad geeft de werknemer een stem in het beleid van de vereniging, wat zeer positief is.

---

⁸⁸ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 67

Evenals de ondernemingsraad zijn de facultatieve adviesraden, comités en werkgroepen goed vertegenwoordigd bij de ondervraagde organisaties. 71% van hen heeft één of meerdere adviesraden of comités. Om zulke grote verenigingen goed te coördineren en de werking te kunnen garanderen is het onvermijdelijk om zulke instanties in het leven te roepen.

4.2.4 Controle en vertegenwoordiging

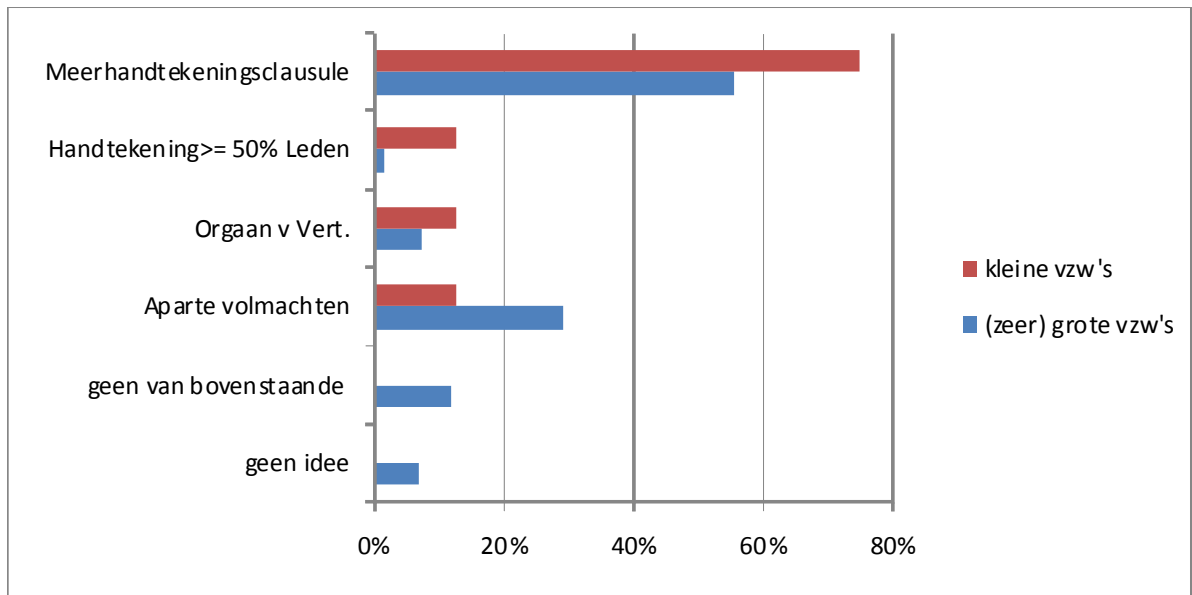
De controle op de onderneming gebeurt bij alle zeer grote vzw's door een bedrijfsrevisor. Dit is wettelijk bepaald dus is het ook vrij logisch dat elke vzw daaraan voldoet.

Slechts één onderzochte vzw heeft een orgaan van vertegenwoordiging. Dit is blijkbaar geen populaire manier om de vereniging te vertegenwoordigen. Het is waarschijnlijk te omslachtig en er zijn praktischere alternatieven om een vereniging te vertegenwoordigen. Het meest praktische alternatief blijkt de meerhandtekeningsclausule te zijn. 75% van de gevallen kiest voor zulke externe vertegenwoordiging. Er is ook slechts één grote vzw die kiest voor een vertegenwoordiging van aparte volmachten gecombineerd met de handtekening van minstens de helft van de bestuurders.

Wanneer we de vergelijking maken met de resultaten van het parallelle onderzoek voor alle vzw's⁸⁹ komen we tot de conclusie dat ook bij kleine vzw's de meerhandtekeningsclausule veruit het populairst is. Meer dan de helft maakt van deze clausule gebruik, al dan niet in combinatie met het systeem van aparte volmachten.

---

⁸⁹ J. CLAES, D. BIJNENS, Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingslandschap in Hasselt, *Diepenbeek*, 2008, 82-83

Figuur 7: vergelijking van de vertegenwoordiging van vzw's

4.3 Evaluatie

De nieuwe vzw-wet biedt de grote en zeer grote vzw's een ruime waaier aan mogelijkheden om een organisatiestructuur op te bouwen. Elke vereniging kan hiermee zijn eigen organisatiestructuur naar believen bepalen. De organen en haar bevoegdheden zijn dezelfde als bij handelsvennootschappen. Deze opzet is redelijk flexibel en functioneert uitstekend bij de handelsvennootschappen en zal dat naar alle waarschijnlijkheid in de toekomst ook bij de verenigingen doen. Deze ontwikkeling is dus uiterst positief.

5. Administratieve verplichtingen

5.1 Theoretische omkadering

Tegenwoordig dienen vzw's aan vele administratieve verplichtingen te voldoen. Zo moeten ze bijvoorbeeld een algemene vergadering organiseren, bestuurders benoemen en deze benoemingen bekend maken, enzovoort. De nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002 zorgde voor nog meer administratieve rompslomp in plaats van een versoepeling van deze administratieve plichten. Een deel van ons onderzoek richt zich daarom op de manier waarop grote en zeer grote vzw's hier mee omgaan.

5.1.1 Statuten

Een vzw is verplicht om statuten op te stellen en openbaar te maken. De statuten vormen de grondslag van de vereniging en de leden kunnen zich hierdoor op hun rechten beroepen. Artikel 2 van de wet van 2 mei 2002 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk bepaalt een aantal elementen die verplicht moeten worden opgenomen in de statuten.⁹⁰ De statuten en hun wijzigingen moeten eveneens bekendgemaakt worden in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad.

5.1.2 Ledenregister

Het officiële bewijs van het lidmaatschap van een lid is het ledenregister. Een vereniging zonder winstoogmerk heeft de verplichting een register van zijn werkende leden op te stellen. Toegetreden leden moeten niet worden opgenomen, al kan de vereniging hiervoor eveneens een register aanleggen. De ledenlijst bevat de naam, voornamen en woonplaats van elk lid. Als één of meerdere leden rechtspersonen zijn, vernoemt men de naam van de vennootschap, de rechtsvorm en het adres van de zetel. Verder bevat het register informatie over de toetreding, de uittreding en uitsluiting van de werkende leden. De raad van bestuur dient hiervan in kennis gesteld te worden. uiterlijk acht dagen na de raad op de hoogte gebracht te hebben, dienen de veranderingen in het register te zijn opgenomen.

De wet van mei 2002 voorzag dat men eveneens een kopie van het ledenregister moet neerleggen bij de rechtbank van koophandel. Deze verplichting is vervallen sinds 29 mei 2009. Dit betekent dus dat bij wijzigingen in de samenstelling van de algemene vergadering, het bijgewerkt ledenregister niet langer dient neergelegd of opgestuurd moet worden naar de griffie. Er wordt wel een bijkomende plicht opgelegd. De verenigingen moeten, bij mondeling of schriftelijk verzoek, aan de overheden, de administraties en diensten, met inbegrip van parketten, de griffies en de leden van de hoven, de rechtbanken en alle rechtscolleges en de daartoe wettelijk gemachtigde ambtenaren, onverwijld toegang verlenen tot het register van de leden en deze

---

⁹⁰ M. DENEFF *et al*, VZW en stichting, Brugge, Die Keure, 2005

instanties bovendien de afschriften of uittreksels uit dit register verstrekken welke zij nodig achten.⁹¹ De benoeming en ambtsbeëindiging van de functies van bestuurders, commissarissen en personen gemachtigd om de vzw te vertegenwoordigen moeten nog steeds bekendgemaakt worden in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad.

5.1.3 Notulen en beslissingen

Bij iedere algemene vergadering en iedere raad van bestuur dient men notulen op te stellen. De notulen bevatten de beslissingen die de algemene vergadering of de raad van bestuur neemt. De statuten, of in sommige gevallen het huishoudelijk reglement, bepalen wie de notulen opmaakt en ondertekent. In de praktijk is het meestal de secretaris of de notulist die de notulen opstelt. Het opmaken van de notulen is belangrijk omdat het geldt als bewijs tegenover de leden en tegenover derden. Tevens zijn ze noodzakelijk bij de bekendmaking van bepaalde besluiten.⁹²

5.1.4 Aanvraagformulieren I en II

Om bepaalde van de bovenstaande beslissingen en documenten bekend te maken, zijn er twee aanvraagformulieren in het leven geroepen. Deze aanvraagformulieren I en II bestaan uit verschillende luiken die al dan niet dienen ingevuld te worden, afhankelijk van welke beslissingen er genomen worden. Aanvraagformulier I bestaat uit drie luiken. De vereniging identificeert zich in Luik A. De teksten die in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad gepubliceerd moeten worden, noteert men in Luik B. Op de achterkant dient dit luik ondertekend te worden door de bevoegde vertegenwoordiging van de vereniging. Het derde en laatste luik, Luik C, bevat de nodige gegevens voor een eerste inschrijving in het rechtspersonenregister van de Kruispuntbank van Ondernemingen. Dit Luik C is enkel van toepassing bij de oprichting. Men moet twee exemplaren van aanvraagformulier I indienen op de griffie van de rechtbank van koophandel.

---

⁹¹ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Larcier, 2010, 247

⁹² F. HELLEMANS, 'De organen van een VZW en hun werking', in M. DENEFF et al, *VZW en stichting*, Brugge, Die Keure, 2005, 147-204

Het tweede aanvraagformulier, genaamd aanvraagformulier II heeft slechts twee luiken. Het A-Luik is bijna identiek aan dat van aanvraagformulier I. Het B-Luik bestaat niet en bij Luik C dient men de gegevens in te vullen die een statutenwijziging, het ontslag van een (dagelijks) bestuurder, de benoeming van een (dagelijks) bestuurder of een eventuele vereffening aankondigen. De vertegenwoordiging van de vereniging dient dit Luik C te ondertekenen op de voorkant.⁹³ Onderstaande tabel geeft aan wat men precies moet invullen bij een statutenwijziging op elk van de aanvraagformulieren.

Tabel 6: Aanvraagformulier I & II statutenwijziging

Bekendmaking: neerlegging & publicatie bij een statutenwijziging⁹⁴					
	Aanvraagformulier I (in drievoud)			Aanvraagformulier II (in tweevoud)	
	Luik A	Luik B	Luik C	Luik A	Luik C
Statutenwijziging inclusief wijziging duur	invullen	invullen	/	invullen 1° en 2°a)	invullen: nr 2°
Statutenwijziging inclusief wijziging datum boekjaar	invullen	invullen	/	Invullen 1° en 2°a)	invullen: nr 5
Statutenwijziging inclusief wijziging naam	invullen	invullen	/	Invullen 1°, 2°a) en 2°b	/
Statutenwijziging inclusief wijziging adres	invullen	invullen	/	Invullen 1° 2°a) en 4°	/
Andere gevallen van statutenwijziging	invullen	invullen	/	Invullen 1° en 2°a)	/
+ bijlagen bijvoegen (in tweevoud)					

5.2 De administratieve verplichtingen in praktijk

5.2.1 Statuten

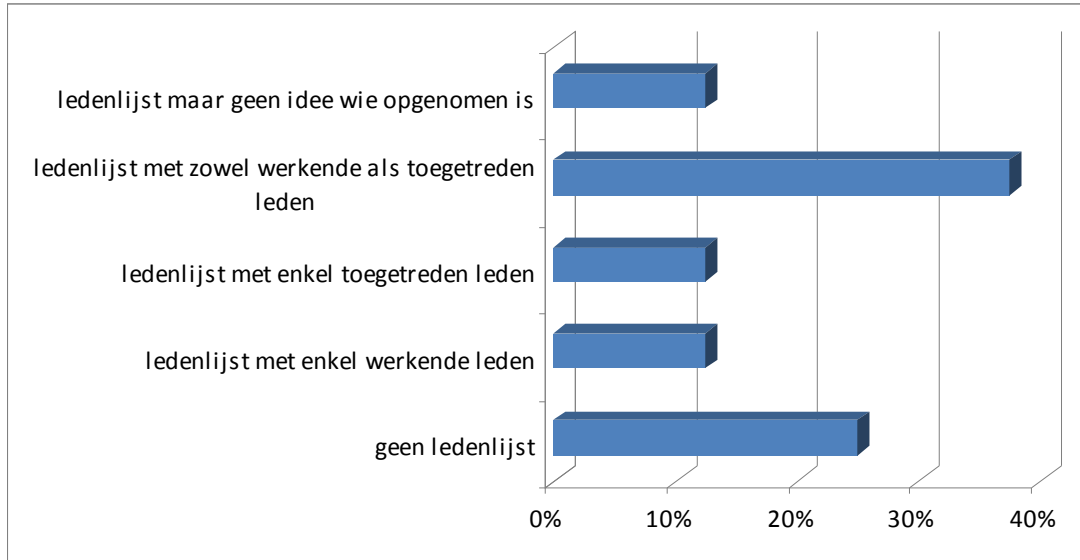
In ons onderzoek peilen we naar de neerlegging van de verplichte statutenwijziging die voor 1 januari 2006 moest ingediend worden. De uitkomst was zeer positief. Dit illustreert zich in de hoge score van 88% van vzw's die deze statutenwijziging neerlegden. Van degenen die het niet deden, luidde de verklaring dat het geen zin had om deze statutenwijziging in te dienen.

⁹³ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008

⁹⁴ S. MATHEI, De vzw stap voor stap, Larcier, 2010, 263

5.2.2 Het ledenregister

We polsten grote en zeer grote vzw's of en welke ledenlijsten zij precies bijhouden. De respons op deze vraag is heel verschillend. Een overzicht vind je in volgende tabel.

Figuur 8: Voor welke ledenlijst kiest men?

Van degenen die een ledenlijst bijhouden, namelijk 75% van de respondenten, legt 63 % ook elk jaar een kopie van de ledenlijst neer op de griffie van de rechtbank van koophandel. Het is niet echt verwonderlijk dat grote en zeer grote vzw's al de verplichtingen redelijk tot zeer goed opvolgen. Zij hebben in de meeste gevallen ook verantwoording af te leggen aan de maatschappij en nog belangrijker aan de overheid indien ze subsidies willen ontvangen. Ze kunnen het zich dus niet veroorloven om de administratieve rompslomp links te laten liggen. In de meeste gevallen zal de raad van bestuur een werknemer de opdracht geven deze zaken in orde te brengen. Zoals reeds aangehaald in de theoretische omkadering is deze verplichting weggevallen sinds 29 mei 2009.

5.2.3 Aanvraagformulieren I en II

In onze bevraging peilen we naar de kennis van de aanvraagformulieren I en II voor neerlegging van de documenten. De grote en zeer grote vzw's scoren met 63% maar vrij matig op deze vraag, aangezien men verwacht dat zij met dit soort verplichtingen toch in orde zullen zijn. Indien ze de aanvraagformulieren I en II kennen, rijzen er allerlei soorten problemen op met het invullen ervan. We kunnen echter wel stellen dat er vooral onduidelijkheid bestaat over welke luiken van welk formulier precies ingevuld moeten worden en waar de formulieren juist getekend moeten worden. Een randopmerking hierbij is dat volgens één van de respondenten zelfs het personeel op

de griffie niet exact weet hoe het precies dient ingevuld te worden. Een oplossing voor dit probleem zou een eenduidig formulier zijn, zonder achterkant zodat het duidelijk is welke secties men precies moet invullen en waar men juist moet ondertekenen.

Indien verenigingen problemen hadden met de invulling van deze aanvraagformulieren, zochten sommigen toch naar een oplossing. De bevroegde vzw's gingen ten rade bij de griffie van de rechtbank of probeerden door middel van het internet naar oplossingen te zoeken.

We onderzoeken tevens of (zeer) grote vzw's de nodige aanvraagformulieren indienen bij de griffie van de rechtbank van koophandel bij veranderingen in de samenstelling van de raad van bestuur. De resultaten leren ons dat elke respondent die het aanvraagformulier kent, het ook gebruikt en indient bij de griffie van de rechtbank van koophandel wanneer er nieuwe bestuurders benoemd worden. Deze verplichting wordt zeer goed opgevolgd en bevestigt dat grote en zeer grote vzw's duidelijk hun structuur willen communiceren naar zowel de leden als de buitenwereld toe.

5.2.4 Evaluatie

De praktijksituatie leert ons dat de administratieve verplichtingen met de invoering van de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002 nog groter zijn geworden. Door al deze verplichtingen creëert men een logge bureaucratie. De meeste problemen situeren zich bij het invullen van de aanvraagformulieren I en II. Het is natuurlijk mogelijk dat de respondenten niet zelf verantwoordelijk zijn voor de administratie waardoor het probleem groter lijkt dan het in werkelijkheid is. Het is dus aan te raden om een vereenvoudigd formulier op te stellen zodat de aangehaalde problemen met het invullen ervan verdwijnen en het voor elke vzw een makkelijk hanteerbaar document is.

We kunnen het probleem eventueel oplossen door toepassing van het Nederlands systeem. Zij gebruiken niet één formulier voor alle beslissingen, maar voor elk soort beslissing hebben zij een ander formulier opgesteld. Verder zou het beter zijn als men in het begin van elk formulier een duidelijke uitleg gegeven wordt hoe het formulier dient ingevuld te worden. Eveneens moet men zeer duidelijk stipuleren welke formulieren bij de griffie van de rechtbank van koophandel moeten ingediend worden en wie deze formulieren juist dient te ondertekenen. Zo zouden we vier verschillende formulieren kunnen opstellen: een oprichtingsformulier, een formulier voor de statutenwijziging, een formulier voor de benoeming en het ontslag van bestuurders en commissaris en tot slot een formulier voor de ontbinding en vereffening van de vzw.

Een tweede probleem is het indienen van de formulieren zelf. In de huidige maatschappij moet de overheid het mogelijk maken om deze administratieve rompslomp ook elektronisch af te handelen. Dit in combinatie met een duidelijke regelgeving omtrent het invullen van de

formulieren zou de verenigingen in staat moeten stellen om zonder enig probleem deze materie op een correcte manier af te handelen.

Een vergelijking met het parallelle onderzoek naar kleine vzw's levert ons een enigszins verbazend resultaat op. Waar wij verwacht hadden dat zij met nog meer problemen te kampen hebben, is dit echter evenredig met de resultaten van het onderzoek naar grote en zeer grote vzw's. Ondanks minder kapitaal en in vele gevallen ook minder kennis, doen ze het even goed als de grote en zeer grote verenigingen die hiervoor veelal personeel in dienst hebben.

6. Corporate governance voor vzw's

Dit hoofdstuk handelt over corporate governance of ook wel deugdelijk of behoorlijk bestuur genoemd. De opzet van corporate governance is een transparant, efficiënt en goed bestuur aan te reiken aan de hand van een regelgeving. In België bestaan er twee codes van deugdelijk bestuur voor bedrijven. Eén voor beursgenoteerde bedrijven, namelijk de Code Lippens en één voor niet-beursgenoteerde bedrijven, namelijk de Code Buysse. Corporate governance is echter niet alleen belangrijk voor het bedrijfsleven. Elke organisatie kampt met deze bestuursuitdagingen, zo ook de overheid en de non-profitsector.⁹⁵ Het is echter een stuk moeilijker om de juiste indicatoren te bepalen voor de juistheid van het gevoerde beleid in non-profitorganisaties vermits winst in deze organisaties geen indicator kan zijn. Verder in dit hoofdstuk proberen we enkele principes aan te halen en voor te stellen om de corporate governance-regels te kunnen toepassen op non-profitorganisaties zoals grote en zeer grote vzw's.

6.1 Corporate governance

Corporate governance omvat een reeks regels en gedragingen die bepalen hoe vennootschappen worden bestuurd en gecontroleerd. Een goed corporate governance model zal zijn doel bereiken door het juiste evenwicht te vinden tussen leiderschap, ondernemerschap en prestatie enerzijds, alsook controle en conformiteit met deze regels anderzijds. Goede governance moet verankerd zijn in de waarden van de onderneming. Het biedt mechanismen om leiderschap, integriteit en transparantie in het besluitvormingsproces te waarborgen. Het draagt bij tot het vaststellen van de doelstellingen van de vennootschap, hoe deze doelstellingen bereikt moeten worden en hoe prestaties dienen geëvalueerd te worden. Deze doelstellingen moeten het belang van de vennootschap, van haar aandeelhouders en van andere stakeholders⁹⁶ voor ogen houden.

Conflicten tussen de verschillende actoren in een vennootschap dienen zoveel mogelijk te worden gemedend. De actoren in de vennootschap zijn de bestuurders en management, meerderheidsaandeelhouder, de minderheidsaandeelhouder, werknemers en leveranciers. Zij zijn stakeholders van de vennootschap.

Corporate governance vereist ook controle, dit is een daadwerkelijke evaluatie van prestaties, alsook een afdoend beheer van potentiële risico's en een toezicht op de naleving d.m.v. overeengekomen procedures en processen. De nadruk ligt op de monitoring van de doeltreffende

---

⁹⁵ D. COECKELBERGH, Over corporate governance of behoorlijk bestuur in de social-profitsector, *ced.samson, Antwerpen, 2001, 23*

⁹⁶ Dit zijn al de partijen (personen, groepen, organisaties) die direct of indirect een invloed ondergaan (passief stakeholderschap) of een invloed hebben (actief stakeholderschap) of zichzelf betrokken voelen bij de organisatie (solidair stakeholderschap) worden beschouwd als stakeholders of belanghebbenden.

werking van de controlesystemen, op het beheer van potentiële belangenconflicten en op de invoering van toereikende controle ter preventie van enig machtsmisbruik.⁹⁷

6.1.1 Definitie

H. Dewulf definieert corporate governance als volgt:

*Corporate governance draait om de vraag hoe de machtsverhoudingen liggen tussen de verschillende belangengroepen die bij de ondernemingen betrokken zijn, hoe die verhoudingen door feitelijke en juridische regels en mechanismen worden beïnvloed en hoe deze juridische regels en feitelijke praktijken kunnen worden aangepast teneinde een optimaler evenwicht tussen deze verschillende belangen te bewerkstelligen.*⁹⁸

Deze definitie toont ons dat corporate governance belangrijk is voor elke organisatie, ongeacht de rechtsvorm. Corporate governance doet ons ook denken aan een systeem van 'checks and balances', waarbij verschillende partijen, die elk een duidelijk afgebakende en onderscheiden rol hebben, worden samengebracht en elkaar in evenwicht dienen te houden. Verantwoording afleggen speelt hierbij een voorname rol. Een solide onderneming vereist een verantwoordelijk en transparant bestuur. Het is belangrijk om ondernemers een praktische handleiding aan te reiken, waarmee zij hun winstgevende, duurzame groei kunnen bewerkstelligen. Een deugdelijke bestuurscode wil als dusdanig een belangrijk hulpmiddel zijn in een ongestoorde en efficiënte bedrijfsvoering.

6.1.2 Wet Corporate Governance

Op 2 augustus 2002 introduceerde men een eerste corporate governancewet in België:

"De wet houdende wijziging van het Wetboek van vennootschappen alsook de wet van de 2 maart 1989 op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in ter beurze genoteerde vennootschappen en tot reglementering van de openbare overnamebiedingen."

Met deze Wet Corporate Governance werden in het Wetboek van vennootschappen een aantal belangrijke principes ingevoerd. Het eerste principe is de verplichte aanduiding door de rechtspersoon-bestuurder van een vaste vertegenwoordiger. Deze vaste vertegenwoordiger is een natuurlijk persoon die belast wordt met de uitvoering van de opdracht in naam en voor rekening van de rechtspersoon. Hij is burgerrechtelijk en strafrechtelijk aansprakelijk alsof hij zelf het betrokken bestuursmandaat in eigen naam en voor eigen rekening zou uitvoeren. Deze vertegenwoordiger garandeert de continuïteit in het bestuur van de vennootschap.

---

⁹⁷<http://www.corporategovernancecommittee.be/library/documents/final%20code/CorporateGovNLCode2009.pdf>

⁹⁸ H. DE WULF, Corporate governance: een inleiding, 1998

Een tweede principe voorziet de raad van bestuur van een naamloze vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, de mogelijkheid om zijn bestuursbevoegdheden over te dragen aan een directiecomité. Dit kan enkel indien deze mogelijkheid voorzien is in de statuten.⁹⁹ Alle bevoegdheden die niet wettelijk aan de raad van bestuur worden toegedicht komen in aanmerking voor overdracht. Het directiecomité moet uit meerdere personen bestaan, al dan niet bestuurder en de leden van het directiecomité zijn tevens aansprakelijk voor bestuursfouten.¹⁰⁰

Het oprichten van adviserende comités en het organiseren van een schriftelijke algemene vergadering zijn eveneens principes die de Wet Corporate Governance voorziet. Daarnaast wil deze wet ook de onafhankelijkheid van de commissaris vrijwaren. Zo stipuleert de wetgever dat commissarissen geen financieel belangen mogen hebben in de ondernemingen die hij controleert. Evenmin mag hij andere taken, een mandaat of opdracht uitvoeren in verbonden vennootschappen die de onafhankelijke uitoefening van hun revisorale opdracht zou kunnen verhinderen.¹⁰¹

Bij het einde van de controle-opdracht zal de commissaris een afkoelingsperiode van twee jaar moeten respecteren, waarin hij geen mandaat van bestuurder, zaakvoerder of directielid of enige andere functie mag aanvaarden in de gecontroleerde vennootschap of daarmee verbonden vennootschappen.

Het voorlaatste principe dat de Wet Corporate Governance vernoemt is de groepsinterne belangenconflictregering. Deze belangenconflictregering schrijft voor dat de beursgenoteerde vennootschap die met een verbonden vennootschap wil handelen op voorhand het advies moet inwinnen van een comité van drie onafhankelijke bestuurders, bijgestaan door een deskundige.¹⁰²

Als laatste introduceert de Wet Corporate Governance het begrip onafhankelijk bestuurder. Een bestuurder is onafhankelijk wanneer hij voldoet aan de onafhankelijkheidscriteria vermeld in artikel 524 §4 van het Wetboek Vennootschappen. De bestuurder mag gedurende een periode van twee jaar voorafgaand aan zijn benoeming geen bestuursmandaat hebben uitgeoefend in de betreffende vennootschap of in een daarmee verbonden vennootschap of persoon in de zin van artikel 11 Wetboek van Vennootschappen. Eveneens mag hij geen nauwe familiebanden hebben met personen die een bestuursmandaat uitoefenen of belangrijke deelnemingen bezitten in de beursgenoteerde vennootschap. Hieruit volgt logischerwijs dat hij zelf ook geen belangrijke deelneming in de beursgenoteerde vennootschap mag bezitten. Het laatste criterium bepaalt dat

---

⁹⁹ Artikel 524 bis Wetboek Vennootschappen

¹⁰⁰ Artikel 527 Wetboek Vennootschappen

¹⁰¹ Artikel 133 Wetboek Vennootschappen

¹⁰² Artikel 524 Wetboek Vennootschappen

de bestuurder geen relatie mag onderhouden met een vennootschap die zijn onafhankelijkheid kan belemmeren.

6.1.3 Code Lippens

De Code Lippens is een code inzake deugdelijk bestuur voor alle beursgenoteerde vennootschappen. Deze code heeft als doel ervoor te zorgen dat de aandeelhouders van een vennootschap voldoende informatie krijgen over deze vennootschap. Het is ook belangrijk te weten dat deze code niet juridisch afdwingbaar is. Ze bevat enkel aanbevelingen. De code past het comply-or-explain principe toe.¹⁰³ Dit houdt in dat men de beste aanbevelingen in verband met deugdelijk bestuur dient na te leven, tenzij men kan motiveren waarom er van afgeweken wordt.¹⁰⁴

De Code Lippens is opgebouwd uit negen basisprincipes die zonder uitzondering toegepast dienen te worden. Rond deze principes zijn bepalingen geschreven die uitleggen hoe je die principes best toepast. De bepalingen worden op hun beurt aangevuld met richtlijnen, die een leidraad kunnen zijn op welke wijze een vennootschap de code dient te interpreteren. De principes zijn¹⁰⁵ :

- De vennootschap past een duidelijke governance structuur toe
- De vennootschap heeft een doeltreffende en efficiënte raad van bestuur die de beslissingen neemt in het vennootschapsbelang
- Alle bestuurders dienen blijk te geven van integriteit en toewijding
- De vennootschap heeft een rigoureuze en transparante procedure voor de benoeming en de beoordeling van haar raad en zijn leden
- De raad van bestuur richt gespecialiseerde comités op
- De vennootschap werkt een duidelijke structuur uit voor het uitvoerend management
- De vennootschap vergoedt de bestuurders en de leden van het uitvoerend management op een billijke en verantwoorde wijze
- De vennootschap respecteert de rechte van alle aandeelhouders en moedigt hun betrokkenheid aan

De vennootschap waarborgt een passende openbaarmaking van haar corporate governance

---

¹⁰³ Code Lippens, preambule n° 4, 7

¹⁰⁴ V. CAIMO, Corporate Governance, Pension-fund governance en nu ook non-profit governance, Brussel, KUB, 2007

¹⁰⁵ <http://www.corporategovernancecommittee.be/library/documents/final%20code/CorporateGovNLCode2009.pdf>

6.1.4 Code Buysse

Zoals de Code Lippens van toepassing is op beursgenoteerde bedrijven, is de Code Buysse van toepassing op niet-beursgenoteerde vennootschappen. Niet-beursgenoteerde vennootschappen vereisen een andere corporate governance code. De Code Buysse bevat aanbevelingen voor alle niet-beursgenoteerde bedrijven, specifieke aanbevelingen voor familiale ondernemingen en basisaanbevelingen voor deugdelijk ondernemen.

De Code Buysse beveelt alle niet-beursgenoteerde bedrijven aan dat ze in een apart document haar visie, missie en waarden uiteenzet om een optimale wisselwerking tussen de eigenaar(s), het bedrijf, haar medewerkers en andere belanghebbenden tot stand te brengen. Daarnaast dient men een oordeelkundig beroep op een externe adviseur te doen indien alle aandelen in handen zijn van één persoon. Verder haalt de Code Buysse het belang aan van een actieve raad van bestuur zodat deze raad van bestuur belangrijke en strategische beslissingen objectief kan nemen en kan instaan voor de financiële en operationele controle. Net als bij de Code Lippens moedigt de Code Buysse de betrokkenheid van de aandeelhouders en de bekendmaking van de governance regels evenals een performant management aan. Als laatste dienen ook de niet-beursgenoteerde vennootschappen een externe controle te organiseren, waarbij de commissaris moet voldoen aan alle onafhankelijkheidsvereisten.¹⁰⁶

6.2 Non-profit governance

We leven in een land waar de non-profit uitgebreid vertegenwoordigd is en steeds belangrijker wordt. Veel vzw's hebben een maatschappelijk belang hebben en ook voor hen wordt het steeds belangrijker een deugdelijk bestuur te voeren. De bestuurders van de vzw's worden net als bij vennootschappen geconfronteerd met steeds meer verantwoordelijkheden, verplichtingen en aansprakelijkheden. Het is voor vele vzw's dan ook wenselijk om professioneler te kunnen besturen. Dit zal tijd vergen en men zal het nodige budget moeten vrijmaken om in een professioneler bestuur te kunnen investeren.¹⁰⁷

Professioneler besturen betekent ook verantwoording afleggen aan de stakeholders en een transparant beleid voeren. Communicatie en integriteit zijn zeer belangrijk om goed te kunnen besturen. Het is dus wenselijk dat er eveneens voor de non-profitsector een code van deugdelijk bestuur opgesteld wordt.

---

¹⁰⁶ http://www.codebuysse.be/downloads/CodeBuysseII_NL.pdf

¹⁰⁷ B. COOPMAN, T. VANRAES, I. VERSCHUEREN, Aansprakelijkheid en risico's voor bestuurders van VZW's. Met aandacht voor vennootschaprechtelijke, strafrechtelijke en fiscale aspecten, Antwerpen, Intersentia, 2004

6.2.1 Non-profit governance principes

Het uitwerken van een code voor deugdelijk bestuur voor vzw's kan niet zomaar een kopie zijn de corporate governance code voor vennootschappen. Ten eerste is het doel van een vzw heel verschillend van dat van een vennootschap. Ten tweede zijn de actoren die bij de vzw's een rol spelen niet dezelfde als de actoren binnen een vennootschap. Ondanks de verschillen zullen vele van de corporate governance principes voor vennootschappen ook werkzaam en nuttig zijn voor vzw's. De regels van deugdelijk bestuur moeten zich vooral richten op het transparanter maken van de vzw's, zonder daarbij afbreuk te doen aan hun eenvoud en veelzijdigheid.¹⁰⁸ Verder bespreken we enkele principes die het deugdelijk bestuur in de non-profit kenmerken en dienen te vergemakkelijken.

6.2.1.1 De missie

Eén van de voornaamste non-profit governance principes zou het bepalen van de missie kunnen zijn. De vzw's moeten duidelijk stellen wat hun doelstellingen zijn en welke strategie zij volgen om deze doelstellingen te bereiken. Ook de buitenwereld moet duidelijk weten waar de vzw voor staat. Zoniet is het mogelijk dat ze de aandacht voor haar doel of overheidssubsidies verliest.

6.2.1.2 Informatieverstrekking

Een procedure van informatieverstrekking, zowel intern als extern is een tweede pijler van de non-profit governance. Binnen de vzw zou zowel voor de bestuurder als de niet-bestuurder alle informatie beschikbaar moeten zijn om hun taken met voldoende kennis van zaken te kunnen uitoefenen. De raad van bestuur heeft eveneens de opdracht om de verschillende stakeholders van de vzw op de hoogte te brengen van het reilen en zeilen binnen de vereniging. Het is de kunst om de informatie zo te brengen dat ze begrijpbaar is voor het publiek waar het voor bestemd is.

6.2.1.3 Duidelijke bevoegdheids- en vertegenwoordigingsomschrijving

De vzw-wet bepaalt dat een vzw twee organen moet hebben, met name een raad van bestuur en een algemene vergadering. Toch voorzien veel vzw's zelf in andere organen, waarvan de raad van bestuur bepaalde bevoegdheden delegeert, zoals een directiecomité of een uitvoerend comité. De bevoegdheden die door de algemene vergadering of de raad van bestuur zijn gedelegeerd naar andere organen dienen, net als de vertegenwoordigingsbevoegdheid die daar aan vast hangt, duidelijk gedefinieerd en omljnd te worden.¹⁰⁹

6.2.1.4 Efficiënt samengestelde raad van bestuur

Opdat een vzw efficiënt zou kunnen vergaderen heeft het een efficiënt samengestelde raad van bestuur nodig. Het is aangewezen de groep bestuurders niet te groot te maken. Uiteraard hangt

¹⁰⁸ V. CAIMO, *Corporate Governance, Pension-fund governance en nu ook non-profit governance*, Brussel, KUB, 2007

¹⁰⁹ D. COECKELBERGH, *Le grand défi du "corporate governance" dans les A.S.B.L., Non Marchand, 1999 afl. 1, 71-85*

de grootte van de raad van bestuur af van de specifieke eigenschappen van de vzw. De raad van bestuur moet in ieder geval zo zijn samengesteld dat hij zijn karakter van collegiaal orgaan niet verliest.¹¹⁰

6.2.1.5 Belangenconflictregering

De vzw-wet heeft geen belangenconflictregering voor bestuurders uitgewerkt zoals het vennootschapsrecht dat wel doet.¹¹¹ Het is niet bepaald hoe de bestuurder juist moet handelen als hij bijvoorbeeld een gebouw verhuurt aan de vereniging. Het is dan ook aangewezen dat de vzw een duidelijke belangenconflictregering uitwerkt. Moest een bestuurder dan een belangenconflict hebben met betrekking tot een beslissing die de raad van bestuur moet nemen, dan weet hij welke stappen hij moet nemen. Bijvoorbeeld het inlichten van alle bestuurders omtrent zijn situatie, niet meestemmen en/of het opmaken van een verslag.

6.2.1.6 Goed financieel beheer

Vzw's moeten een transparant financieel beheer voeren. De financieringsmiddelen kunnen talrijk zijn. Dit kunnen zowel lidgelden, subsidies, schenkingen, inbrengen, legaten, leningen, sponsoring van ondernemingen als eigen inkomsten zijn. De vzw moet tevens kunnen verantwoorden hoe zij deze middelen zal aanwenden. Ieder jaar maakt de raad van bestuur samen met de jaarrekening een begroting op voor het komende jaar. Hieraan moet men de nodige aandacht besteden, aangezien het de financiële grenzen vastlegt.

6.2.1.7 Transparantie

Een laatste aspect van deugdelijk bestuur is transparantie omtrent de governance regels die men hanteert. De principes en bepalingen en de invulling ervan door de vzw dienen dan te worden opgenomen in een Non-Profit Governance Charter. Dit charter moet eveneens openbaar gemaakt worden.

6.3 Evaluatie

Goed bestuur met aandacht voor transparantie, informatieverstrekking, het afleggen van verantwoordelijkheid, de interne en externe controle en het betrekken van alle belangengroepen bij de vzw komt de organisatie zeker ten goede. Het zou dus geen slecht idee zijn om, net als bij de vennootschappen, een code van deugdelijk bestuur op te stellen voor verenigingen zonder winstoogmerk. Een non-profit governancecode is dus zeker aangewezen voor grote en zeer grote vzw's aangezien deze organisaties zich moeten verantwoorden ten opzichte van hun leden en eventuele derden voor hun gevoerde beleid.

---

¹¹⁰ V. CAIMO, Corporate Governance, Pension-fund governance en nu ook non-profit governance, Brussel, KUB, 2007

¹¹¹ Artikel 523 Wetboek Vennootschappen

Het principe van de 'soft law' is zeer goed, maar dan liefst enkel voor de kleine vzw's en ondernemingen. Grote ondernemingen en zeer grote vzw's zouden eigenlijk verplicht moeten worden tot het voeren van deugdelijk bestuur. Tenslotte is een code van deugdelijk bestuur eigenlijk ook een code van gezond verstand en eerlijk handelen.

De kleine vzw's zouden zeker ook gebaat zijn met de inpassing van een code van deugdelijk bestuur, maar het is absoluut niet noodzakelijk. Zij dragen over het algemeen ook minder verantwoordelijkheid naar de maatschappij toe. Het is maar logisch dat een ziekenhuis een deugdelijk en transparant bestuur voert. Als het evenwel een kaartclub is, zullen weinig mensen wakker liggen of het al dan niet de non-profit governancecode volgt. Daarbij hebben kleine verenigingen in het algemeen maar enkele bestuurders en zij zullen waarschijnlijk weinig behoefte hebben aan nog meer regulering omtrent het verenigingsleven, terwijl grote verenigingen dikwijls mensen in dienst hebben om dit alles in goede banen te leiden.

7. Boekhouding grote en zeer grote VZW's

Van alle aanpassingen en veranderingen in de nieuwe vzw-wetgeving heeft de wetgever waarschijnlijk het meest aandacht besteed aan de boekhoudkundige verplichtingen. De nieuwe wet stipuleert immers dat elke vzw een gereguleerde boekhouding dient te voeren en op het einde van het boekjaar een jaarrekening dient op te stellen en bekend te maken. Het doel van deze ingrijpende veranderingen is de transparantie te verhogen en een getrouw beeld te schetsen van de inkomsten en uitgaven van de vereniging.

Alvorens de boekhoudkundige bepalingen van de nieuwe vzw-wet te bespreken, geven we eerst een kort overzicht van de situatie voor deze nieuwe wet. Zo zou men in staat moeten zijn de veranderingen beter te begrijpen. Verder maakt de nieuwe vzw-wet een onderscheid in de grootte van verenigingen en wordt er een korte bespreking gegeven van de gemeenschappelijke boekhoudkundige bepalingen.

7.1 De vzw-boekhouding vóór de nieuwe vzw-wet

De vzw-wetgeving van 1921 was heel karig waar het boekhoudkundige verplichtingen aan vzw's betrof. Ook de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen vermeldt de vzw niet. Men moest het dus stellen met wat de vzw-wetgeving van 1921 voorschreef. Het was de opdracht van de raad van beheer, nu de raad van bestuur, om de rekeningen van het voorbije jaar op te maken.¹¹² De algemene vergadering diende deze rekening dan goed te keuren.¹¹³ Er werd niet vermeld hoe dit concreet diende te gebeuren.

Vanuit andere regelgeving waren er nog enkele andere boekhoudkundige verplichtingen terug te vinden. De btw-wetgeving verplicht immers dat de verenigingen een boekhouding voeren die controles mogelijk maakt. In praktijk betekent dit dat btw- en belastingplichtige vzw's een boek van uitgaande en van inkomende facturen, een investeringstabel en een ontvangstenboek dienen bij te houden. Tevens moesten zij over een register 'rekeningen van klanten' beschikken om een regelmatige btw-listing te kunnen opstellen alsook een financieel dagboek. Wanneer we spreken over de directe belastingen verzocht de wetgever de verenigingen om een inkomsten- en uitgavenhouding evenals een kasopvolging.¹¹⁴

---

¹¹² Artikel 13, Wet van 27 juni 1921

¹¹³ Artikel 4, Wet van 27 juni 1921

¹¹⁴ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 23

Verder vond de overheid dat ze een overzicht in de boekhouding nodig hadden over de subsidies die ze toekenden aan verenigingen. Meestal werden deze vereisten, naar vorm en inhoud, in aparte wetten en decreten gegoten en opgelegd aan de vzw's die subsidies genoten. Dit zorgde voor dualiteit. Vanuit de vzw-wetgeving moest men enkel de rekeningen van het voorbije jaar maken, maar wanneer men in aanmerking wilde komen voor subsidies werd er een doorgedreven boekhouding vereist. Zo kon de overheid nagaan of de subsidies niet oneigenlijk werden aangewend. Dit zorgde echter voor een verenigingslandschap dat draaide op twee snelheden. Enerzijds de ongesubsidieerde verenigingen die vielen onder de Wet van 27 juni 1921, anderzijds de organisaties die wel subsidies ontvingen en daarom verplicht waren een bepaald boekhoudkundig systeem te volgen. Dit systeem sloot maximaal aan bij de Wet van 17 juli 1975. Doch waar het opzet anders was, week de overheid er naar eigen denken van af, wat leidde tot een versnippering. Zo ontstonden verschillende stelsels voor specifieke sectoren, zoals de ziekenhuizen, hogescholen, rusthuizen, OCMW's, enz..¹¹⁵

Het gebrek aan eenduidigheid en het ontbreken van allerlei regels die wel van toepassing waren op vennootschappen, maakte dat de vzw erg in trek was. De verenigingen ondervonden een groot nadeel van deze "vrijheid, blijheid" houding wanneer ze op zoek gingen naar externe financieringsbronnen. Ze konden namelijk op geen enkele manier garanderen dat ze hun verplichtingen als ontleners konden nakomen. Zonder dubbele boekhouding zouden financiële instellingen dus minder geneigd zijn de vereniging krediet te verschaffen.

Daarnaast was er ook nog het Koninklijk Besluit van 4 augustus 1996 betreffende de sociale balans. De sociale balans zou integraal deel uit gaan maken van de jaarrekening van de ondernemingen. Het was opmerkelijk dat dit ook van toepassing was op de social profitsector, aangezien de verenigingen van de social profitsector geen jaarrekening dienden op te maken. Op die manier werd er een link gelegd naar de jaarrekening als eindresultaat van de boekhouding.¹¹⁶

7.2 Huidige situatie voor grote en zeer grote vzw's

7.2.1 Onderscheid tussen kleine, grote en zeer grote vzw's

Conform het K.B. van 19 december 2003 zijn grote en zeer grote vzw's gehouden een vermogensboekhouding te voeren zoals ondernemingen volgens de Wet van 17 juli 1975 en Wetboek van Vennootschappen, doch met een aangepast geminimaliseerd rekeningschema. De categorie van grootte waartoe de vereniging behoort, bepaalt welke boekhoudregels ze precies moeten volgen. De grootte van de vereniging bepaalt men aan de hand van de volgende criteria.

---

¹¹⁵ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 13

¹¹⁶ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 12

Een vzw wordt als groot beschouwd indien op datum van de afsluiting van het boekjaar minstens twee van de drie vermelde criteria bereikt:

- een jaargemiddelde van tenminste 5 voltijdse werknemers, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, tewerkstellen ingeschreven in het personeelsregister, overeenkomstig het K.B. nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het houden van de sociale documenten;
- de ontvangsten, met uitzondering van de uitzonderlijke ontvangsten, bedragen minstens € 250.000, exclusief btw;
- het balanstotaal bedraagt minstens € 1.000.000¹¹⁷

Indien de vzw slechts één of geen van deze criteria overschrijdt, worden deze verenigingen als klein beschouwd. Deze criteria worden tevens gehanteerd om uit te maken of een handelsvennootschap groot of klein is.¹¹⁸ Worden er twee of drie criteria overschreden, dan spreekt men van een grote vereniging. In dat geval is men verplicht om een boekhouding te voeren en een jaarrekening op te maken overeenkomstig de bepalingen van de Wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding en jaarrekeningen van de ondernemingen.¹¹⁹

Een vzw beschouwt men als zeer groot indien zij minstens twee van de volgende drie

kenmerken vertoont:

- hetzij een jaargemiddelde van meer dan 100 werknemers telt, uitgedrukt in voltijdse equivalenten;
- hetzij minstens twee van de drie volgende drempels overschrijdt:
  - een jaargemiddelde van meer dan 50 werknemers, uitgedrukt in voltijdse equivalenten;
  - een totaal van ontvangsten, andere dan uitzonderlijke opbrengsten, van meer dan € 6.250.000, exclusief btw;
  - een balanstotaal van meer dan € 3.125.000

We kunnen stellen dat de invoering van deze criteria een verrijking voor het vereningslandschap is. Zo kan men een duidelijk onderscheid maken tussen kleine verenigingen die vooral dienen ter vrijetijdsbesteding van de burger, zoals bijvoorbeeld de plaatselijke tennisclub, en de grote en zeer grote verenigingen met een maatschappelijke dienstverlening, zoals bijvoorbeeld het ziekenhuis of een scholengemeenschap. De criteria zijn dezelfde als die van de vennootschappen, wat mogelijk maakt om de verenigingen op boekhoudkundige wijze te vergelijken met de

---

¹¹⁷ Artikel 17,§3 en 27 Wet van 2 mei 2002

¹¹⁸ Artikel 15 Wetboek van Vennootschappen

¹¹⁹ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 20

vennootschappen. Echt optimaal zijn deze criteria nog niet. Het onderscheid tussen grote en zeer grote vzw's is duidelijk en kan behouden worden. Er is echter nog steeds een grijze zone van verenigingen die boekhoudkundig als klein worden aanzien, maar eigenlijk toch meer aansluiten bij grote vzw's omwille van bijvoorbeeld het scheppen van tewerkstelling. Idealiter zou men dus nog een tussencategorie kunnen creëren tussen de kleine en grote vzw waarbij deze vereniging enige tewerkstelling verschaft, een redelijke omzet haalt, maar beduidend minder dan een grote vereniging of bepaalde sociale doelstellingen verwezenlijkt zodat ze toch alle verplichtingen van grote vzw's dienen te volgen. Een studie zou kunnen uitwijzen hoe groot deze omzet dan precies zou kunnen zijn. Een suggestie: men is een middelgrote vereniging indien men twee van de volgende drie criteria overschrijdt:

- minstens één werknemer in dienst (in VTE)
- de ontvangsten, met uitzondering van de uitzonderlijke ontvangsten, bedragen minstens € 100.000, exclusief btw
- het balanstotaal bedraagt minstens € 350.000
- vervullen van sociale doelstellingen waardoor men aan alle verplichtingen van grote vzw's dient te voldoen

Indien deze categorie wordt geïmplementeerd in het verenigingsleven, moet men bepalen welke verplichtingen zij moeten vervullen. Het is aan te raden dat ze een dubbele boekhouding voeren. Dit geeft een veel beter overzicht in de inkomsten en uitgaven en in de eigendommen en schulden. Aangezien de bedragen niet zeer groot zijn, is het niet nodig om deze verenigingen door een commissaris te laten controleren. Zij moeten de keuze maken om een controleur aan te stellen of dit zelf te doen door bijvoorbeeld twee leden van de algemene vergadering.

7.3 Regels voor kleine, grote en zeer grote vzw's

De basisregels zijn voor alle vzw's gelijk. Zo heeft de raad van bestuur van elke vzw de verplichting om ieder jaar ten laatste zes maanden na afsluitingsdatum van het boekjaar de jaarrekening van het voorbije boekjaar en de begroting van het volgend boekjaar voor te leggen aan de algemene vergadering. De algemene vergadering dient hierover haar goedkeuring uit te spreken.¹²⁰

Grote en zeer grote vzw's houden de boekhouding en maken de jaarrekening op overeenkomstig de bepalingen van de wet van 17 juli 1975 en de uitvoeringsbesluiten hiervan. Binnen de 30 dagen na de goedkeuring door de algemene vergadering wordt de jaarrekening van de vereniging door de bestuurders neergelegd bij de Nationale Bank van België. De Nationale Bank van België maakt in een aangelegd bestand melding van de aanvaarding van de neerlegging van de

---

¹²⁰ Artikel 17, §1, Wet van 2 mei 2002

jaarrekening binnen de vijftien dagen. Deze melding wordt neergelegd bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg die het bij het dossier van de vereniging voegt.¹²¹ De inzage in de jaarrekening is vrij voor iedereen die er om vraagt, mits het betalen van de griffiekosten.

Kleine vzw's moeten sinds de wet van 2 mei 2002 een aantal wijzigingen in hun boekhoudkundige administratie in acht nemen. Zo dienen ze een kasboekhouding te voeren, waarin ze de ontvangsten en uitgaven volgens een verplicht minimummodel in een dagboek opnemen. Deze gevoerde boekhouding moet leiden tot een jaarlijkse staat van ontvangsten en uitgaven.¹²² Dit is de tegenhanger van de resultatenrekening uit het gemeen boekhoudrecht. Tevens moeten kleine verenigingen een staat van vermogen, met toelichting opstellen, wat voor hen als jaarrekening geldt.¹²³ De kleine vzw's zijn echter niet verplicht hun staat van vermogen, met toelichting neer te leggen bij de Nationale Bank van België. Zij moeten hun jaarrekening neerleggen op de griffie van de rechtbank van Koophandel van het arrondissement waar de vzw haar maatschappelijke zetel gevestigd is.¹²⁴

7.4 De boekhouding bij grote en zeer grote verenigingen

Voor grote en zeer grote organisaties legt de wetgever meer boekhoudkundige verplichtingen op. Bij het voeren van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening bij grote en zeer grote vzw's neemt men als uitgangspunt dezelfde regels als die voor handelsvennootschappen. Deze regels worden vermeld in de wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van ondernemingen. In se betekent dit dat deze organisaties een dubbele boekhouding moeten voeren.¹²⁵ Vanaf 1 januari 2006 zijn vzw's verplicht om strikt de wettelijke boekhoudkundige bepalingen op te volgen. Eigen interpretaties van het dubbel boekhoudsysteem zoals voorheen zijn niet meer toegelaten.

Zo dient men een inventaris op te maken en te waarderen evenals een jaarrekening neer te leggen. De jaarrekening bevat een balans, een resultatenrekening en al naargelang de grootteorde van de vereniging een toelichting. Door de bijzondere aard van de werkzaamheden van verenigingen en hun wettelijk statuut dienen ze gebruik te maken van een minimumindeling van het algemeen rekeningstelsel.¹²⁶ Het besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het wetboek van vennootschappen bepaalt de vorm en inhoud van de jaarrekening waaraan de vereniging moet voldoen.

---

¹²¹ Artikel 17, §6 artikel 26 novies, Wet van 2 mei 2002

¹²² K.B. 26 juni 2003 betreffende de vereenvoudigde boekhouding van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, stichtingen en internationale stichtingen zonder winstoogmerk

¹²³ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 63

¹²⁴ S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 297

¹²⁵ S. TUYTTEN, Begroting als beleidsinstrument, Kluwer, Mechelen, 2004, 45

¹²⁶ K.B. van 12 september 1983 tot bepaling van de minimumindeling van het algemeen rekeningstelsel

7.4.1 Dubbele boekhouding

Het Koninklijk Besluit van 19 december 2003 bevestigt de regels van de Wet van 17 juli 1975 met betrekking tot het houden van een volledige boekhouding. De wet van 17 juli 1975 bepaalt dat de boekhouding aangepast is aan de aard en de omvang van de vereniging en dit conform de wettelijke regels. Tevens dient de vzw een volledige boekhouding te voeren, dit wil zeggen dat zij alle activiteiten van de vereniging moet bevatten, alle rechten en plichten van om het even welke aard, alle schulden en alle verplichtingen allerhande. Indien de vereniging 'afzonderlijke activiteiten' heeft, dan moet per tak een boekhouding gevoerd worden. De boekhouding dient gevoerd te worden aan de hand van boeken en staten, en dit volgens de gebruikelijke regels inzake dubbele boekhouding. Alle verrichtingen die een vzw doet, worden zonder uitstel, getrouw, volledig en naar tijdsorde ingeschreven in een ongesplitst dagboek of in een hulpdagboek, al dan niet gesplitst in bijzondere hulpdagboeken (volgens het stelsel van dubbele boekhouding). Tevens schrijft men deze verrichtingen in op de rekening waarop ze betrekking hebben.

Voor gezamenlijke mutaties die in de loop van de periode in het ongesplitste hulpdagboek of in de bijzonder hulpdagboeken zijn geregistreerd, wordt ten minste eens in de maand een samenvattende boeking verricht in een centraal boek. Deze samenvattende boeking bevat hetzij het totale bedrag van de boekingen, uitgesplitst volgens de betrokken rekening of groep van rekeningen conform het boekhoudplan, ofwel het totaal van de boekingen in elk van de hulpdagboeken. Tevens is noodzakelijk dat men de indeling van het minimale rekeningschema aanpast aan de vereisten die verband houden met de bijzondere aard van de vereniging, haar vermogen en haar opbrengsten en uitgaven.

Bij het voeren van een dubbele boekhouding is men verplicht elke inschrijving te staven met een gedateerd verantwoordingsstuk met volgnummer, waarnaar zij moet verwijzen. Deze stavingsstukken kunnen zowel tegen derden als intern bewijs dienen.¹²⁷ Het is bij wet verplicht om de verantwoordingsstukken gedurende tien jaar, te rekenen vanaf 1 januari van het jaar volgend op de afsluiting ervan, te bewaren. Deze termijn wordt herleid tot drie jaar voor stavingsstukken die niet als bewijs tegen derden worden gebruikt.

De dubbele boekhouding bevat journalen en dagboeken. Deze boeken nummert men per blad zodat ze elk in hun soort een doorlopende reeks vormen. Ze dragen de vermelding van hun soort, hun plaats in de reeks en de naam, de firma of de bijzondere naam van de vereniging. De vereniging houdt de boeken op zodanige wijze dat de regelmatigheid ervan, evenals de materiële continuïteit en de onveranderlijkheid van de boekingen, gewaarborgd zijn.¹²⁸ De dagboeken en journalen dienen gehouden en bewaard te worden conform het K.B. van 12 september 1983.¹²⁹

---

¹²⁷ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 96

¹²⁸ Art. 7, §2 Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van ondernemingen

¹²⁹ Art 5 KB van 19 december 2003

Gedurende zeven jaar moet de vereniging zijn wettelijke boeken en journalen in origineel bewaren. Deze termijn begint vanaf de eerste januari van het jaar dat op de afsluiting volgt. Alle andere journalen dienen eveneens bewaard te worden, maar desgevallend in kopie.¹³⁰

Minstens eenmaal per jaar maakt iedere vereniging, bedachtzaam en te goeder trouw, de nodige verificaties, onderzoeken, opnemingen en waarderingsstukken om op hun gekozen tijdstip de inventaris op te maken van al haar bezittingen, verplichtingen, vorderingen en schulden, die betrekking hebben op hun vereniging. De inventarisstukken schrijft men in in een boek. Tevens richt men de inventaris in overeenkomstig het rekeningstelsel van de vereniging. Het Koninklijk Besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen bepaalt ook de waarderingsmethoden voor de verenigingen. Als alle voorgaande informatie, de rekeningen, in overeenstemming zijn gebracht met de gegevens van de inventaris, worden ze samengevat en beschreven in de jaarrekening.¹³¹

De voordelen die een vereniging ondervindt met het voeren van een dubbele boekhouding, situeren zich vooral op vlak van de facturatie. Bij een volledige dubbele boekhouding heeft men permanent een overzicht van alle nog openstaande facturen. Men beschikt tevens over het globale bedrag van openstaande vorderingen en schulden door de centralisatierekeningen "400 – klanten" en "440 – leveranciers". Doordat men de datum moet registreren bij het inboeken van een verantwoordingsstuk, kan men openstaande klanten en leveranciers selecteren volgens datum van nog niet betaalde facturen. Een betaling via schijven is eveneens geen probleem, aangezien de factuur slechts gedeeltelijk wordt afgeboekt. Het nog niet betaalde bedrag blijft openstaan.

7.4.2 Waarderingsregels

Niet alle verrichtingen inzake de boekhouding van een vzw zijn hetzelfde als bij een handelsvennootschap. Er gelden evenwel een aantal specifieke regels, bijvoorbeeld voor de vermelding van de boekhoudkundige verwerking van giften en legaten.¹³² Tevens wordt de verwijzing naar een aantal niet-relevante begrippen, zoals het 'kapitaal', achterwege gelaten of wordt de omschrijving van bepaalde begrippen zoals 'verbonden onderneming', aangepast aan de specifieke aard van de vzw.¹³³ De boekingen van schenkingen in natura hebben specifieke bepaling bij een vereniging. Er zijn drie mogelijkheden om de schenkingen in natura te boeken. Ten eerste boekt men de goederen, die aan de vereniging geschonken of nagelaten en door de vereniging voor haar activiteit bestemd worden, op het ogenblik van hun verkrijging. Een tweede situatie doet zich voor wanneer de goederen kosteloos te beschikking van de vereniging gesteld

---

¹³⁰ G. POPPE, C. BOERAEVE, R. DASNOIS, V. MELOTTE, *Gids VZW, IVZW en Stichting, Meerbeek-Kortenbergh, Uitgeverij voor Handel en Nijverheid, 2006, 170*

¹³¹ Artikel 10 Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van ondernemingen

¹³² Artikel 2 en 8 van K.B. van 19 december 2003 en verslag aan de Koning, B.S., 30 december 2003, 61932-61933

¹³³ Artikel 15 K.B. 19 december 2003

worden. Deze goederen mogen enkel geboekt worden indien de vereniging ze tegen betaling mag uitbaten. Een laatste mogelijkheid is alle geschonken of nagelaten goederen, alsook de diensten die vrijwillig voor de vzw worden gepresteerd, te boeken. Maar enkel en alleen als ze bestemd zijn om te worden gerealiseerd. Men registreert ze op het ogenblik van het opmaken inventaris of op het ogenblik van hun realisatie, ingeval deze aan de inventaris precedeert.¹³⁴

De vzw dient volgens de bepalingen van het KB van 30 januari 2001 toepasselijk op verenigingen wat betreft de waarderingsregels, de inventaris van bezittingen, vorderingen, schulden en verplichtingen, te waarderen (enkele uitzonderingen niet in acht genomen). In het algemeen is het de raad van bestuur van de vzw die de waarderingsregels vastlegt. Hierbij moet rekening gehouden worden met de kenmerken eigen aan de vereniging. Deze waarderingsregels vat men samen in de toelichting bij de jaarrekening. Tevens dienen de waarderingsregels te beantwoorden aan de criteria van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw en dient men het principe van bestendigheid te volgen. Dit principe houdt in dat men opeenvolgende resultaten enkel kan vergelijken als men de waarderingsmethode en de rapportering consequent volhoudt. Wat niet wil zeggen dat men de waarderings- en rapporteringsmethode niet mag veranderen, maar indien men dat verandert, men uitvoerig in de toelichting beschrijft wat de gevolgen van deze wijziging kunnen zijn. Het vergelijkbaarheidsprincipe is hier namelijk van afhankelijk. De jaarrekening moet op een eenduidige manier worden gepresenteerd onmogelijke trends te kunnen ontdekken. Wanneer de realiteit niet langer aansluit bij de presentatie is het vanzelfsprekend wel geoorloofd aanpassingen te doen en mag men opteren voor een nieuwe, meer bij de werkelijkheid aansluitende presentatie. Uiteraard moet deze wijziging vermeld worden.¹³⁵

De waarderingsregels voor grote verenigingen hebben tevens enkele specifieke vereisten. Zo moet men deze regels in het inventarisboek opnemen. Eveneens dient men de continuïteit te waarborgen. Dit houdt in dat men waardeert vanuit het *going concern* principe. Men gaat er vanuit dat de vereniging in de nabije toekomst ook nog blijft bestaan. Indien er ernstige twijfel bestaat over de overlevingskansen van de vereniging gaat men uit van discontinuïteit en zal men moeten waarderen aan vermoedelijke realisatiewaarde in plaats van de *going concern* waardering. Dat is dan realiseren aan liquidatiewaarde.¹³⁶ Continuïteit impliceert dus in feite dat de organisatie nog zolang zal bestaan als haar langstlopende verplichting. Dit is een continu proces, dus dient men uit te gaan van oneindige levensduur.¹³⁷

Er kan ook afgeweken worden van de waarderingsregels, in het uitzonderlijke geval dat de waarderingsregels niet langer een volledig en getrouw beeld kunnen weergeven van het

---

¹³⁴ D. COECKELBERGH, Praktijkboek vzw's: het referentiewerk over de nieuwe vzw-wet, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 744

¹³⁵ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 95

¹³⁶ Liquidatiewaarde is gericht op de marktwaarde, de waarde van het actief indien men het onmiddellijk te gelde zou maken

¹³⁷ S. TUYTTEN, Leidraad voor VZW's: De boekhouding, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004, 96-97

vermogen van de vereniging of van de financiële toestand. Dergelijke afwijking dient men in de toelichting te vermelden en te motiveren, alsook de inschatting van de invloed van de aanpassingen aangaande de rekeningen van het boekjaar waarin deze aanpassingen voor het eerst werden ingevoerd. De grote verenigingen moeten tevens rekening houden met alle voorzienbare risico's, eventuele verliezen en waardeverminderingen die hebben plaatsgevonden tijdens het boekjaar of vorige boekjaren, zelfs indien deze risico's, verliezen of waardeverminderingen niet gekend zijn op de afsluitingsdatum. De belangrijkste afwijking ten opzichte van handelsvennootschappen betreft de mogelijkheid die aan de Raad van Bestuur gelaten wordt om niet af te schrijven op materiële vaste activa en de onderhouds- en vervangingskosten, maar rechtstreeks ten laste van het resultaat te leggen, mits er melding van te maken in de toelichting.¹³⁸

7.4.3 Jaarrekening

De jaarrekening van een grote of zeer grote vereniging is een samenvatting van de financiële staat van de vereniging en omvat een balans, resultatenrekening en een toelichting. In deze toelichting dient men de sociale balans op te nemen. Al deze documenten vormen samen een geheel.¹³⁹ Het doel van de jaarrekening is een getrouw beeld te schetsen van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de vereniging. De jaarrekening dient jaarlijks neergelegd te worden bij de Nationale Bank van België.

De verplichtingen betreffende de vorm en de inhoud van de jaarrekening zijn vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 19 december 2003. Het bevat een eigen rekeningschema voor de grote en zeer grote vzw's en legt specifieke regels op met betrekking tot de openingsbalans. De belangrijkste regels wat betreft de jaarrekening luiden:¹⁴⁰:

- De jaarrekening bestaat uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting. Deze documenten worden opgemaakt in euro, zonder decimalen, en voor een grote vzw in duizenden euro.
- De jaarrekening wordt opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 19 december 2002.
- De rekeningen moeten een getrouw beeld geven van het vermogen de financiële staat en het resultaat van de vereniging. Indien de bepalingen van het KB daartoe niet volstaan, moet men bijkomende informatie in de toelichting verstrekken.

---

¹³⁸ G. POPPE, C. BOERAEVE, R. DASNOIS, V. MELOTTE, Gids VZW, IVZW en Stichting, Meerbeek-Kortenbergh, Uitgeverij voor Handel en Nijverheid, 2006, 170

¹³⁹ Art. 22 KB 30 januari 2001

¹⁴⁰ G. POPPE, C. BOERAEVE, R. DASNOIS, V. MELOTTE, Gids VZW, IVZW en Stichting, Meerbeek-Kortenbergh, Uitgeverij voor Handel en Nijverheid, 2006, 174-176

- De jaarrekening moet duidelijk worden opgesteld en stelselmatig weergegeven, enerzijds is er de aard en het bedrag van de eigen middelen en anderzijds de aard en het bedrag van de kosten en opbrengsten.
- Elke compensatie tussen vorderingen en schulden is verboden, zo ook tussen kosten en opbrengsten.
- De vereniging stelt de balans op na toewijzing, dit wil zeggen rekening houdend met de beslissing tot besteding van het resultaat van de resultatenrekening.
- De beginbalans moet overeenstemmen met de eindbalans van het voorafgaande jaar.
- Het rekeningstelsel moet zodanig worden opgevat of aangepast dat de balans en de resultatenrekening, zonder toevoeging of weglating, voortvloeien uit de balans van de desbetreffende rekeningen. De zeer grote vzw dient haar jaarrekening neer te leggen volgens het volledige schema van het minimum algemeen rekeningstelsel. De grote vzw krijgt de mogelijkheid de jaarrekening neer te leggen volgens het verkort schema.

De jaarrekening bestaat dus uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting. De balans toont een overzicht van de bezittingen, de schulden, het eigen vermogen van een onderneming of instelling op een bepaald moment. De resultatenrekening is een weergave van alle opbrengsten en kosten die werden gemaakt tijdens het afgelopen boekjaar. Het resultaat daarvan is winst of verlies. Indien het resultaat positief is en er dus winst is, doet de raad van bestuur een voorstel aan de algemene vergadering over de besteding van het resultaat. Welke de bestemming van het resultaat wordt, wordt beslist door de algemene vergadering. Opbrengsten en kosten toegeschreven aan een vorig boekjaar worden als bedrijfsopbrengsten en bedrijfskosten opgenomen. Indien deze opbrengsten, kosten significant zijn, moet men ze vermelden in de toelichting.

In de toelichting vermeldt men de verplichtingen en verbintenissen die niet uit de balans blijken en die geacht worden een invloed uit te oefenen op het vermogen of de resultaten van de rechtspersoon. Ook de rechten en plichten die niet in geld uitdrukbaar zijn neemt men op in de toelichting.

Elke grote of zeer grote vereniging is verplicht een jaarrekening op te stellen en openbaar te maken. Hierin dient ze een sociale balans op te nemen indien ze ten minste twintig personeelsleden (VTE) tewerkstellen. De sociale balans vermeldt specifieke informatie over het personeelsbestand. Het gaat hier onder andere over het aantal tewerkgestelden, het personeelsverloop en de opleiding van hun personeel. De sociale balans maakt dus integraal deel uit van de jaarrekening, maar wordt in de toelichting bijgevoegd. In een vereniging is dat de taak van de raad van bestuur. De verenigingen en stichtingen die minder dan twintig voltijdse equivalenten tewerkstellen maar toch een jaarrekening bij de Nationale Bank moeten neerleggen mogen, op vrijwillige basis en in de optiek van transparantie, het gedeelte sociale balans van de

jaarrekening ook invullen. Een kleine vzw of private stichting, die geen jaarrekening moet openbaar maken bij de Nationale Bank, maar ten minste twintig personeelsleden (VTE) tewerkstelt, moet een sociale balans opmaken en bezorgen aan de Balanscentrale die de gegevens als dusdanig niet zal beschikbaar stellen voor derden, maar ze (enkel) zal verwerken in de statistieken die ze publiceert.¹⁴¹

De wetgever gebruikt de sociale balans om de overheid in te lichten over de stand van zaken wat betreft de tewerkstelling in Belgische organisaties. Zo kan de overheid beter inschatten welke maatregelen ter bevordering van de tewerkstelling nodig zijn. De sociale balans kan ook een middel zijn om de werkgelegenheid binnen de vereniging te beoordelen. De sociale balans bestaat uit drie rubrieken: de staat van de tewerkgestelde personen, het personeelsverloop tijdens het boekjaar en inlichtingen over de opleidingen voor de werknemers tijdens het boekjaar.

7.5 Vzw's onderworpen aan speciale regels

In België zijn een aantal verenigingen en stichtingen onderworpen aan speciale boekhoudregels omdat ze in diverse op federaal, gewestelijk of gemeenschapsniveau gereguleerde sectoren horen. De wetgever heeft in de artikelen 17, §4, 37, §4 en 53, §4 bepaald dat de voorschriften die gelden voor de kleine, grote en zeer grote verenigingen en stichtingen, niet van toepassing zijn op verenigingen en stichtingen die, gelet op de aard van hun hoofdactiviteit, onderworpen zijn aan bijzondere regels betreffende het houden van hun boekhouding en hun jaarrekening, voor zover zij minstens gelijkwaardig zijn aan die bepaald op grond van de wet.¹⁴²

De CBN-werkgroep "Not for profit & public sector accounting" heeft, zonder volledigheid te claimen, zowat 70 sectoren geïdentificeerd waarvoor bijzondere regels gelden voor het houden van de boekhouding en/of het opstellen van de jaarrekening. Deze wildgroei van bijzondere boekhoudkundige regelgevingen in de meest diverse activiteitsgebieden van het (gesubsidieerde) verenigingsleven is waarschijnlijk grotendeels toe te schrijven aan de omstandigheid dat de wet van 27 juni 1921 gedurende meer dan 80 jaar géén of haast geen boekhoudkundige verplichtingen bepaalde ten aanzien van de verenigingen en niet zozeer aan de intrinsieke "specificiteit" van de betrokken sectoren. Het is pas met de wet van 2 mei 2002 en in het bijzonder met de uitvoeringsbesluiten van 26 juni 2003 en 19 december 2003 dat een gemeen recht inzake boekhouding en jaarrekening van verenigingen en stichtingen werd tot stand gebracht.

Noch de wetgever, noch de regering hebben een lijst opgesteld van sectoren waar de problematiek van de gelijkwaardigheid rijst of waar de boekhoudkundige verplichtingen gelijkwaardig zijn aan de wettelijke regels. Het verslag aan de Koning dat het voornoemde

---

¹⁴¹ www.nbb.be

¹⁴² <http://www.cnc-cbn.be/NL/Documents/CBN%20aanbeveling%20NFP.pdf>

koninklijk besluit van 19 december 2003 voorafgaat, zegt integendeel dat het de taak van de bestuursorganen van deze verenigingen en stichtingen is om na te gaan of de bijzondere boekhoudkundige verplichtingen waaraan zij onderworpen zijn, ten minste gelijkwaardig zijn aan die welke krachtens de wet van toepassing zouden zijn. Over het algemeen vloeit deze gelijkwaardigheid niet voort uit het loutere gegeven dat de vereniging of de stichting voor het verkrijgen van subsidies verplicht wordt boekhoudkundige inlichtingen te verschaffen aan de subsidiërende overheid.

De betrokken sectoren vindt men zowel op het federale, gewestelijke als gemeenschapsniveau terug. Ze hebben te maken met zeer gevarieerde bevoegdheden, zoals de gezondheidszorg (ziekenhuizen, interbedrijfsgeneeskundige diensten, gehandicaptenhulp,...), de sociale secretariaten, de pensioenfondsen, het toerisme, de jeugdbijstand, de cultuur, de sociale hulpverlening, het onderwijs, de sport, de milieubescherming en de politieke partijen

De aanbevelingen voor grote en zeer grote verenigingen en stichtingen inzake gelijkwaardigheid zeggen dat boekhoudkundige verplichtingen die worden opgelegd door een sectorale reglementering, enkel kunnen worden beschouwd als gelijkwaardig aan de regels opgelegd door de wet en het koninklijk besluit van 19 december 2003, indien de sectorale reglementering ofwel uitdrukkelijk en zonder voorbehoud verwijst naar de wet van 27 juni 1921 en haar uitvoeringsbesluit van 19 december 2003 inzake het houden van de boekhouding en het opstellen van de jaarrekening, ofwel ten minste vereist dat de volgende beginselen worden nageleefd:¹⁴³

- Een patrimoniale boekhouding voeren volgens een stelsel van boeken en rekeningen met inachtneming van de gebruikelijke regels van het dubbel boekhouden, waarin alle verrichtingen en alle bezittingen en rechten, schulden, verplichtingen en verbintenissen, kosten en opbrengsten, zonder uitstel, getrouw, volledig en naar tijdsorde worden ingeschreven.
- Het verbod op compensatie tussen tegoeden en schulden, tussen rechten en verplichtingen en tussen kosten en opbrengsten, tenzij in de bij wet of door een sectorale reglementering bepaalde gevallen
- Elke boeking geschiedt aan de hand van een gedagtekend verantwoordingsstuk, waarnaar zij moet verwijzen.
- De rekeningen die de vereniging opent om haar boekhouding te voeren, worden
- vastgelegd in een voor de aard van het bedrijf van de vereniging of stichting passend rekeningenstelsel

---

¹⁴³ <http://www.cnc-cbn.be/NL/Documents/CBN%20aanbeveling%20NFP.pdf>

- De balans en de resultatenrekening vloeien zonder toevoeging of weglating voort uit de balans van de desbetreffende rekeningen, opgemaakt na het in overeenstemming brengen met de gegevens van de inventaris
- De toegepaste waarderingsregels stemmen overeen met de waarderingsregels voorgeschreven door het koninklijk besluit van 19 december 2003, of, gelet op het beginsel van het getrouwe beeld, zijn hiermee verenigbaar. Aldus verhinderen naar het oordeel van de Commissie het ontbreken van de mogelijkheid om herstructureringskosten op het actief van de balans te boeken of de bepaling van een afschrijvingspercentage a priori niet dat tot gelijkwaardigheid zou worden besloten. Daarentegen zouden de mogelijkheid om immateriële vaste activa te herwaarderen, het verbod om vaste activa af te schrijven naar het advies van de Commissie moeten leiden tot de vaststelling dat er géén gelijkwaardigheid is
- De jaarrekening omvat de balans, de resultatenrekening en de toelichting. Deze stukken vormen een geheel. De waarderingsregels worden samengevat in de toelichting
- De voorstelling en structuur van de jaarrekening zoals vastgelegd door de sectorale reglementering, stemt overeen met de voorstelling en structuur opgelegd door het koninklijk besluit van 19 december 2003. Wanneer dit niet het geval is, zouden de boekhoudkundige verplichtingen opgelegd door de sectorale reglementering niettemin als gelijkwaardig kunnen worden beschouwd indien, gelet op het vereiste van het getrouwe beeld, de toepassing van de sectorale reglementering dezelfde of gelijkaardige gegevens verstrekt als zouden voortkomen uit een jaarrekening voorgesteld en gestructureerd overeenkomstig het gemeen boekhoudrecht voor grote en zeer grote verenigingen en stichtingen (koninklijk besluit van 19 december 2003)
- Eventuele bepalingen uit de sectorale wetgeving die de overgang van een kasboekhouding naar een patrimoniale boekhouding regelen, zijn gelijkwaardig aan de desbetreffende bepalingen uit het koninklijk besluit van 19 december 2003

7.6 Controle

7.6.1 Principe

De controle van de jaarrekening en de boekhouding in het algemeen is één van de basisbevoegdheden van de algemene vergadering. De nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002 legt voor sommige vzw's een bijkomende verplichting op ter controle van de boekhouding, de financiële toestand en de regelmatigheid van de statuten. De zeer grote vzw's hebben de verplichting om een controle door een commissaris te laten uitvoeren. De kleine en grote vzw's kunnen er vrijwillig voor opteren.¹⁴⁴

Artikel 17, §5 van de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002¹⁴⁵ zegt:

De verenigingen moeten één of meer commissarissen belasten met de controle van de financiële toestand, van de jaarrekening en van de regelmatigheid in het licht van de wet en van de statuten, van de verrichtingen die in de jaarrekening moeten worden vastgesteld wanneer het aantal tewerkgestelde werknemers, gemiddeld over het jaar, het equivalent van 100 voltijdse werknemers ingeschreven in het personeelsregister dat wordt gehouden krachtens het koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten te boven gaat, of wanneer de vereniging bij de afsluiting van het boekjaar met betrekking tot ten minste twee van de volgende drie criteria de onderstaande cijfers te boven gaat:

1° het equivalent, gemiddeld over het jaar, van 50 voltijdse werknemers ingeschreven in het personeelsregister dat wordt gehouden overeenkomstig het voormelde koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978;

2° in totaal 6.250.000 Euro aan andere dan uitzonderlijke ontvangsten, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde;

3° een balanstotaal van 3.125.000 Euro.

7.6.2 De commissaris

De nieuwe regeling omtrent de controle is grotendeels geïnspireerd op de huidige reglementering voor vennootschappen. De commissaris, de persoon die de controle uitvoert, is het equivalent van wat men vroeger in het vennootschapsrecht 'de commissaris-revisor' noemde en van wat nu in vennootschapsrecht de 'bedrijfsrevisor' heet. De bedrijfsrevisor is een lid van het Instituut der Bedrijfsrevisoren en heeft als hoofdtaak alle opdrachten uit te voeren die bij of krachtens de wet aan de bedrijfsrevisoren uitsluitend zijn toevertrouwd en op algemene wijze, alle controle-

---

¹⁴⁴ S. MATHEI, De VZW stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 329

¹⁴⁵ Belgisch Staatsblad, 11 december 2002

opdrachten te vervullen met betrekking tot boekhoudkundige staten van ondernemingen, verricht met toepassing van of krachtens de wet.

7.6.3 Controleverplichtingen

Niet alle vzw's moeten hun jaarrekening laten controleren door een commissaris. De verenigingen die zich wel aan controle moeten onderwerpen kan men opdelen in vier categorieën¹⁴⁶.

De eerste categorie zijn de zeer grote vzw's. Zij zijn wettelijk verplicht een commissaris aan te stellen, ongeacht wat de statuten voorschrijven. De controle dient te gebeuren door een commissaris die, zoals reeds aangehaald, een erkend revisor moet zijn.¹⁴⁷ De zeer grote vzw's volgen met de bovenvermelde criteria eigenlijk de regels van een grote vennootschap.¹⁴⁸

Een tweede categorie die de verplichting hebben een commissaris aan te stellen, zijn de verenigingen die een ondernemingsraad hebben. De vzw's die een gemiddelde van ten minste honderd werknemers tewerkstellen dienen een ondernemingsraad te organiseren. De commissaris dient dan te controleren of de informatie die de vzw aan haar ondernemingsraad verstrekt correct is. De ondernemingsraad heeft immers het recht om van de vzw economische en financiële informatie te krijgen. Bovenstaande categorieën moeten de controle door een commissaris verplicht in de statuten voorzien. Indien er tegenstrijdigheid is tussen de wet en de statuten gaan de wettelijke bepalingen voor. Let wel dat door recente wetwijzigingen de term commissaris niet te pas en te onpas mag worden gebruikt. Enkel erkende revisoren mogen deze titel dragen.

Ten derde hebben we de vzw's die onderhevig zijn aan specifieke reglementering die een of andere vorm van externe controle van de rekeningen van de vzw voorziet of voorschrijft. Zij zijn eveneens gehouden aan de controle door een commissaris. Dit kan onder de vorm van een externe accountant of onder de vorm van een erkend revisor zijn. Dit is evenwel sectorspecifiek en dient dus sector per sector bekeken te worden.

Tabel 7: Voorbeelden van verplichtingen tot het instellen van commissaris-sectorspecifieke toepassingen bij vzw's

- ziekenhuizen
- interbedrijfsgeneeskundige diensten
- hogescholen
- niet-gouvernementele organisaties en federaties
- jongerenwerk (o.a. in Wallonië)

¹⁴⁶ COECKELBERGH, D., *Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 697-699*

¹⁴⁷ *De erkende revisor dient een lid te zijn van het Instituut der Bedrijfsrevisoren*

¹⁴⁸ *De criteria in artikel 17, §5 van de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002*

De laatste categorie zijn de verenigingen die vrijwillig een commissaris benoemen. De kleine en grote vzw's zijn namelijk niet wettelijk verplicht om een commissaris aan te stellen. Zij krijgen wel de mogelijkheid om een externe controle te laten uitvoeren, maar de controle hoeft dan niet noodzakelijk door een erkend revisor gedaan te worden. Is de persoon die de controle uitvoert een professionele boekhouder of financieel specialist extern aan de organisatie, dan is deze niet gemachtigd de titel commissaris te voeren, maar dient hij controleur of verificateur genoemd te worden.

7.6.4 Gevolgen

Een praktisch gevolg van de benoeming van een commissaris in een vzw sinds de Programmawet, is dat het inzagerecht van de werkelijke leden voor bepaalde documenten werd afgeschaft.¹⁴⁹ Hieronder valt het register van de leden, de boekhouding en de beslissingen en notulen.¹⁵⁰

Tabel 8: Interrelatie tussen bedrijfsrevisor of controlefunctie en inzagerecht bij vzw's

	Grote vzw's en kleine vzw's	Zeer grote vzw's
Externe controle verplicht	Neen, tenzij de statuten dat vermelden	Ja, ook als ze niet in de statuten voorzien zou zijn.
Commissaristitel mogelijk	Ja, als dat in de statuten voorzien is.	Ja, verplicht.
Benoeming onder de leden van het IBR	Ja, verplicht als de titel 'commissaris' wordt gebruikt. Vrij als de titel 'controleur' of verificateur wordt gebruikt	Ja, ook als het in de statuten anders voorzien zou zijn.
Inzagerecht	Ja, rechtstreeks op basis van de wet, tenzij er (op basis van de statuten) een commissaris is benoemd, maar ook dan bestaat er nog een inzagerecht, als de statuten het expliciet vermelden	Neen, tenzij: a) de statuten dit inzagerecht expliciet voorzien b) er geen commissaris is benoemd, hoewel er een benoemd had moeten worden

¹⁴⁹ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 697-699

¹⁵⁰ Art. 10 Programmawet 1 juli 2004

7.6.5 Benoeming van de commissaris

De voordracht van een commissaris is normaal een taak van de Raad van Bestuur. Indien er wettelijk een ondernemingsraad moet zijn, dient deze de commissaris voor te dragen. De benoeming gebeurt door de algemene vergadering. Deze bevoegdheid kan haar niet worden ontnomen en elke strijdige clausule terzake is nietig.¹⁵¹

7.6.6 Bezoldiging, ontslag en kwijting van de commissaris

De commissaris wordt benoemd en ontvangt een vergoeding in ruil voor het te leveren werk. De vergoeding wordt beslist door de Algemene Vergadering en in een geschreven overeenkomst uitgeschreven. Verder is het tegen de professionele deontologie om een opdracht aan te nemen die niet vergoed wordt.¹⁵²

De duur van het mandaat van de commissaris is afhankelijk van verschillende elementen. De vzw's met een ondernemingsraad hebben een verplichte benoeming voor een minimale termijn van drie jaar. Voor alle andere vzw's bestaat er geen minimale duur, tenzij deze in de statuten is voorgeschreven of door de algemene vergadering beslist is.¹⁵³

Het mandaat van de commissaris kan op verschillende manieren beëindigd worden. De meest voorkomende is dat de termijn van zijn opdracht verstrijkt. Een andere manier is dat de algemene vergadering beslist het mandaat te beëindigen. Als er een verplichte benoeming is, kan de commissaris enkel om persoonlijke redenen ontslag nemen mits de algemene vergadering vooraf in te lichten. De motivatie hiervoor is dat de commissaris een zekere onafhankelijkheid moet hebben ten opzichte van de algemene vergadering of het dagelijks bestuur. In geval van fraude of nalatigheid in de boekhouding kan hij dat dan onverwijld melden zonder de angst zijn mandaat te kunnen verliezen.¹⁵⁴

Net zoals bij de controle van vennootschappen is de commissaris ook bij verenigingen aansprakelijk voor de fouten die hij in de uitvoering van zijn opdracht maakt. Zowel voor contractuele fouten als voor buitencontractuele onrechtmatige daden die hij stelt tijdens het uitvoeren van zijn opdracht. Onder normale omstandigheden krijgt de commissaris elk jaar kwijting voor zijn aansprakelijkheid. Deze kwijting is de bevestiging dat de commissaris zijn werk naar behoren heeft volbracht en met die kwijting worden zij ontheven van hun aansprakelijkheid tegenover de vzw voor de gevoerde controles. De algemene vergadering is bevoegd voor het verlenen van de kwijting.

---

¹⁵¹ Art. 4 wet van 27 juni 1921

¹⁵² Beslissing Instituut der Bedrijfsrevisoren 3 juni 2002

¹⁵³ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 703

¹⁵⁴ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 704

7.6.7 Taken van de commissaris

7.6.7.1 Controle

De opdracht van een commissaris in een vereniging is te vergelijken met de opdracht van een commissaris in een vennootschap¹⁵⁵:

- Controle van de financiële toestand van de vzw
- Controle van de jaarrekening
- Controle van de regelmatigheid van de verrichtingen die in de jaarrekening moeten worden vastgesteld, bepaald door artikel 17 van de wet van 27 juni 1921 op de vzw's.

Er is wel een fundamenteel verschil van invalshoek omtrent de opdracht voor de commissaris. De regelmatigheid van de jaarrekening en van de verrichtingen in de boekhouding moet bekeken worden in het licht van de statuten en van de Wet van 27 juni 1921. De commissaris zal bij zijn controleopdrachten in de vzw kijken naar het feit of de uitgaven, kosten en investeringen die de vzw heeft gedaan, wel gedaan zijn met het oog op het realiseren van de statutaire doelstellingen.¹⁵⁶

7.6.7.2 Verslag

De commissaris uit de resultaten van zijn taak door een verslag op te stellen. In dit verslag moet de commissaris vermelden of de vereniging de boekhouding heeft opgesteld conform de wettelijke bepalingen. Verder moet hij beschrijven hoe hij de controle heeft uitgevoerd en of hij de nodige informatie voor het opstellen van dit verslag heeft verkregen. Tevens moet het verslag vermelden of de jaarrekening in overeenstemming is met de werkelijke financiële situatie van de vzw en moet hij eventuele overtredingen van de wet melden.

Het controleverslag wordt op de algemene vergadering meegedeeld aan de werkende leden. Het verslag bevat een kwalificatie van het resultaat van zijn bevindingen en wordt geuit in een oordeel:

- Geen reserves of voorbehoud
- Geen reserves of voorbehoud, maar met een uitleggende paragraaf
- Met reserves of voorbehoud
- Een verklaring van onthouding
- Een negatieve opinie

---

¹⁵⁵ D. VAN GERVEN, Handboek verenigingen, Kalmthout, BIBLO, 2002

¹⁵⁶ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's deel 1, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2005, 711

7.6.8 Evaluatie

We kunnen stellen dat de wettelijke verplichting om een commissaris aan te stellen een positieve evolutie is voor de zeer grote vzw's. Het goedkeurend oordeel van een commissaris geeft immers een waarborg op een transparante en correct gevoerde boekhouding. Zo kan de raad van bestuur zich verantwoorden tegenover zowel de werknemers als externe betrokkenen. Het wekt enige verbazing dat vóór de vzw-wet van 2002 deze controle niet bestond.

Kleine en grote vzw's hebben niet de verplichting om een commissaris aan te stellen. Het is echter wel positief dat vzw's met een ondernemingsraad verplicht worden een commissaris aan te stellen. Zij hebben immers een groot aantal werknemers die (financieel) afhankelijk zijn van een correct geleide vereniging. Zowel kleine als grote vzw's kunnen opteren voor een vrijwillige controle al dan niet door een commissaris. Vooral bij grote vzw's is een controle van de boekhouding aan te raden, maar ligt de kostprijs van de expertise van een commissaris voor velen van hen te hoog. Daarom opteren zij vaak om het zelf te controleren of de controle te laten uitvoeren door een controleur. Het zou echter interessant zijn indien de overheid hen stimuleert verder te professionaliseren. Bijvoorbeeld door middel van een tussenkomst in de kostprijs van de controle via subsidie voor de grote vzw's die zich laten controleren door een commissaris. Op termijn zou een professioneel kader zowel de grote vzw's als de overheid ten goede komen en kan men de controle door een commissaris verplichten.

Kleine verenigingen die geen dubbele boekhouding voeren zou men niet moeten verplichten om een commissaris aan te stellen. Zij hebben gewoonlijk niet de financiële middelen om een controleur of een commissaris aan te stellen. Een controle door een controleur of commissaris zou zeker wel zijn nut hebben, maar bij de meerderheid van de kleine verenigingen wegen deze kosten niet op tegen de baten van een controle. De lokale overheden zouden hier eveneens ter hulp kunnen komen door bijvoorbeeld het organiseren van boekhoudopleidingen voor penningmeesters, infosessies over het voeren van een boekhouding. Verder zouden ze boekhoudprogramma's gratis of tegen een voordelig tarief (bijvoorbeeld mits tussenkomst van een subsidie) kunnen aanbieden of proberen vrijwilligers met een financiële achtergrond aan te trekken om de boekhouding van één of meerdere kleine vzw's te voeren. Als laatste zou ze ook zelf een bestand van boekhouders kunnen creëren, waar kleine vzw's dan beroep op kunnen doen tegen een verminderd tarief.

Kleine vzw's die wel een dubbele boekhouding voeren zouden door de overheid geholpen kunnen worden. Wanneer de overheid zelf de controle van deze kleine verenigingen gaat organiseren en uitvoeren, is zij immers in de mogelijkheid om de kosten van een commissaris naar beneden te halen.

In het kader van de verplichte controle bij de verenigingen die subsidies krijgen uitgekeerd¹⁵⁷, is het aan te raden dat de lokale overheden deze steunmaatregelen voor hun rekening nemen. Het merendeel van de kleine vzw's heeft immers een plaatselijk karakter waardoor de lokale overheid het best geplaatst is deze controles te organiseren.

7.7 De boekhouding van de vzw in praktijk

Om de boekhouding van de vzw in de praktijk te toetsen hebben we enkele gerichte enquêtes afgenomen in het Limburgse verenigingslandschap. De resultaten vindt men hieronder met eveneens een aantal suggesties om de problemen die zich stellen op te lossen.

7.7.1 Boekhoudkundige bepalingen

Om makkelijker een beeld te kunnen schetsen van het onderzochte verenigingslandschap wordt eerst het aantal grote en zeer grote vzw's bepaald. Eén van de criteria om als zeer grote vzw te worden benoemd is het aantal personeelsleden in voltijdse equivalenten (VTE). Wanneer men meer dan 100 VTE personeelsleden in dienst heeft, wordt men automatisch als zeer grote vzw geclassificeerd. Van de acht respondenten zijn er vier die een personeelsbestand hebben van meer dan honderd. Zij worden al zeker als zeer groot geclassificeerd.

Verder kijkt men naar de boekhoudkundige voorwaarden voor de bepaling van de grootteorde van een vzw. Ons onderzoek vraagt de verenigingen welke boekhouding ze voeren, hoe groot ze volgens henzelf zijn, wat hun balanstotaal is en hoeveel ontvangsten exclusief BTW hun vzw ontvangt. We kunnen vaststellen dat zoals verwacht elke grote vzw een dubbele boekhouding voert. Bovendien kennen ze de criteria voor grote en zeer grote vzw's goed. Drie op vier vzw's heeft een balanstotaal van meer dan 3.125.000 euro. Drie van de bevroegden hebben voor meer dan 6.250.000 euro ontvangsten, terwijl vijf respondenten in de categorie van 250.000 euro tot 6.250.000 euro vallen. Als we al deze bevindingen combineren met het aantal personeelsleden in voltijdse equivalenten komen we tot de conclusie dat zes van de acht respondenten beantwoorden aan minstens twee van de drie gestelde criteria om als zeer groot beschouwd te worden. Er blijven dus slechts twee grote verenigingen over. De bevroegde vzw's zijn dus zeer goed op de hoogte van de wettelijke criteria. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ze alles goed moeten blijven opvolgen om aanspraak te maken op de jaarlijkse subsidies van de overheid.

Om de algemene kennis van de boekhouding van een vzw te bepalen wordt in onze bevraging dieper ingegaan op de vier belangrijkste zaken in de boekhouding: de begroting, het dagboek, de inventaris en de jaarrekening. Er wordt hen gevraagd of ze op de hoogte zijn van de wettelijke regeling en de opgelegde modellen. Verder probeert men vast te stellen of ze deze vier zaken

---

¹⁵⁷ Wet van 14 november 1983 betreffende de controle op de toekenning en aanwending van sommige subsidies (hoger dan 50.000 BEF)

hebben opgesteld en neergelegd. Als eerste behandelt men de begroting. Het merendeel van de respondenten, namelijk 88%, kent de wettelijke regeling omtrent de begroting. Tevens zijn de opgelegde modellen vrij goed gekend, namelijk 71% van de bevraagde vzw's. Bijna alle verenigingen stelden een begroting op voor het jaar 2007, maar slechts de helft legde deze ook daadwerkelijk neer. We kunnen hier dus besluiten dat de begroting vrij goed gekend is en wordt toegepast.

Van de respondenten die deze vraag beantwoord hebben, kent iedereen de wettelijke regeling en de opgelegde modellen van het dagboek. Of ze het dagboek hebben opgesteld en neergelegd zijn de meningen wel verdeeld. De helft van de bevraagden zegt dat ze het dagboek opstelden en neerlegden, maar de andere helft ontkent dit. Mogelijk bestaat er verwarring omdat het dagboek deel uitmaakt van de boekhouding, maar niet moet worden neergelegd. Als derde item peilde men naar de kennis van de inventaris. 83% was bekend met de wettelijke regeling en de opgelegde modellen, maar slechts 57% stelde de inventaris daadwerkelijk op.

Vervolgens wordt er nog dieper ingegaan op het voeren van de boekhouding. Om een degelijke boekhouding te voeren heb je iemand met een behoorlijke financiële achtergrond nodig. Ons onderzoek bevestigt dat bij grote en zeer grote vzw's slechts 12% van de respondenten niet over voldoende financiële kennis beschikt. Zij besteden de boekhouding dan ook uit aan een accountant. De andere 88% heeft mensen in loonverband of een vrijwilliger met financiële achtergrond in dienst om de boekhouding te voeren. In grote en zeer grote vzw's is dit onvermijdelijk tenzij men de boekhouding dus uitbesteedt.

Tot slot werd er gevraagd of de nieuwe boekhoudkundige verplichtingen ingewikkeld of moeilijk haalbaar waren. De meerderheid antwoordde hier neen op. De verklaring hiervoor is dat ze ofwel zelf boekhouders in dienst nemen, of het uitbesteden aan een accountant. Bijgevolg hebben de bestuurders er zelf geen last van om deze verplichtingen na te komen.

Indien we deze resultaten vergelijken met de resultaten van de bevraging van kleine vzw's, komen we tot de conclusie dat 90% van de kleine vzw's een vereenvoudigde boekhouding voeren. Ze hebben ook meer moeite met het voeren van de boekhouding, namelijk één op vier heeft geen mensen met voldoende financiële achtergrond in hun vereniging. Het kan nuttig zijn dat de overheid vzw's verplicht in het bezit te zijn van een attest van bedrijfskennis. Enerzijds zou dit attest de moeilijkheden wat betreft het voeren van de boekhouding aanzienlijk kunnen verkleinen. Anderzijds zullen er waarschijnlijk heel wat verenigingen zijn die dit als teveel moeite beschouwen en zullen zij afhaken of zich omvormen tot een feitelijke vereniging. Een ander heikel punt is dat er heel wat extra kosten inzake advies, boekhoudprogramma's en controle opgedoken sinds de nieuwe wetgeving. Daardoor ervaren de kleine verenigingen deze verplichtingen als storend en verontrustend. De consequenties van misstappen wegen dan ook zwaar op de verenigingen en hun vrijwilligers, wat hun remt in hun enthousiasme.

7.7.2 De jaarrekening

De jaarrekening is bij alle ondervraagde vzw's bekend. Zowel wat betreft de wettelijke regeling en de wettelijke modellen. Tevens stelde iedereen de jaarrekening op voor het jaar 2007 en legde deze ook neer. Dit is normaal aangezien elke grote en zeer grote vzw bij wet verplicht zijn een jaarrekening neer te leggen bij de Nationale Bank van België.¹⁵⁸ De grote vzw kan nog opteren voor een jaarrekening volgens verkort schema neer te leggen. De zeer grote vzw heeft die keuze niet en dient de volledige versie van de jaarrekening neer te leggen.

Uit een bevraging van kleine vzw's blijkt dat meer dan 80% van de bevroagde vzw's op de hoogte is van de wettelijke regeling omtrent de jaarrekening. Een verklaring hiervoor is dat de wetgever deze regels duidelijk beschrijft. Ze moeten een kasboekhouding voeren. Ander opvallend feit is dat steeds minder kleine verenigingen hun jaarrekening neerleggen ondanks het feit dat zij kosteloos hun jaarrekening kunnen neerleggen bij de griffie van de rechtbank van koophandel.

7.7.3 Controle

Aangezien de grote en zeer grote vzw's verplicht zijn een dubbele boekhouding te voeren, dient deze boekhouding ook gecontroleerd te worden. Er wordt gepeild hoe de vzw's de boekhouding controleren. De zeer grote vzw's zijn bij wet verplicht om de boekhouding door een commissaris te laten controleren en zij doen dit ook allemaal. De grote vzw's zijn dit niet verplicht, maar de helft laat toch zijn boeken controleren door een commissaris. De andere helft heeft het uitbesteed aan een accountant en gaat er bijgevolg van uit dat die accountants vakwerk afleveren.

Het feit dat men na de wet van 2 mei 2002 verplichte controle moest laten uitvoeren, brengt ook extra kosten met zich mee. In de eerste plaats de commissaris en in sommige gevallen ook nog de rekening van het accountantskantoor of van een consultancykantoor. Natuurlijk zijn dit voor degenen die al voor 2002 hun boekhouding lieten controleren geen extra kosten meer. Voor hun verandert er feitelijk niets.

Bij de kleine vzw's wordt de controle van de boekhouding gedaan door middel van een grondige ondervraging van de penningmeester door de overige bestuursleden. De penningmeester die in bijna alle gevallen de boekhouding voor zijn rekening neemt. Een kleine minderheid, één op tien, laat hun boekhouding controleren door een extern adviseur/controleur. In de rest van de gevallen wordt de boekhouding, gevoerd door de penningmeester, zonder meer goedgekeurd door de algemene vergadering of combineren ze het werk van de penningmeester met extern advies.

---

¹⁵⁸ S. MATHEI, *De vzw stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010, 336

7.7.4 Evaluatie

De belangrijkste verandering die de nieuwe vzw-wet van 2 mei 2002 wat betreft de boekhouding met zich meebrengt is de opdeling in kleine, grote en zeer grote vzw's, waarbij de grote en zeer grote vzw's de verplichting krijgen opgelegd een dubbele boekhouding conform de Wet van 17 juli 1975 te voeren. Het doel van deze nieuwe wetgeving was de transparantie te verhogen en een getrouw beeld te schetsen door de verplichting tot neerlegging van de jaarrekening waardoor grote en zeer grote vzw's qua regelgeving nu gelijkgesteld worden met handelsvennootschappen. Zo moeten grote en zeer grote vzw's een dubbele boekhouding voeren en zijn ze verplicht een jaarrekening op te stellen en bekend te maken via de balanscentrale van de Nationale Bank van België. Een belangrijk punt hierbij is dat zeer grote vzw's de verplichting hebben hun boekhouding te laten controleren door een commissaris. Kleine vzw's worden niet verplicht tot het voeren van een dubbele boekhouding. Zij kunnen ook opteren voor een kasboekhouding. Zij dienen hun jaarrekening eveneens neer te leggen, maar dit bij de griffie van de rechtbank van koophandel.

Volgens ons zijn deze nieuwe boekhoudkundige bepalingen zeker een verbetering voor zeer grote vzw's. De wetgever bereikt het gewenste effect, namelijk een transparant en objectief beeld scheppen van de financiële toestand van een vereniging. De zeer grote vzw's zijn in grote mate al geprofessionaliseerd en kunnen bijgevolg perfect functioneren in het vooropgestelde kader. Het feit dat de criteria dezelfde zijn als bij grote handelsvennootschappen maakt het eveneens gemakkelijk om de vergelijking tussen profit en non-profitsector te maken.

De toepassing van de nieuwe criteria en verplichtingen bij grote vzw's is een stap in de goede richting, maar deze vzw's zouden wel nog een betere professionele omkadering mogen krijgen. Daarbij doelen we vooral op de controle van de boekhouding. Het is aan te raden om zulke controle te verplichten, hetzij door een commissaris of door een controleur. Een controleur, ook wel verificateur genoemd, is een persoon die de controle van de boekhouding uitvoert, maar niet de titel commissaris mag dragen. In geval van een controleur staat het vrij om eender wie te kiezen. Toch pleiten we bij de controle van de boekhouding van een grote vzw voor een controleur die een voldoende financiële kennis heeft zoals bijvoorbeeld een accountant of een belastingconsulent.

Alhoewel kleine vzw's slechts een kasboekhouding moeten voeren, ondervinden ze wel vele moeilijkheden om aan alle boekhoudkundige voorwaarden te voldoen. Een verklaring hiervoor is dat het deze kleine verenigingen ontbreekt aan een (semi-)professionele omkadering. Zij hebben geen mensen in dienst om de boekhouding te doen of niet de fondsen om de boekhouding uit te besteden aan een accountant. Verder zijn er in kleine vzw's niet altijd voldoende personen aanwezig met voldoende financiële achtergrond waardoor het nog moeilijker wordt om te kunnen voldoen aan al die nieuwe voorwaarden. De kleine vzw's ervaren deze nieuwe regelgeving dan ook als storend, bedreigend en verontrustend vanwege de mogelijke consequenties zoals

bijvoorbeeld aansprakelijkheid of verzekeringen en de enorme hoeveelheid tijd die het voeren van de boekhouding in beslag neemt.¹⁵⁹ Tevens zijn er een aantal vzw's die als klein beschouwd worden, maar die toch aan de verplichtingen van grote vzw's moeten voldoen vanwege verplichtingen voor de uitkering van subsidies.

Een oplossing voor de grote vzw's kan zijn dat de overheid deze vzw's stimuleert om te professionaliseren. Zo kan de overheid bijvoorbeeld kleine subsidies aanreiken die enkel kunnen aangewend kunnen worden om hun kader te kunnen optimaliseren, in de eerste plaats om een controle van de boekhouding door een commissaris of controleur te bekostigen. Indien de overheid deze subsidie koppelt aan de verplichting dat het professionele kader geleidelijk binnen enkele jaren, bijvoorbeeld vijf jaar, op punt dient te staan, kunnen deze problemen op korte termijn verholpen worden.

Voor kleine vzw's zijn er verschillende oplossingen mogelijk. Hierbij is het belangrijk dat ze een betere begeleiding krijgen om normaal te kunnen functioneren. Zo kan de lokale overheid infosessies en opleidingen organiseren over hoe men een (kas)boekhouding voert. Andere mogelijke oplossingen zijn het ter beschikking stellen van boekhoudprogramma's, boekhouders tegen een voordelig tarief en dergelijke meer.

Om de grijze zone tussen kleine en grote vzw's weg te werken, is het aan te raden een tussencategorie te creëren, de middelgrote vzw. Zo kan men de echte kleine vzw's scheiden van de kleine vzw's die toch aan de verplichtingen van grote vzw's moeten voldoen. Deze middelgrote vzw is dan de gulden middenweg wat betreft de verschillen in verplichtingen van kleine en grote vzw's. Zo zou een middelgrote vzw minstens één voltijdse werknemer in dienst moeten hebben. De boekhouding moet gevoerd worden door een persoon met een attest van bedrijfskennis. Een controle blijft echter vrijblijvend, maar aan te raden. Dit kan dan gebeuren door een controleur. Deze controleur kan dan bijvoorbeeld een accountant of belastingconsulent zijn, zoals voorgesteld bij de grote vzw's. Voor vele middelgrote vzw's is deze oplossing echter te kostelijk. Zij kunnen dan opteren voor twee leden van de algemene vergadering die dan na controle een verslag uitbrengen aan de algemene vergadering. Het is wel aan te raden om hier een rotatiesysteem in aan te houden om het risico op collusie uit te sluiten. Een overzicht van de nieuwe criteria om vzw's op te delen vindt men in onderstaande tabel.

---

¹⁵⁹ S. GOVAERTS, S. MISSOTTEN, Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingslandschap in Sint-Truiden, Diepenbeek, 2008, 81-82

Tabel 9: Voorstel tot nieuwe criteria; zwarte omkadering: nieuwe categorie

	Kleine vzw	Middelgrote vzw	Grote vzw	Zeer grote vzw
Werknemers	Geen, enkel vrijwilligers	Minstens 1 VTE	Meer dan 5 VTE	Meer dan 50 VTE
Totaal van ontvangsten (excl. Btw)	<€ 100.000	>€ 100.000	>€ 250.000	>€ 6.125.000
Balanstotaal	<€ 350.000	>€ 350.000	>€ 1.000.000	>€ 3.125.000
Omkadering	Niet professioneel	Semi-professioneel	Professioneel	Professioneel
Organisatie boekhouding	Hulp van de lokale overheid: infosessies, opleidingen,...	Attest bedrijfskennis of uitbesteden	Accountant in dienst of uitbesteden	Accountant in dienst of uitbesteden
Controle	Vrijwillig, met eventuele maatregelen van de lokale overheid	Vrijwillig, maar aan te raden	Verplicht, door controleur of commissaris.	Verplicht, door commissaris

8. Fiscaal kader

Een vereniging zonder winstoogmerk moet aan allerlei fiscale verplichtingen voldoen. Zo zijn ze onderworpen aan de rechtspersonenbelasting of de vennootschapsbelasting, dienen ze een eventuele btw-plicht te vervullen en zijn ze mogelijk verplicht tot het voldoen van de taks tot vergoeding der successierechten. De belasting op de toegevoegde waarde wordt hier niet besproken wegens te uitgebreid. Wel bespreken we de rechtspersonenbelasting versus de vennootschapsbelasting en de patrimoniumtaks.

8.1 Rechtspersonenbelasting versus vennootschapsbelasting

Het huidige systeem, wat de vereniging zonder winstoogmerk betreft, gaat uit van een alles of niets-systeem. Een vzw wordt ofwel in de rechtspersonenbelasting, ofwel in de vennootschapsbelasting belast. Dit heeft twee belangrijke gevolgen: enerzijds kan een vzw niet gemengd (in zowel de vennootschapsbelasting als de rechtspersonenbelasting) belast worden, anderzijds bestaat er geen keuzemogelijkheid voor de ene of de andere belasting.¹⁶⁰ Uitmaken of een vzw aan de rechtspersonenbelasting dan wel aan de vennootschapsbelasting onderworpen is, is echter geen sinecure.

Elke regelmatig opgerichte binnenlandse vereniging met rechtspersoonlijkheid die niet automatisch van het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting wordt uitgesloten, kan onderworpen zijn aan ofwel de rechtspersonenbelasting of de vennootschapsbelasting.¹⁶¹

Een vereniging beschouwt men als binnenlands wanneer ze haar maatschappelijke zetel of haar voornaamste inrichting in België heeft. De maatschappelijke zetel is meestal ook de voornaamste inrichting van de vzw. Het beheer van de zaken is daar geconcentreerd, de algemene vergaderingen van de vereniging worden er belegd en de hogere controle wordt van daaruit uitgeoefend. Indien de voornaamste inrichting niet overeenkomt met de maatschappelijke zetel, bepaalt de ligging van de voornaamste inrichting of de vzw haar fiscale woonplaats in België heeft. Ligt de voornaamste inrichting in België dan is er sprake van een binnenlandse vereniging zonder winstoogmerk en zal deze vzw bijgevolg in België aan de rechtspersonenbelasting of de vennootschapsbelasting onderworpen worden. Als dit niet het geval is, is de belasting voor niet-inwoners van toepassing.

---

¹⁶⁰ S. MATHEI, *De inkomstenbelasting en vzw*, 2007

¹⁶¹ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, *Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006*

De regelmatige oprichting van een vzw kan worden afgeleid uit de wet van 27 juni 1921. Een regelmatige oprichting vereist¹⁶²:

- Het houden van een stichtingsvergadering
- Het opstellen van een geschreven oprichtingsakte
- Het opstellen van statuten als basis voor de werking van de vereniging zonder winstoogmerk met een bepaalde, door de wet voorgeschreven minimuminhoud
- Het unaniem goedkeuren van de oprichtingsakte en de statuten van de vereniging zonder winstoogmerk en het ondertekenen ervan door de stichters
- Het benoemen van de eerste bestuurders en eventuele andere organen, zoals het orgaan van vertegenwoordiging of van dagelijks bestuur
- De neerlegging van de statuten en de lijst van bestuurders en de eventuele lijst van leden van het orgaan van vertegenwoordiging of van dagelijks bestuur op de bevoegde griffie van de rechtbank van koophandel.

Tenslotte moet een vereniging zonder winstoogmerk rechtspersoonlijkheid bezitten. Dit betekent dat de vereniging een rechtswezen moet zijn dat juridisch onderscheiden is van de natuurlijke of rechtspersonen die er deel van uitmaken. Volgens artikel 3 van de Wet van 27 juni 1921 verwerft de vzw rechtspersoonlijkheid vanaf de dag dat haar statuten en de akten waarin de bestuurders benoemd worden, worden neergelegd bij de griffie van de rechtbank van koophandel van het gerechtelijk arrondissement waar de zetel van de vzw gevestigd is.

In de meeste gevallen zullen de vzw's onder de rechtspersonenbelasting vallen. Sommige auteurs stellen zelfs dat een vzw 'voorbested' is om in de rechtspersonenbelasting te vallen. De meeste vzw's vinden het voordeliger om onder de rechtspersonenbelasting te vallen aangezien ze dan niet belast worden op het boekhoudkundig resultaat. Al zullen er sommige vzw's zijn die beter af zijn in de vennootschapsbelasting omdat de kosten dan aftrekbaar zijn. In de regel zijn de aan de rechtspersonenbelasting onderworpen verenigingen uitsluitend belastingplichtig naar hun inkomsten die aan de roerende en de onroerende voorheffing zijn onderworpen.

8.2 Wettelijk kader van de vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting is een belasting op het totale inkomen van binnenlandse vennootschappen.¹⁶³ Een binnenlandse vennootschap is dus enigerlei vennootschap, vereniging, inrichting of instelling die regelmatig is opgericht, rechtspersoonlijkheid bezit en een onderneming exploiteert of zich bezig houdt met verrichtingen van winstgevende aard en die haar

---

¹⁶² J. De LEENHEER, e.a., De v.z.w. in de praktijk, Brugge, Die Keure, 1996, 31

¹⁶³ Artikel 1§1, 2° W.I.B. 1992

maatschappelijke zetel, voornaamste inrichting of haar zetel van bestuur of beheer in België heeft en niet van de vennootschapsbelasting is uitgesloten.¹⁶⁴ Het totale inkomen van een vennootschap is de belastbare winst. Deze belastbare winst is dan weer het boekhoudkundig resultaat met fiscale correcties zoals onder andere verworpen uitgaven.

Volgens objectieve criteria is de vennootschapsbelasting dus van toepassing op een vennootschap, vereniging of instelling die regelmatig is opgericht volgens Belgisch of buitenlands recht. Tevens dient deze organisatie rechtspersoonlijkheid te bezitten en hun maatschappelijke zetel, hun voornaamste inrichting of hun zetel van bestuur of beheer in België te hebben. Een vierde voorwaarde is dat de organisatie in België of het buitenland een onderneming exploiteert of zich bezighoudt met verrichtingen van winstgevende aard. Het begrip "exploitatie" wijst op een duurzame activiteit¹⁶⁵, op een effectieve en actuele uitbating. Een exploitatie betekent het regelmatig uitvoeren van verrichtingen die nodig zijn tot het instandhouden van de beroepsactiviteit in een mate die overeenstemt met de normale uitvoering ervan.¹⁶⁶ Als laatste voorwaarde om onderworpen te zijn aan de vennootschapsbelasting stelt men dat de organisatie niet uitdrukkelijk van de vennootschapsbelasting mag zijn uitgesloten.

Uitzonderingen die uitgesloten worden uit het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting ten voordele van de rechtspersonenbelasting zijn bijvoorbeeld de Vlaamse Vervoermaatschappij of Infrabel.¹⁶⁷ Deze organisaties zijn publiekrechtelijke instellingen die meestal opdrachten vervullen die een algemeen belang dienen en als dusdanig niet direct als commerciële instellingen beschouwd worden. De opbrengst van deze instellingen gaat naar de overheid, die meestal ook betrokken is bij de instellingen als fondsenverstrekker.¹⁶⁸ Wel moeten we stipuleren dat de intercommunales de rechtsvorm van nv, van cv of van vzw kunnen aannemen. Indien ze de rechtsvorm van vereniging zonder winst oogmerk aannemen, dan mogen ze in geen geval nijverheids- of handelszaken drijven of trachten een stoffelijk voordeel aan hun leden te verschaffen.

Zoals hierboven vermeld zal in veruit de meeste gevallen de vereniging onderworpen zijn aan de rechtspersonenbelasting. Toch is het denkbaar dat de activiteiten van een vzw als exploitatie aanzien worden en bijgevolg aan de vennootschapsbelasting onderworpen wordt. Een voorbeeld hiervan is een rusthuis waarvan de oprichters verkommerde huizen, eigendom van de oprichters, verhuurde aan de vzw tegen exorbitante prijzen. Dit terwijl ze die huizen niet eens gebruikten voor de verwezenlijking van haar maatschappelijk doel. De rechtbank van Bergen oordeelde dan ook in een arrest van 7 mei 2003 dat de vereniging gepoogd heeft materieel voordeel te

---

¹⁶⁴ Artikel 2§1, 5° W.I.B. 1992

¹⁶⁵ D. DESCHRIJVER, VZW & Belastingen, Kalmthout, Biblo, 2000, 54

¹⁶⁶ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 24

¹⁶⁷ Artikel 180 en artikel 220, lid 1 van het Wetboek Inkomstenbelasting 1992

¹⁶⁸ D. COECKELBERGH, Praktijkboek VZW's, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2003, nr. 95, 62

verschaffen aan haar leden. De rechtbank besloot dan ook dat deze vzw aan de vennootschapsbelasting moest worden onderworpen.¹⁶⁹

8.3 Wettelijk kader van de rechtspersonenbelasting

Wanneer we artikel 1 van het Wetboek van Inkomstenbelasting raadplegen, leren we dat de inkomstenbelasting bestaat uit hetzij de vennootschapsbelasting, hetzij de rechtspersonenbelasting. Indien een vereniging in fiscale zin, niet als een vennootschap wordt beschouwd, valt ze wat betreft de belastbaarheid van haar inkomsten in het toepassingsgebied van de rechtspersonenbelasting. Uit artikel 220 uit het Wetboek Inkomstenbelasting (W.I.B.) valt dit immers af te leiden.

Aan de rechtspersonenbelasting zijn onderworpen:

- *De Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de provincies, de agglomeraties, de federaties van gemeenten, de openbare centra voor maatschappelijk welzijn en de openbare kerkelijke instellingen.*
- *De rechtspersonen die ingevolge artikel 180, niet aan de vennootschapsbelasting zijn onderworpen.*
- *de rechtspersonen die in België hun maatschappelijke zetel, hun voornaamste inrichting of hun zetel van bestuur of beheer hebben en geen onderneming exploiteren of zich niet met verrichtingen van winstgevende aard bezighouden.*

Artikel 220, 3° van de Wet Inkomstenbelastingen valt vervolgens uiteen in drie subsituaties¹⁷⁰

- Vzw's die geen onderneming exploiteren of zich niet bezighouden met verrichtingen van winstgevende aard (en dus niet onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting)
- Vzw's met bevoorrechte activiteiten ingevolge artikel 181 WIB 1992
- Vzw's die verrichtingen stellen die uitgesloten zijn van de vennootschapsbelasting ingevolge artikel 182 WIB 1992

---

¹⁶⁹ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Standaard Uitgeverij, Antwerpen 2006, 22

¹⁷⁰ S. MATHEI, De inkomstenbelasting en vzw, 2007

8.3.1 Vzw's die geen onderneming exploiteren of zich niet bezighouden met verrichtingen van winstgevende aard

In de eerste situatie exploiteert de vzw geen onderneming. Onder de uitdrukking '*een onderneming exploiteren*' moet worden verstaan: een nijverheids-, handels-, of landbouwonderneming exploiteren' waarvan de mogelijke winst van deze onderneming is onderworpen aan de personenbelasting indien de onderneming geleid wordt door een natuurlijk persoon of door een vennootschap, enzovoort, zonder rechtspersoonlijkheid. De omschrijving van '*verrichtingen van winstgevende aard*' luidt als verrichtingen van nijverheids-, handels-, of landbouwkundige aard die zo vaak herhaald worden dat ze een 'bezigheid' vormen of verrichtingen waarbij nijverheids- of handelsmethoden worden aangewend. Hierbij gaat het om bezigheden die winsten of baten afwerpen, zelfs indien de rechtspersoon die zich eraan wijdt, geen winst nastreeft.¹⁷¹

Het begrip '*zich bezighouden met verrichtingen van winstgevende aard*' bevat enerzijds de winstgevende bezigheden.¹⁷² Anderzijds hebben we de bezigheden van winstgevende aard, maar zonder winst oogmerk. Deze worden gekenmerkt door de verrichtingen van nijverheids-, handels- of landbouwkundige aard die zo vaak herhaald worden dat ze een "bezigheid" vormen of de aanwending van nijverheids- of handelsmethoden. In feite bedoelt men hiermee dat men kijkt naar de werkelijk uitgeoefende bedrijvigheid. Het is niet relevant of deze verrichtingen geoorloofd of niet geoorloofd zijn, noch de wijze waarop de winsten of baten worden ontvangen. Het is tevens irrelevant of ze van burgerlijke, handels- of gemengde aard zijn, net als de irrelevantie van het in het maatschappelijk doel weergegeven bedrijvigheid. Het nastreven van winst is niet noodzakelijk. Het volstaat dat de vzw een bestendige beroepswerkzaamheid beoefent die winsten of baten oplevert.

In de praktijk kunnen we stellen dat er zich doorgaans voor de vzw's die enkel niet-economische activiteiten stellen, kaderend binnen het ideële doel, geen enkel probleem stelt. De valse vzw's, de gesimuleerde vzw's, de feitelijke schijnbare vzw's en de vzw's die winst uitkeren aan hun leden vallen onder de hierboven genoemde begrippen en kunnen bijgevolg onderworpen worden aan de vennootschapsbelasting.

8.3.2 Vzw's met bevoorrechte activiteiten ingevolge artikel 181 WIB 1992

De tweede situatie behandelt de vzw's met bevoorrechte activiteiten ingevolge artikel 181 WIB 1992. Deze activiteiten worden geacht het algemeen belang te dienen of een aantal bewonderenswaardige taken te verrichten. Zij worden voorwaardelijk vrijgesteld van de vennootschapsbelasting en zijn dus belastingplichtig onder de rechtspersonenbelasting. De eerste voorwaarde stipuleert dat de activiteiten moeten uitgeoefend worden in rechtspersonen zonder

¹⁷¹ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 24-25

¹⁷² Artikel 23, §1, 2° en 27, WIB 1992

winstoogmerk. De tweede voorwaarde bepaalt dat de activiteiten de enige activiteit ("uitsluitend") mag zijn of de hoofdactiviteit ("hoofdzakelijk") moet uitmaken. Deze bevoorrechte activiteiten zijn: professionele of interprofessionele belangen behartigen, verplichtingen betreffende de fiscale of sociale wetgeving vervullen, uitvoeren van de sociale wetgeving, het onderwijs, handelsbeurzen of tentoonstellingen, gezins- en bejaardenhulp, het erkend zijn voor het ontvangen van schenkingen en de administratiekantoren.¹⁷³ Deze lijst wordt nog uitgebreid met de vzw's die actief zijn op vlak van gezondheidszorg, gezinshulp, migrantenhulp, hulp aan (-ex) gedetineerden, milieubescherming, gemeentelijke en provinciale vzw's en vzw inzake sociale en economische expansie.

8.3.3 Vzw's die verrichtingen stellen die uitgesloten zijn van de vennootschapsbelasting ingevolge artikel 182 WIB 1992

Voor verenigingen zonder winstoogmerk en andere rechtspersonen die geen winstoogmerk nastreven worden niet als verrichtingen van winstgevende aard aangemerkt:¹⁷⁴

- alleenstaande of uitzonderlijke verrichtingen
- verrichtingen die bestaan in het beleggen van fondsen ingezameld in het kader van de statutaire opdracht
- verrichtingen die bestaan in een bedrijvigheid die slechts bijkomstig op nijverheids-, handels- of landbouwverrichtingen betrekking heeft of niet volgens nijverheids- of handelsmethoden wordt uitgevoerd

Alleenstaande of uitzonderlijke verrichtingen zijn de verrichtingen waarvan niet kan gezegd worden dat ze zo vaak worden herhaald dat ze een bezigheid vormen. Een voorbeeld hiervan is een jaarlijkse tombola of een soortgelijke verrichting organiseren om fondsen te in te zamelen.¹⁷⁵

De verrichtingen die bestaan in het beleggen van fondsen is in principe een activiteit die valt onder het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting. Wanneer het echter in het kader van de statutaire opdracht is, vallen deze activiteiten onder de 'toegelaten bezigheden' van artikel 182 WIB 1992. Met statutaire opdracht wordt de statutaire activiteit bedoeld in het kader van de, in het maatschappelijke doel weergegeven, ideële of belangeloze bedrijvigheid van de vzw. Bijvoorbeeld de verhuring van een feestzaal door een vzw. De vereniging mag dan wel niet tussenkomen in de organisatie van de feestgelegenheden.¹⁷⁶

Bij de verrichtingen die bestaan in een bedrijvigheid die niet volgens handels- of nijverheidsmethodes worden uitgevoerd, dient men na te gaan hoe het geheel van de

---

¹⁷³ Elke activiteit staat voor een paragraaf in het Artikel 181 WIB 1992

¹⁷⁴ Artikel 182 WIB 1992

¹⁷⁵ S. MATHEI, *De inkomstenbelasting en vzw*, 2007

¹⁷⁶ E. GAILLY, *La fiscalité des a.s.b.l., Brussel, , Licap, 1997, 265*

werkzaamheden van de vereniging wordt gevoerd en dit vergelijken met de wijze waarop de werkzaamheden in deze sector gewoonlijk worden gevolgd door industriële of handelsondernemingen. De beoordelingscriteria die hierbij gehanteerd worden¹⁷⁷, zijn bijvoorbeeld.: de wijze waarop reclame wordt gevoerd, de aangewende verkoops- en distributiemethodes, de aard van de verkregen inkomsten, de aard van de clientele, het ingezette personeel, de wijze waarop de verrichtingen worden gefinancierd, enz... Men dient hierbij op te merken dat bij de vergelijking van bepaalde sectoren enkel de criteria moeten worden gebruikt die voor de betrokken sector relevant zijn. Deze criteria moeten gezamenlijk worden beoordeeld. Eén criterium kan bijgevolg nooit doorslaggevend zijn.

Bij de verrichtingen die een bedrijvigheid vormen die slechts bijkomstig op nijverheids-, handels- of landbouwverrichtingen betrekking heeft, hanteert men twee criteria: het verwantheids criterium en het kwantitatieve criterium. Het verwantheids criterium bepaalt dat er een verwantschap moet bestaan tussen de niet-commerciële hoofdactiviteit en de commerciële nevenactiviteit. Dit betekent dat de nevenactiviteit onmogelijk is zonder de uitoefening van de onbaatzuchtige hoofdactiviteit of dat de hoofdactiviteit niet of nauwelijks kan worden beoefend zonder de commerciële nevenactiviteit. Een voorbeeld hiervan is de vzw die de promotie van muziek als doel heeft en in die marge en ter ondersteuning van dit doel een drankgelegenheid uitbaat waar het mogelijk is tijdens de optredens een drankje te nuttigen. De drankgelegenheid vervult immers een onmiskenbare sociale functie ter verwezenlijking van het onbaatzuchtig hoofddoel. Het feit dat dit 'café' toegankelijk is voor het publiek, is hier overigens inherent aan het doel, namelijk promotie van de muziek, van de vzw.¹⁷⁸ Het kwantitatieve criterium slaat op de verhouding tussen het aantal ingezette personen (in VTE) en gebruikte materialen tussen de commerciële nevenactiviteit en de hoofdactiviteit.¹⁷⁹ Voorbeelden hiervan zijn de tennislessen die een vzw-tennisclub bijkomend organiseert of de uitbating van een cafetaria door een vzw-voetbalclub.¹⁸⁰

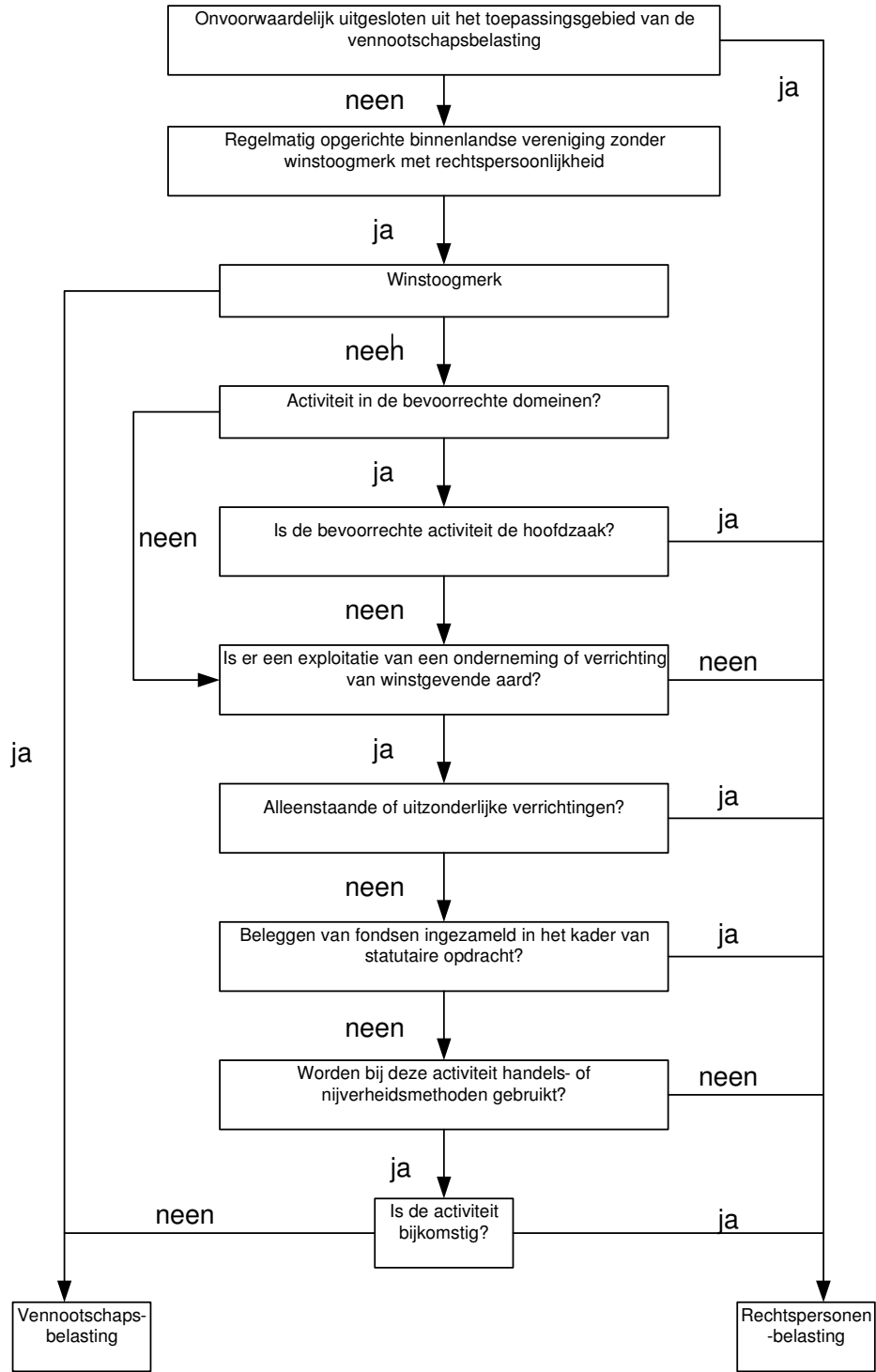
---

¹⁷⁷ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 47-48

¹⁷⁸ E. GAILLY, Belastingrecht voor VZW's., Brussel, Licap, 1998,78

¹⁷⁹ D. DESCHRIJVER, VZW & Belastingen, Biblo, 2002, nr.141, 86

¹⁸⁰ J. DE LEENHEER, ea, De v.z.w. gezien vanuit de praktijk, Brugge, Die Keure, 1996, 377

Figuur 9: Samenvattend Schema¹⁸¹

¹⁸¹ Almanak rechtspersonenbelasting, Standaard Uitgeverij, 2004, 23

8.4 De taks tot vergoeding der successierechten: de patrimoniumtaks

De Wet van 27 juni 1921 liet verenigingen zonder winstoogmerk toe een eigen patrimonium te hebben. Tot het patrimonium behoren roerende (bv. muziekinstrumenten), onroerende (bv. een voetbalveld), lichamelijke (bv. speeltuintoestel) en onlichamelijke goederen (bv. een schuldvordering ten opzichte van iemand die nog geld verschuldigd is aan de vzw).¹⁸²

Aangezien een vereniging in principe voor onbepaalde tijd opgericht kon worden, kon de overheid hierdoor in hoofde van de leden geen registratie- of successierechten meer heffen. Om dit verlies te compenseren voerde de overheid een jaarlijkse belasting die door de vzw's verschuldigd was op de gezamenlijke goederen die zij in België bezaten.¹⁸³ Een vermogen dat in een vereniging is ondergebracht, zal immers niet snel van eigenaar veranderen. Deze belasting werd toepasselijk de '*taks ter vergoeding van de successierechten*' genoemd. Deze taks is algemeen bekend als de '*patrimoniumtaks*'.

8.4.1 Toepassingsgebied

Iedere vereniging, opgericht na 10 juli 1921, is onderworpen aan de patrimoniumtaks. Er zijn echter enkele uitzonderingen. De volgende categorieën zijn vrijgesteld van de patrimoniumtaks:

- de gemachtigde compensatiekassen voor kindertoeslagen
- de inrichtingen en verenigingen zonder winstoogmerken die rechtspersoonlijkheid vóór 11 juli 1921 hebben verkregen, andere dan de inrichtingen en verenigingen zonder winstoogmerk die rechtspersoonlijkheid verkregen hebben bij de wetten van 7 augustus 1919, van 12 maart en van 25 mei 1920
- erkende pensioenkassen voor zelfstandigen
- de inrichtende machten van het gemeenschapsonderwijs of het gesubsidieerd onderwijs (enkel voor de onroerende goederen die uitsluitend bedoeld zijn voor het onderwijs)¹⁸⁴
- de vzw's, private stichtingen of ivzw's voor patrimoniaal beheer die door de bevoegde overheid zijn erkend als terreinbeherende natuurverenigingen en die tot uitsluitend doel hebben natuurpatrimonium aan te kopen en te beheren in functie van het behoud van het natuurlijk erfgoed van België
- de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting.

---

¹⁸² S. MATHEI, De vzw stap voor stap, Brussel, Larcier, 2010, 341

¹⁸³ D. DESCHRIJVER, VZW en Belastingen, Biblo, 1999, nr. 561, 287

¹⁸⁴ Artikel 149 Wetboek Successierechten

Vanaf één januari volgend op de datum van de oprichting zijn de verenigingen onderworpen aan een jaarlijkse taks tot vergoeding van de successierechten. Vanaf dan is de patrimoniumtaks ieder jaar verschuldigd over 'het geheel der bezittingen van de vereniging'. Onder dit begrip vallen alle zaken welke het voorwerp van eigendom kunnen zijn en een geldwaarde vertegenwoordigen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de bezittingen die in België of in het buitenland gelegen zijn.¹⁸⁵

Uitzonderingen op het principe dat het geheel der bezittingen van een vereniging jaarlijks onderworpen zijn aan de patrimoniumtaks, zijn de voorwaardelijke en betwiste goederen. De verwezenlijking van de voorwaarde doet de verbintenis tussen de partijen ontstaan. Dit geldt voor legaten en schenkingen waarvoor machtiging vereist is. Bij schenkingen van meer dan 100.000 euro wordt de vereniging aan de patrimoniumtaks onderworpen indien de schenking voltrokken is en de eigendomsoverdracht heeft plaatsgevonden.¹⁸⁶ In het geval van legaten werkt het anders. De gelegateerde goederen behoren op 1 januari na het tijdstip van de erflater tot het patrimonium van de vzw. Vanaf dat moment moet de patrimoniumtaks betaalt worden.¹⁸⁷

Betwiste goederen zijn de goederen waarvan het bestaan in het vermogen van de vereniging deel zijn van een geschil. Ze worden pas tot het bezit van de vereniging gerekend vanaf de datum waarop ze door schikking, dading of rechterlijke beslissing aan de vzw werden toegewezen. Het gaat hier om verloren en gestolen goederen en effecten aan toonder waarvan de vzw ongewild buiten bezit werd gesteld.

8.4.2 Waardering

De waardering van het patrimonium van een vereniging gebeurt aan de hand van de toestand van dat patrimonium op 1 januari. De raad van bestuur is bevoegd voor het waarderen. De waardering gebeurt aan de hand van de verkoopwaarde, behalve in gevallen waarin de wetgever een forfaitaire waarde heeft bepaald. Deze uitzonderingen zijn van toepassing op schuldvorderingen, genoteerde openbare effecten¹⁸⁸, renten, vruchtgebruik en blote eigendom.

De schuldvorderingen van geldsommen moeten door de vzw aangegeven worden door het nominale kapitaal, samen met de vervallen rente. Genoteerde openbare effecten dienen gewaardeerd te worden op de prijscourant gepubliceerd op 20 februari of 20 maart. Als een vzw van rente geniet, moet men eerst bepalen welk soort rente het is alvorens aangifte te doen. De patrimoniumtaks verschilt naargelang het soort rente. Bij de waardering van het vruchtgebruik

¹⁸⁵ K. VISSERS, De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de gewijzigde vzw-wetgeving, *Kortrijk-Heule, UGA, 2008, 227*

¹⁸⁶ D. DESCHRIJVER, VZW & Belastingen, *Kalmthout, Biblo, 2000, nr. 604, 310*

¹⁸⁷ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, *Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 271*

¹⁸⁸ *Dit zijn aandelen en obligaties van vennootschappen, obligaties van de Staat, de gewesten en gemeenschappen, van provincies, gemeenten, openbare instellingen en Europese en internationale instellingen die op een effectenbeurs genoteerd staan*

maakt men een onderscheid tussen het vruchtgebruik van meer dan twintig jaar en het vruchtgebruik van minder dan twintig jaar. Bij het vruchtgebruik van meer dan twintig jaar is de belastbare grondslag twintig maal het bedrag van het jaarlijks inkomen. Het jaarlijks inkomen wordt op vier procent van de waarde van de volle eigendom gerekend. Voor een vruchtgebruik dat minder dan twintig jaar loopt, worden de renten tegen een rentevoet van 4% gekapitaliseerd voor de nog te verlopen jaren.¹⁸⁹ Indien de vzw de blote eigendom heeft, moet ze het verschil aangeven tussen de waarde van de volle eigendom en de waarde van het vruchtgebruik op één januari van het aanslagjaar.¹⁹⁰

8.4.3 Vrijgestelde vermogensbestanddelen

Het Wetboek Successierechten bepaalt evenwel dat niet alle bezittingen worden meegerekend bij de berekening van de belasting.¹⁹¹ Het betreft:

- de nog verschuldigde en niet gekapitaliseerde intresten, rentetermijnen, huur- en pachtgelden en, meer in het algemeen, burgerlijke vruchten van welke aard ook, alsmede jaarlijkse bijdragen en inschrijvingsgelden
- de al dan niet genoten natuurlijke vruchten
- de liquiditeiten en het bedrijfskapitaal bestemd om gedurende het jaar verbruikt te worden voor de activiteit van de vereniging¹⁹²
- de in het buitenland gelegen onroerende goederen
- de effecten uitgegeven door handelsvennootschappen waarvan de vereniging of stichting als bezitter-emittent wordt aangemerkt

8.4.4 Aftrekbare lasten

In de regel kunnen er geen lasten in mindering van de belastbare grondslag van de patrimoniumtaks worden gebracht. Artikel 150 lid 3 van het Wetboek Successierechten voorziet echter twee uitzonderingen. Ten eerste kan men de nog niet betaalde termijnen van hypothecaire leningen in aftrek brengen. Dit kan enkel indien de hypotheek gevestigd is op goederen van de vzw en minstens vijftig procent van de hoofdsom van de lening waarborgt. Ten tweede kan de vereniging lasten in aftrek brengen als ze de algemene legataris is van een nalatenschap. Het

---

¹⁸⁹ voorbeeld: vzw heeft vruchtgebruik op een gebouw met waarde van €250.000. Het vruchtgebruik duurt nog 10 jaar. De waarde van dit vruchtgebruik is dan $250.000 * 4\% * 10 = €10.000$ Als het vruchtgebruik 25 jaar is, dan is de waarde $250.000 * 4\% * 20 = €20.000$

¹⁹⁰ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 280-283

¹⁹¹ Artikel 150 Wetboek Successierechten

¹⁹² Dit is de kasvoorraad die nodig is om de dagelijkse behoefte het hoofd te bieden

bedrag van de erfenis mag verminderd worden met de bedragen die de vereniging nog aan de andere legatarissen moet betalen.¹⁹³

8.4.5 Aangifte en betaling

Artikel 147 van het Wetboek Successierechten stipuleert dat alle vzw's vrijgesteld zijn van de patrimoniumtaks als de belastbare grondslag in de patrimoniumtaks niet hoger is dan 25.000 euro. Zij dienen dus geen aangifte in te dienen, maar moeten wel bevestigen dat het totaal van hun activa lager ligt dan de belastingsdrempel van 25.000 euro. Ze moeten dit doen door een strook terug te sturen aan de administratie.

Enkel de vzw's met een patrimonium waarvan de waarde groter is dan 25.000 euro dienen een aangifte in te dienen. Zij moeten dit doen binnen de eerste drie maanden van elk aanslagjaar op het kantoor der registratie- en successierechten dat bevoegd is voor het ambtsgebied waarbinnen de zetel van de vzw is gevestigd. De aangifte dient men in via aangifteformulier 187. Indien er binnen die drie maanden nog veranderingen zijn of men wil verbetering aanbrengen, moet men een bijkomende aangifte doen.¹⁹⁴ Dit kan zolang de termijn van drie maanden niet is verstreken.

De taks bedraagt 0.17% en wordt afgerond tot de hogere cent.¹⁹⁵ Wanneer de vereniging een onjuiste aangifte doet, kan ze gestraft worden met een boete van 25 tot 250 euro. De betaling van de patrimoniumtaks gebeurt op jaarlijkse basis voor het verstrijken van de termijn voor indien van de aangifte. Dit is dus uiterlijk op 31 maart. Indien het bedrag kleiner is dan 125 euro kan men opteren om de taks voor drie achtereenvolgende jaren ineens te betalen.¹⁹⁶

8.5 Fiscale controle

De fiscale controle wordt verricht door twee soorten administratieve structuren. De eerste verrichten hun controles op basis van de aangiften van de belastingplichtigen (de klassieke controlekantoren), de tweede verrichten controles toegespitst op bijzondere vormen van fraude of op bijzondere categorieën van belastingplichtigen (BBI, opsporingsdiensten,...). Er zijn drie verschillende soorten klassieke controlekantoren, afhankelijk van de plaats waar de belastingplichtige gevestigd is, die belast zijn met controle van de rechtspersonenbelasting: de diensten personenbelasting met de controle van de belastingplichtigen van hun ambtsgebied, de diensten personenbelasting met de controle van de belastingplichtigen van verschillende kantoren en de diensten gespecialiseerd in rechtspersonenbelasting.¹⁹⁷

---

¹⁹³ H. VAN IMPE, E. VAN IMPE, D. DE BOCK, Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 287

¹⁹⁴ Artikel 151, lid 2 Wetboek Successierechten

¹⁹⁵ Artikel 152 Wetboek Successierechten

¹⁹⁶ Artikel 156 Wetboek Successierechten

¹⁹⁷ REKENHOF, De fiscale controle van de niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen rechtspersonen, 20-27

Het blijkt dat niet al die diensten evenveel kennis van zaken hebben. Tevens is de kwaliteit van de opleiding tot taxatieambtenaar plaatsgebonden en worden er verschillende controlecycli gehanteerd. Dit alles te samen maakt dat de controles inefficiënt gebeuren. De administratie moet een controlesysteem ontwikkelen dat éénvormig is voor het hele grondgebied, gedifferentieerde verificatiemethoden toelaat op grond van risicoanalyse en een systematische controle instelt. De opzet moet het controleren van onder andere vzw's zijn die zeer fraudegevoelig zijn. Dit kan bijvoorbeeld sectorgebonden zijn. De overheid is dan beter bij machte om de strijd tegen oneigenlijke vzw's op te voeren om deze oneigenlijke vzw's vervolgens aan de vennootschapsbelasting te onderwerpen.¹⁹⁸

Het Rekenhof beveelt eveneens aan om de naleving van de regels (en dus ook het controlewerk van de taxatieambtenaar te vergemakkelijken) door informatieverstrekking aan de belastingplichtigen gevoelig te verbeteren. Er zou een volledige, duidelijke en gedetailleerde toelichting bij de aangifte van de rechtspersonenbelasting moeten worden gevoegd. De administratie zou bovendien een centraal contactpunt kunnen instellen waar belastingplichtigen terecht kunnen voor specifieke, met de nodige deskundigheid verstrekte inlichtingen. Tevens is het nodig om gestandaardiseerde formulieren op te stellen voor de opordestelling.

Een andere suggestie ter verbetering van de controles zijn het uitvoeren van een risicoanalyse. Kleine vzw's worden zelfs meer onder de loep genomen dan grote en zeer grote vzw's, terwijl deze laatsten toch van veel groter socio-economisch belang zijn. Het is ook aan te raden een controle uit te voeren bij zowel het begin als het einde van de activiteiten van een vzw en controles ter plaatse uitvoeren indien men twijfelt aan de al dan niet winstgevende activiteiten van een vereniging.

8.6 Het fiscaal kader in de praktijk

De BTW wordt net als in de theorie niet behandeld wegens te uitgebreid.

8.6.1 Oorsprong van de inkomsten

Ons onderzoek poogt onder meer om de oorsprong van de inkomsten van grote en zeer grote vzw's te achterhalen. De respondenten worden gevraagd of ze hun inkomsten uit dividenden, uit intresten dan wel uit verhuring derven. Hieruit blijkt dat er enige verschillen zijn in inkomstenderving. Slechts 62% van de respondenten haalt hun inkomsten uit één van bovengenoemde categorieën. Van die 62% verkrijgen twee op drie hun inkomsten via intresten. Dit zijn meer dan waarschijnlijk intresten op het spaarboekje, maar dit is niet gespecificeerd in de vraag. De overgebleven 33% genereert de inkomsten uit het verhuur van materialen.

---

¹⁹⁸ REKENHOF, De fiscale controle van de niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen rechtspersonen, 20-27

8.6.2 Onroerende goederen

Tevens onderzoeken we of grote en zeer grote vzw's onroerende goederen in hun bezit hebben. Uit de bevraging blijkt dat elke grote en zeer grote vereniging zonder winstoogmerk onroerend goed in haar bezit heeft. Evenwel derft nog niet de helft van deze (zeer) grote vzw's ook effectieve inkomsten uit deze onroerende goederen.

8.6.3 Winsten

Wanneer een grote of zeer grote vzw winst maakt, kunnen ze deze op verschillende manieren besteden. Na analyse van de winstbestemmingen van de grote en zeer grote vzw's komen we tot de conclusie de meeste vzw's hun winst opsplitsen in delen en vervolgens een deel investeren in de werking van de vzw en de rest van de winst opzij zetten als reserve. Enkelen betalen van die winst hun vrijwilligersvergoedingen of loon van hun tewerkgestelde ondernemers. We zien tevens dat niemand winst uitkeert aan de leden. Dit is wettelijk ook verboden dus vrij normaal dat de bevroegde verenigingen hiervan op de hoogte zijn. In volgende tabel vindt men een overzicht van de winstbestemming.

Tabel 10: winstbestemming van grote en zeer grote vzw's

Winstbestemming	Aantal verenigingen
Alles investeren in de werking van de vzw	25%
Alles opzij zetten als reserve	12.5%
Gedeelte van de winst: <ul style="list-style-type: none"> • investeren in de werking van de vzw • opzij zetten als reserve • betalen van vrijwilligersvergoeding of loon van werknemers	37.5%
Gedeelte van de winst: <ul style="list-style-type: none"> • investeren in de werking van de vzw • opzij zetten als reserve	25%
Verdelen onder leden binnen de vereniging	0%

8.6.4 Inkomstenbelasting

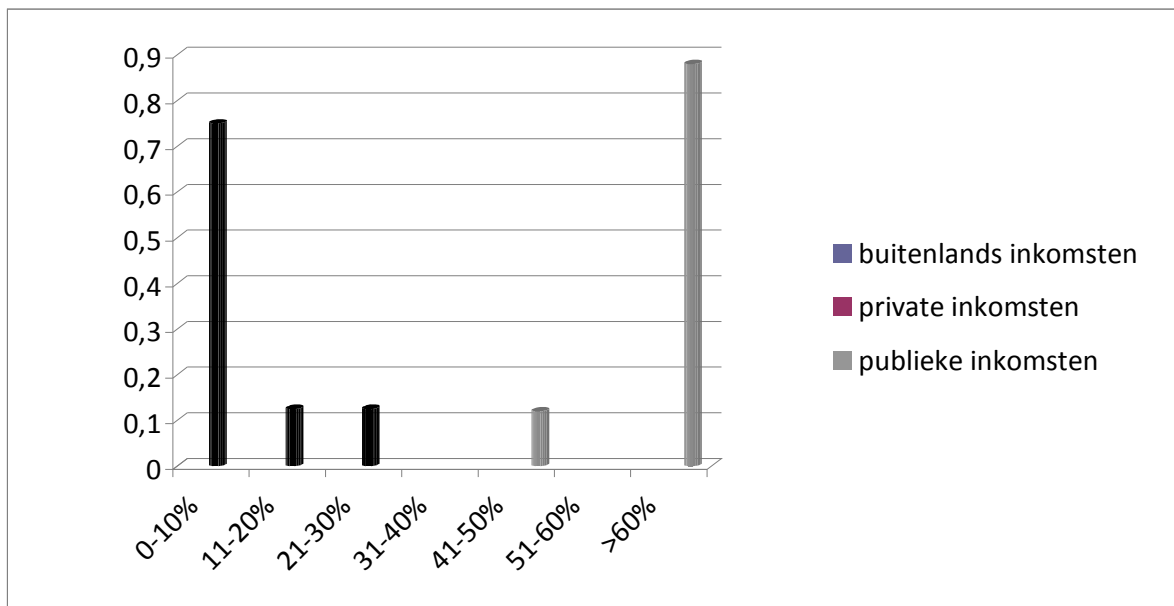
In ons onderzoek vragen we de bestuurders of ze weten onder welke inkomstenbelasting hun vzw valt. Dit is voor het merendeel vrij duidelijk, namelijk 75% van de respondenten weten dat ze onder de rechtspersonenbelasting vallen. Niemand valt onder de vennootschapsbelasting en een kwart van de bestuurders hebben geen idee onder welke inkomstenbelasting ze vallen. Hierbij kunnen we de functies koppelen aan de antwoorden. Daaruit blijkt dat degenen die het niet weten gewoon bestuurder zijn. In één geval is het de secretaris, wat ons vreemd lijkt dat hij er niet van op de hoogte is. Tevens is voor alle respondenten de belastingwet zonder meer duidelijk.

8.6.5 De patrimoniumtaks

Wat betreft de patrimoniumtaks kunnen we kort zijn. Er is slechts 13% niet onderworpen aan de patrimoniumtaks, 75% betaalt de patrimoniumtaks wel en 12 % heeft geen idee van wat de patrimoniumtaks precies is en inhoudt.

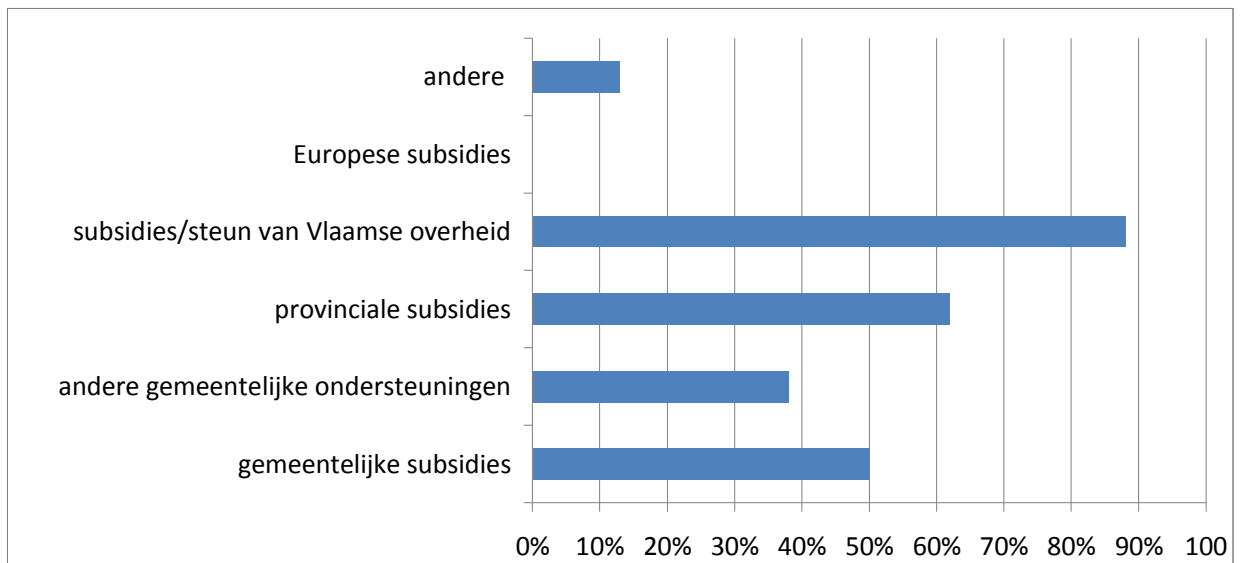
8.6.6 Vormen van financiering

We peilen eveneens naar de financieringsvormen van (zeer) grote vzw's. Geen enkele grote of zeer grote vzw heeft buitenlandse inkomsten. Het zou ook uitzonderlijk zijn indien dit wel zou gebeuren aangezien deze verenigingen geen winstoogmerk hebben. Ze kunnen dus bijgevolg ook geen winst uitkeren aan investeerders. Wel krijgen ze private inkomsten zoals giften, lidgeld, sponsors en economische activiteiten. Voor drie verenigingen op vier is deze vorm van financiering slechts goed voor 10% van het werkingsbudget. De overige verenigingen zitten daar lichtjes boven. Het overgrote deel van de financiering van grote en zeer grote verenigingen komt van publieke inkomsten. Bijna 90% van de respondenten beweert dat hun financiering voor meer dan 60% bestaat uit publieke inkomsten. Slechts een luttel 10% die beweren dat ze slechts voor de helft afhankelijk zijn van publieke inkomsten. Dit is nog steeds zeer veel. We kunnen hieruit enkel concluderen dat grote en zeer grote verenigingen enkel nog bestaan door 'gratie' van de overheid. De meest gebruikte vorm van publieke inkomsten zijn subsidies.

Figuur 10: procentuele schatting van de financieringsvormen

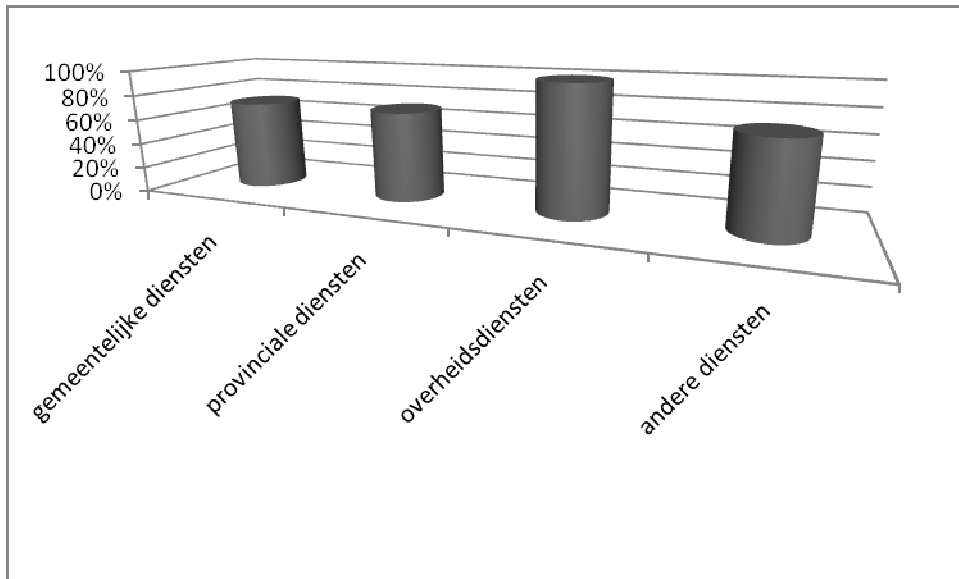
Aangezien ons onderzoek heeft uitgewezen dat alle grote en zeer grote vzw's bijna uitsluitend draaien op subsidies, is het interessant om te kijken welke subsidies zij juist ontvangen. Subsidies van de Vlaamse overheid zijn de voornaamste bron van financiering bij grote en zeer grote vzw's. Bijna 90% van de ondervraagde vzw's geniet steun van de Vlaamse overheid. Op een tweede plaats komen de provinciale subsidies. Een goede 60% van de verenigingen geniet provinciale steun. In exact de helft van de bevroegde verenigingen kregen ze gemeentelijke subsidies. Deze zijn waarschijnlijk sectorgebonden en worden gemeente per gemeente anders bepaald. Grote en zeer grote verenigingen genieten blijkbaar geen Europese steun.

Figuur 11: soorten subsidies die verenigingen jaarlijks ontvangen

Vanzelfsprekend loopt niet altijd alles van een leien dakje en dient men in geval van problemen of vragen diensten te om antwoorden of verduidelijking te vragen. Het onderzoek richt zich naar de mogelijke diensten die de grote verenigingen inroepen of bevragen in geval van problemen. Uit de resultaten van deze vraag leiden we af dat (zeer) grote verenigingen zeker gebruik maken van volgende diensten indien ze problemen kennen:

- gemeentelijke diensten zoals cultuur, jeugd, sport, senioren
- provinciale diensten zoals het ondersteuningspunt voor vrijwilligers
- overheidsdiensten
- andere diensten zoals bijvoorbeeld vormingplus

Figuur 12: welke diensten contacteert men in geval van problemen/vragen

8.7 Evaluatie

De fiscale wetgeving is zeer duidelijk voor de vzw's. Het is een alles of niets-systeem, dit wil zeggen dat ze of in de vennootschapsbelasting of in de rechtspersonenbelasting belast worden. Het is echter niet evident om vast te stellen onder welke belasting een vereniging nu valt. Voor de meeste verenigingen is de rechtspersonenbelasting voordeliger, aangezien deze verenigingen dan enkel belastingplichtig zijn naar hun inkomsten die aan roerende en onroerende voorheffing onderworpen zijn. Indien ze onder de vennootschapsbelasting vallen, worden ze belast op het boekhoudkundig resultaat na fiscale correctie.

Het is positief dat de meeste verenigingen onder de rechtspersonenbelasting vallen. Zo dienen ze niet de vennootschapsbelasting op te hoesten voor de winst die ze puur uit hun bijkomende economische activiteiten die ze, in veel gevallen, broodnodig hebben om hun bestaanszekerheid te waarborgen. Men kan hierbij wel de afweging maken om zeer grote vzw's toch te belasten onder de vennootschapsbelasting. Het voordeel hiervan is dat ze dan hun kosten kunnen aftrekken en enkel belasting betalen op de eventuele winst van de onderneming. Indien er winst is, recupereert de overheid een deel van haar verleende subsidies via deze vennootschapsbelasting.

Men kan zich afvragen of de taks ter vergoeding van de successierechten nog wel noodzakelijk is. De strekking van de wet op de taks ter vergoeding van de successierechten is door de jaren heen achterhaald geraakt. Sinds 1984 kunnen immers, naast andere vennootschapsvormen, zelfs nv's voor onbepaalde duur worden opgericht. De nv's en andere vennootschapsvormen zijn echter niet

onderworpen aan de patrimoniumtaks.¹⁹⁹ Overigens zijn de opbrengsten van de patrimoniumtaks niet zo hoog door het lage belastingtarief, namelijk 0.17%. In het jaar 2000 was de opbrengst 40,43 miljoen euro, niet zeer hoog, maar toch ook niet te verwaarlozen. Het Rekenhof stelt echter dat men rekening moet houden met de administratieve kosten van de maatregelen die minimaal vereist zijn voor een billijke inning en met de sociale kosten. Deze kosten in combinatie met het geringe rendement, maken dat men de overweging kan of moet maken om ofwel de patrimoniumtaks te verhogen of ze af te schaffen.²⁰⁰

Een tweede bemerking is de onduidelijkheid van de wetswijzigingen van 2002 omtrent de waardering. Volgens het Rekenhof zou het nuttig zijn de regels van waardering van de goederen, die de belastbare grondslag vormen, te preciseren. Sommige taxatiebeambten nemen als grondslag voor de heffing de verzekeringswaarde, de waarde in nieuwe staat of de vervangingswaarde. Dit is niet de verkoopwaarde, waardoor de activa overgewaardeerd worden.

Tevens zou men de aangifteformulieren moeten aanpassen. Er wordt nergens uitgelegd hoe men een degelijke vermogensaangifte moet opstellen. Dit zorgt vanzelfsprekend voor verschillende interpretaties bij de indieners van de aangiften en de controleurs. Eveneens wordt er weinig aandacht besteed aan de controles op de juistheid van de aangifte. Bij die controles zou het nuttig zijn om een systematische samenwerking te voorzien met de kantoren van de directe belastingen die belast zijn met de taxatie van de rechtspersonenbelasting. Dit zou een grote verbetering van de efficiëntie van de administratie teweegbrengen zonder dat er meer kosten aan verbonden zijn.

De fiscale controle kan op heel wat vlakken verbeterd worden. Men kan best de controles van de vzw's centraliseren bij één van de drie klassieke controlekantoren. Bij voorkeur de diensten gespecialiseerd in de rechtspersonenbelasting aangezien zij het meeste kennis van zaken hebben. Tevens zou men een controle moeten uitvoeren bij zowel het begin als het einde van de activiteiten van een vzw. De belangrijkste suggestie ter verbetering is echter het uitvoeren van een risicoanalyse. Zulke analyse bepaalt welke vzw's het best in aanmerking komen om gecontroleerd te worden. Zo zijn bepaalde sectoren zeer fraudegevoelig en vragen zij om meer aandacht. Eveneens zal zo een risicoanalyse veel meer grote en zeer grote vzw's dan kleine vzw's aanduiden. De grote en zeer grote vzw's zijn namelijk van veel groter socio-economisch belang en zullen beduidend meer controle vereisen dan kleine vzw's.

---

¹⁹⁹ D. DESCHRIJVER, *VZW & Belastingen, Kalmthout, Biblo, 2000, nr. 563, 288-290*

²⁰⁰ REKENHOF, *De fiscale controle van niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen rechtspersonen, Brussel, 2003, nr. 121, 35-40*

9. Besluit

9.1 Algemeen

In ons land is het verenigingsleven sterk ingeburgerd in de maatschappij. Het creëert een groot maatschappelijk middenveld met een relevant economisch en sociaal belang. Vandaar dat de wetgever een vernieuwd kader wilde scheppen dat strookte met de hedendaagse behoeften van het verenigingsleven en waarin verenigingen zich in de huidige samenleving kunnen handhaven of eventueel zelfs nog aan belang kunnen winnen.

De algemene tendens in ons onderzoek wijst erop dat grote en zeer grote vzw's een behoorlijke tot zeer goede kennis van de nieuwe vzw-wet hebben. Ze zijn duidelijk op de hoogte van de nieuwe verplichtingen en volgen deze vrij goed op.

De belangrijkste wijziging in de wet is de opdeling in categorieën naar gelang de grootte van de vereniging. Met deze wijziging beoogde de wetgever de financiële transparantie van de vzw's te verhogen. Dit is zeer goed gelukt al blijft er nog steeds een grijze zone tussen de kleine en grote vzw's.

Eveneens positief aan de nieuwe wet is de verplichting voor zeer grote vzw's om een commissaris aan te stellen ter controle van de boekhouding. Grote vzw's hebben deze verplichting niet. Zij kunnen wel op vrijwillige basis hun boekhouding laten controleren door een commissaris of een verificateur.

Het juridisch kader van de nieuwe vzw-wet is goed opgebouwd. Het is echter wel jammer dat er geen faillissementsprocedure bestaat voor grote en zeer grote vzw's. Indien een vzw haar schulden niet meer kan inlossen, dient de schuldeiser de gerechtelijke ontbinding te vorderen. Een faillissementsprocedure zou het beheer van de goederen overlaten aan de curatoren die op hun beurt de schuldvorderingen verzamelen en overgaan tot de vereffening van de vzw.

De wetgever heeft met de nieuwe vzw-wet een zeer uitgebreid en geslaagd kader gecreëerd waarin grote en zeer grote vzw's hun organisatiestructuur kunnen samenstellen. Uit ons onderzoek blijkt namelijk dat de grote en zeer grote vzw's quasi dezelfde organisatiestructuur op poten zetten als de grote handelsvennootschappen. Zo gebruiken ze onder andere de meerhandtekeningsclausule, organiseren ze een ondernemingsraad en laten ze de dagelijkse leiding over aan het dagelijks bestuur.

De nieuwe administratieve verplichtingen wekken een dubbel gevoel op bij de verenigingen. Enerzijds is het goed dat er gestandaardiseerde formulieren zijn, maar anderzijds zijn hierdoor de administratieve taken binnen een vereniging gevoelig toegenomen. Tevens bestaat er grote

onduidelijkheid omtrent op welke wijze de formulieren gebruikt moeten worden en hoe ze precies dienen ingevuld te worden.

Het fiscale luik gaat vooralsnog zijn doel voorbij. De nieuwe wet zou het bepalen van de inkomstenbelasting duidelijker moeten maken, maar dit is niet het geval. Alhoewel ons onderzoek uitwijst dat alle grote en zeer grote vzw's onder de rechtspersonenbelasting vallen, weten velen van hen niet wat hiervoor de reden is. De regels voor het bepalen onder welk belastingsstelsel men valt zijn te ingewikkeld. Voor een aantal zeer grote vzw's zou het bovendien voordeliger kunnen zijn om onder de vennootschapsbelasting te vallen, vanwege de aftrekbaarheid van de kosten. Een ander aspect van het fiscale luik van de nieuwe wet dat niet is aangepast aan de huidige situatie is de patrimoniumtaks. Zo is het rendement van deze taks veel te gering ten opzichte van de kosten die de fiscale controle met zich meebrengt. De overheid moet hier overwegen om de taks ofwel af te schaffen ofwel te verhogen om zo het rendement te verbeteren.

De fiscale controle van de rechtspersonenbelasting staat eveneens nog niet op punt. Er zijn verschillende diensten bevoegd en de controles gebeuren willekeurig. Om de strijd met oneigenlijke vzw's aan te gaan moet men de controles centraliseren naar één bevoegd kantoor. Tevens dient de overheid risicoanalyses uit te voeren zodat ze de kans op fraude gevoelig verkleinen. Met een risicoanalyse zullen er procentueel gezien ook meer grote en zeer grote vzw's gecontroleerd worden wat het rendement van deze fiscale controle gevoelig zal doen toenemen.

De laatste jaren wordt deugdelijk besturen steeds belangrijker. Veel vzw's hebben immers een maatschappelijk belang (ziekenhuis, zorginstelling, onderwijsinstelling). Het is zeer spijtig dat de non-profit nog niet over een uitgewerkt corporate governance-systeem beschikt. Goed bestuur met aandacht voor transparantie, informatieverstrekking, het afleggen van verantwoordelijkheid, de interne en externe controle en het betrekken van alle belangengroepen bij de vzw komt de organisatie zeker ten goede. De vzw's zullen hiervoor het nodige budget en de nodige tijd aan moeten besteden om een code van deugdelijk bestuur op te stellen.

9.2 Aanbevelingen

9.2.1 Aanbevelingen voor de overheid

Als besluit van deze thesis past het om enkele aanbevelingen te doen die de werking van de vzw's nog zou kunnen verbeteren. Deze aanbevelingen situeren zich op twee vlakken. De meeste aanbevelingen zijn gericht aan de overheid, zowel de hogere overheid als de lokale overheden. De andere aanbevelingen richten zich tot de vzw's zelf, hun bestuurders of hun leden.

Hogere overheid

Een eerste aanbeveling heeft betrekking op de administratieve verplichtingen. De pogingen om de administratie te vereenvoudigen brengen vooralsnog weinig zoden aan de dijk. We suggereren de overheid dan ook om de aanvraagformulieren I en II te vervangen door een apart aanvraagformulier per soort beslissing. Zo zouden we vier verschillende formulieren kunnen opstellen: een oprichtingsformulier, een formulier voor de statutenwijziging, een formulier voor de benoeming en het ontslag van bestuurders en commissaris en tot slot een formulier voor de ontbinding en vereffening van de vzw. Andere formulieren zoals de formulieren van patrimoniumtaks en de aangifte van de rechtspersonenbelasting dient men eveneens aan te passen. Mits aanpassingen kan men verschillende interpretaties tussen indieners van de aangifte en de controleurs vermijden. Tenslotte zou een duidelijke uitleg over het invullen van zulk formulier al veel problemen doen verdwijnen.

Een tweede aanbeveling handelt over het invullen van de aanvraagformulieren. Het zou een verbetering zijn indien men op elk van die formulieren duidelijk stipuleert hoe men zulk formulier correct dient in te vullen en te ondertekenen. Dit om misverstanden allerhande te vermijden. Om de administratieve verplichtingen sneller af te handelen kan de overheid ook overwegen de verenigingen elektronisch hun formulieren in te laten dienen.

Een derde aanbeveling handelt over de ontwikkeling van een procedure tot faillissement voor de vzw's. Zo kunnen de schuldeisers nog (gedeeltelijk) hun schulden recupereren wanneer de vzw haar verbintenissen niet meer zou nakomen. De curatoren nemen in geval van een faillissement het beheer van de goederen van de vzw over en verzamelen en beoordelen de schuldvorderingen om vervolgens tot de vereffening van de vzw over te gaan.

Een vierde aanbeveling betreft het opstellen van een non-profit governancecode. Net zoals bij vennootschappen is ook het verenigingsleven gebaat bij het opstellen van een code van deugdelijk bestuur. De overheid kan hierbij in eerste instantie het principe van 'soft law' handhaven om in de toekomst een non-profit governancecode voor grote en zeer grote vzw's geleidelijk aan te verplichten.

Een vijfde aanbeveling is het voorstel om een juistere opdeling van het verenigingslandschap te kunnen maken. Hiervoor kan de overheid een extra groottecategorie van een vzw invoeren. Ons voorstel luidt om een middelgrote vzw in te lassen zodat de grijze zone waarin vele kleine vzw's zitten die toch bijna alle verplichtingen van grote vzw's moeten volgen, opgevuld wordt. Deze categorie heeft iets minder strikte verplichtingen dan de verplichtingen voor grote vzw's en combineert dit met de boekhoudkundige criteria van de 'grotere' kleine vzw's.

Een zesde aanbeveling betreft het herevalueren van de patrimoniumtaks. Het is aan te raden dat de overheid de patrimoniumtaks onder de loep neemt. Het geringe rendement ten opzichte van de sociale kosten van deze taks noopt hen om deze taks ofwel af te schaffen of te verhogen. Een andere fiscale maatregel kan de verplichting van het maken een risicoanalyse bij de fiscale controle van de rechtspersonenbelasting zijn zodat men de meest relevante vzw's eerst aan een controle onderwerpt.

Een zevende aanbeveling behandelt de vzw's die onderworpen zijn aan speciale boekhoudregels vanwege actief in bepaalde sectoren, bijvoorbeeld de gezondheidszorg of pensioenfondsen. Deze wildgroei aan uitzonderingen moet aan banden gelegd worden. Er is nood aan meer transparantie en uniformiteit wat betreft deze regels.

Lokale overheid

Een eerste aanbeveling voor de lokale overheid, de gemeente of provincie, heeft betrekking op het stimuleren van grote vzw's om te professionaliseren. Dit kunnen zij bewerkstelligen door middel van kleine subsidies om bijvoorbeeld een commissaris of verificateur aan te werven. Tevens kunnen de kleine vzw's geholpen worden met maatregelen van de lokale overheid om hun boekhouding beter te voeren. Voorbeelden van deze maatregelen zijn het ter beschikking stellen van boekhoudprogramma's of van een boekhouder tegen voordelig tarief, het organiseren van infosessies en opleidingen omtrent het voeren van een (kas)boekhouding, enzovoort.

Een tweede aanbeveling handelt over het opstarten van een verenigingsloket bij de gemeentediensten. Zij kunnen de plaatselijke verenigingen dan ondersteunen in hun administratie of kleine vzw's bijstaan in het voeren van de boekhouding.

9.2.2 Aanbevelingen voor vzw's, hun werknemers, leden en bestuurders

Een eerste aanbeveling voor verenigingen kan het opstellen van een code van deugdelijk bestuur zijn. De verenigingen kunnen dit individueel of per sector organiseren. Het is niet nodig om te wachten op de wetgever. Een code voor goed bestuur is altijd een meerwaarde voor een vereniging. Voor het opstellen van een non-profit governancecode zullen de vzw's wel de nodige tijd en het nodige budget moeten uittrekken.

Een tweede aanbeveling heeft betrekking op de bestuurders. Zij dienen verplicht te worden om een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten om zichzelf in te dekken tegen (onvrijwillige) fouten onder hun leiding.

Een derde aanbeveling handelt over het de werknemers in grote vzw's. Deze werknemers in grote zouden moeten ijveren voor een ondernemingsraad in hun vereniging. In zeer grote verenigingen is de ondernemingsraad wel al verplicht. Zo een ondernemingsraad zorgt voor een betere communicatie tussen de vereniging en haar werknemers en geeft de werknemers een kans om via vertegenwoordiging deel te nemen aan de werking van haar vereniging. En zo is de werkgever niet in de mogelijkheid om de arbeidsvoorwaarden eenzijdig vast te leggen.

Tabel 11: Aanbevelingen

Aanbevelingen	
Hogere overheid	<ol style="list-style-type: none"> 1) Aanpassen van de aanvraagformulieren I en II, de vermogensaangifte en de aangifte van de rechtspersonenbelasting 2) Faillissementsprocedure ontwikkelen 3) Een code van deugdelijk bestuur, opgesteld door de vzw's zelf, valideren en verplichten onder de vorm van een 'soft law' 4) Een extra categorie invoegen: de middelgrote vzw 5) De patrimoniumtaks herevalueren: afschaffen of verhogen 6) Het beperken van de wildgroei aan uitzondering inzake boekhoudregelgeving 7) Risicoanalyses uitvoeren bij de fiscale controle van de rechtspersonenbelasting
Lokale overheid	<ol style="list-style-type: none"> 1) Stimuli ontwikkelen om de kleine verenigingen bij te staan bij het voeren van de (kas)boekhouding 2) Oprichten van een verenigingsloket voor allerlei ondersteuning
Andere	<ol style="list-style-type: none"> 1) Aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders 2) Vzw's dienen zelf een non-profit governancecode op te stellen 3) Werknemers van grote vzw's dienen te ijveren voor een ondernemingsraad

Lijst van geraadpleegde werken

KONING BOUDEWIJNSTICHTING, *Het verenigingsleven in België: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse*, Brussel, Peeters NV, 2005

KONING BOUDEWIJNSTICHTING, *Niet zomaar: over vrijwilligerswerk in Vlaanderen*, Brussel, 2003

BOERAEVE C., DASNOIS R., MELOTTE V., POPPE G., *Gids VZW, IVZW en Stichtingen*, Meerbeek-Kortenbergh, Uitgeverij voor Handel en Nijverheid NV, 2006

VANHECKE R., DEMEYERE I., VINCKE J.P., *Vademecum voor de vzw*, Antwerpen, Intersentia, 2007

DENEF M., "Wettelijke specialiteit statutaire specialiteit en rechtsbekwaamheid van de vzw", *Vzw en stichting*, nr 31-32

VISSERS K., *De VZW naar Belgisch recht: een praktische handleiding bij de vzw-wetgeving*, Kortrijk-Heulen, UGA, 2008

MATHEI S., *De VZW stap voor stap*, Brussel, Larcier, 2010

COECKELBERGH D., *Praktijkboek vzw's: het referentiewerk over de nieuwe vzw-wet*, Antwerpen Standaard Uitgeverij, 2003

DENEF M., *Economische activiteiten van VZW en stichting*, Kalmthout, Biblio, 2004

DENEF M., *VZW en Stichting*, Brugge, Die Keure, 2004

COATES A., *Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie*, Leuven, 2008

TUYTTEN S., *Leidraad voor VZW's: De boekhouding*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2004

BREESCH T. en COECKELBERGH D., *DE VSO, Non Profit, recht & management-reeks*, Mys en Breesch, Gent, 1995

ERNST P., *De Vennootschap met Sociaal Oogmerk*, in H. Braeckmans, *Het gewijzigd vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1995

STOLLE L., *De vennootschap met sociaal oogmerk*, Diegem, Ced. Samson, 1997

VAN GERVEN D., *Handboek verenigingen*, Kalmthout, BIBLO, 2002

DE RU H.J., BURGGRAAF J.L., SPAANS L.A.J., *De maatschappelijke onderneming*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2005

BROECKMANS J., *Methoden van onderzoek en rapportering 2*, Diepenbeek, UHasselt, 2004

HELLEMANS F., 'De organen van een VZW en hun werking', in M. DENEF et al, *VZW en stichting*, Brugge, Die Keure, 2005

COECKELBERGH D., *Over corporate governance of behoorlijk bestuur in de social-profitsector*, ced.samson, Antwerpen, 2001

DE WULF H., *Corporate governance: een inleiding*, 1998

CAIMO V., *Corporate Governance, Pension-fund governance en nu ook non-profit governance*, Brussel, KUB, 2007

COOPMAN B., VANRAES T., VERSCHUEREN I., *Aansprakelijkheid en risico's voor bestuurders van VZW's. Met aandacht voor vennootschaprechtelijke, strafrechtelijke en fiscale aspecten*, Intersentia, Antwerpen, 2004

COECKELBERGH D., *Le grand défi du "corporate governance" dans les A.S.B.L*, Non Marchand, 1999 afl. 1

VAN IMPE H., VAN IMPE E., DE BOCK D., *Leidraad voor vzw's: De Fiscaliteit*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006

MATHEI S., *De inkomstenbelasting en vzw*, 2007

De LEENHEER J., e.a., *De v.z.w. in de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1996

DESCHRIJVER D., *VZW & Belastingen*, Kalmthout, Biblo, 2000

GAILLY E., *La fiscalité des a.s.b.l.*, Brussel, , Licap, 1997

Almanak rechtspersonenbelasting, Standaard Uitgeverij, 2004

REKENHOF, *De fiscale controle van niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen rechtspersonen*, Brussel, 2003, nr. 121

http://www.codebuisse.be/downloads/CodeBuisseII_NL.pdf

<http://www.cnc-cbn.be/NL/Documents/CBN%20aanbeveling%20NFP.pdf>

<http://www.nbb.be>

<http://www.socialeconomy.be>

<http://www.cooperatiefondernemen.be> (e-note)

<http://www.justitie.nl/onderwerpen/wetgeving/maatschappelijkeonderneming/>

<http://www.corporategovernancecommittee.be/library/documents/final%20code/CorporateGovNLCode2009.pdf>

<http://www.socialeconomie.be/oversocialeconomie>

Bijlagen

2. Sector

In welke sector is uw vereniging actief ? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk, doch geef dan de verhouding aan)		
☐ Cultuur	☐ Algemene recreatie	☐ Maatschappelijke dienstverlening
☐ Sport	☐ Onderwijs en onderzoek	☐ Verdediging van rechten en belangen
☐ Jeugd	☐ Gezondheidszorg	☐ Andere activiteiten van de verenigingen
	☐ Buurtvereniging	☐ Beheren van onroerende goederen

3. Situatieschets

Geef telkens het cijfer aan en duidt het symbool aan om aan te geven hoe de evolutie in de laatste jaren volgens u was voor deze categorie personen: stijgend (↑), dalend (↓) of constant blijvend (=).

Leden (werkende en toetredenen leden, dus iedereen die actief is binnen de vereniging)	
Aantal:	Evolutie: ↑ of ↓ of =
Loontrekkenden met arbeidsovereenkomst	
Aantal:	Evolutie: ↑ of ↓ of =
In VTE ¹ :	
Vrijwilligers (al dan niet met onkostenvergoeding)	
Aantal:	Evolutie: ↑ of ↓ of =

B. Structuur en doel van de vereniging

1. Structuur

Hoe is uw vzw opgebouwd? Omcirkel de organen die in uw vzw voorkomen. Indien u het niet weet, plaatst u een vraagteken.

Controle boekhouding ☐ Bedrijfsrevisor ☐ boekhouder ☐ Leden algemene Vergadering ☐ Andere:	Dagelijks bestuur
Ondernemingsraad	Raad van bestuur
Adviesraden of comités	Algemene vergadering
	Orgaan van vertegenwoordiging
	Werkgroepen/ commissies/cellen/...

¹ in VTE: Voltijdse equivalenten:
 aantal voltijdse werknemers + aantal deeltijdse werknemers omgerekend in voltijdse eenheden
 Bijvoorbeeld: 1 voltijdse en 2 halftijdsen = 2 voltijdsen equivalenten

Duid aan:

Hoe wordt u vereniging naar buiten toe vertegenwoordigd? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- meerhandtekeningsclausule (bv de vereniging wordt vertegenwoordigd door de gezamenlijke handtekening van twee bestuurders)
- door de handtekening van minimum de helft van de bestuurders
- orgaan van vertegenwoordiging
- aparte volmachten
- wij gebruiken geen van bovenstaande vertegenwoordigingsmogelijkheden
- geen idee

Kent U het verschil tussen 'werkende' en 'toegetroden' leden?

- ja
- neen

Indien ja: wordt er binnen uw vereniging een onderscheid gemaakt in de statuten tussen "werkende" en "toegetroden" leden?

- ja
- neen
- geen idee

Schuldeisers van de VZW kunnen nooit aan het persoonlijk vermogen van een bestuurder.

- akkoord
- niet akkoord
- geen idee

2. Doel

Wat is het doel van uw vereniging?

Organiseert uw vereniging één of meerdere van volgende bijkomende economische activiteiten. Dit zijn activiteiten die winst opbrengen (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- opendeurdag
- eetdag/avond
- sponsoring van goede doelen
- merchandising
- verkoop van producten via winkeltje (bv in Ziekenhuis)
- andere: .....

Hoe vaak organiseert u deze activiteiten?

☐ wekelijks	☐ meerdere keren per week
☐ maandelijks	☐ meerdere keren per maand
☐ jaarlijks	☐ meerdere keren per jaar
☐ om de paar jaar	☐ niet van toepassing

Indien u één of meerdere van deze activiteiten organiseert. Waarom? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- om de dagdagelijkse werking te financieren
- om activiteiten te organiseren die afwijken van de normale jaarwerking
- om een financiële reserve aan te leggen voor: ...

- om de opbrengst uit te keren aan de leden
- om andere redenen: ...

Zou het voortbestaan van uw vereniging in gevaar komen moesten voorgaande activiteiten wegvallen?

- ja
- neen
- misschien
- geen idee

Hoe vaak organiseert u activiteiten voor uw leden die eigen zijn aan uw vereniging? (zoals b.v. trainingen in sportclubs, bijeenkomsten in jeugdverenigingen, repetities in cultuurverenigingen,...)

☐ wekelijks	☐ meerdere keren per week
☐ maandelijks	☐ meerdere keren per maand
☐ jaarlijks	☐ meerdere keren per jaar
☐ om de paar jaar	☐ geen
☐ niet van toepassing (bv ziekenhuis, rusthuis,...)	

Hoe verhouden de kosten van de georganiseerde activiteiten die winst opbrengen zich ten opzichte van de gewone werkingskosten?

☐ deze zijn een beetje kleiner	☐ deze zijn veel kleiner
☐ deze zijn een beetje groter	☐ deze zijn veel groter
☐ deze zijn ongeveer gelijk	☐ geen idee

C. Administratieve verplichtingen

1. De aanvraagformulieren I en II voor neerlegging documenten

Kent u aanvraagformulieren I en II ?

- ja
- neen: ga door naar "2. statutenwijziging"

Welke problemen heeft u al gehad met het invullen van aanvraagformulieren I of II? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Onduidelijkheid over welke luiken van welk formulier juist ingevuld moeten worden
- Onduidelijkheid over wie de formulieren moet ondertekenen
- Onduidelijkheid over welke formulieren juist ingevuld moeten worden
- Onduidelijkheid over waar de formulieren getekend moeten worden
- Geen problemen
- Om andere redenen: .....

Welke andere problemen heeft u al gehad met de aanvraagformulieren? (meerdere antwoorden mogelijk)

- vergeten vooraf te betalen
- wel vooraf betaald, maar het betalingsbewijs vergeten toe te voegen
- niet voldoende exemplaren van de documenten bijgevoegd
- de bijlagen vergeten
- geen problemen
- andere:.....

Waar kon u terecht met uw vragen in verband met deze aanvraagformulieren?

- nergens
- brochure
- boeken
- internet
- griffie rechtbank koophandel
- overheid (bv gemeente)
- vrienden of familie
- advocaat
- andere:

Nam het zoeken naar antwoorden volgens u te veel tijd in beslag ?

- ja
- neen
- geen idee

Wanneer een bestaande bestuurder wordt ontslagen of een nieuwe bestuurder wordt benoemd, neemt u dan de nodige maatregelen om dit bekend te maken of met andere woorden, dient u dan aanvraagformulieren I en II in bij de griffie van de rechtbank van koophandel?

- ja
- neen
- geen idee

Wanneer dient u aanvraagformulieren I en II meestal in?

- Onmiddellijk na de statutenwijziging, de benoeming of het ontslag
- Er kan wel een hele tijd tussenzitten
- Hier besteden wij geen aandacht aan
- Deze documenten dienen we niet in, want:
  - We hebben hier geen tijd voor
  - De kostprijs is te hoog
  - Andere:...

Zou u gebruik maken van de mogelijkheid om de aanvraagformulieren of ledenlijst elektronisch op te sturen?

- Ja
- Neen

2. Statutenwijziging

Deze vraag is enkel in te vullen voor vzw's die werden opgericht voor 1 januari 2004:

Heeft uw vereniging de statutenwijziging die voor 1 januari 2006 ingediend moest worden naar aanleiding van de nieuwe wet van 2 mei 2002 betreffende de vzw's, de internationale vzw's en de stichtingen doorgevoerd? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ja
- Nee, ik wist niet dat de statuten aangepast moesten worden
- Nee, geen tijd gehad
- Nee, kost te veel
- Nee, dat heeft geen zin
- Nee, ik wist/weet niet hoe eraan moet beginnen
- Andere redenen:...

3. De ledenlijst

Welk soort ledenlijst wordt er in uw vereniging bijgehouden?

- wij houden geen ledenlijst bij.
- een ledenlijst waarin enkel de werkende leden zijn opgenomen.
- een ledenlijst waarin enkel de toegetreden leden zijn opgenomen.
- een ledenlijst waarin zowel de werkende als de toegetreden leden zijn opgenomen.
- een ledenlijst, maar we weten niet welke soort leden hierin opgenomen zijn
- geen idee

Wordt er elk jaar een kopie van de ledenlijst van de vereniging neergelegd op de griffie van de rechtbank van koophandel?

- ja
- neen
- geen idee

4. Huishoudelijk reglement

Maakt uw vereniging gebruik van de mogelijkheid om haar interne werking te regelen door een huishoudelijk reglement?

- ja
- neen
- geen idee

Zo ja, wat wordt hier dan vooral in geregeld? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- werking van de algemene vergadering nader omschrijven (vb. wijze van stemmen)
- procedurevoorschriften, zoals toelating van leden tot de algemene vergadering
- voorschriften rond het gebruik van het lokaal
- gedragsregels
- kledingvoorschriften:
- prijsreglementeringen
- andere:.....

D. Werking en aansprakelijkheid

Maken werkende leden (leden van de algemene vergadering die geen bestuurder zijn) soms gebruik van volgende rechten? Kruis aan.

	Ja	Nee	Geen idee
Samenroepen Algemene Vergadering			
Punten op de agenda Algemene Vergadering zetten			
Vragen stellen tijdens de Algemene Vergadering			
Recht op informatie (boekhouding, notulen,...)			
Recht op vorderen van ontbinding vzw			

Welk antwoord op de volgende stelling komt overeen met de situatie in uw vereniging?

Over een agendapunt op de algemene vergadering van uw vereniging...

- ...gaat men meestal eerst discussiëren alvorens over te gaan tot stemming
- ...komt het vaak tot zware woordenwisselingen
- ...wordt er bij de stemming vaak door iedereen akkoord gegaan omdat men het bestuur vertrouwd
- geen idee
- andere: ...

Hoeveel mensen zitten er in de Raad van Bestuur?

Hoeveel mensen zitten er in de Algemene Vergadering?

Vul in:

Is het mandaat van de bestuurder bezoldigd?
☐ ja ☐ neen ☐ geen idee

In tabel hieronder vindt u enkele bevoegdheden die toebehoren aan een orgaan binnen de vzw. Gelieve aan te duiden **wie u denkt** dat er in uw vereniging bevoegd is voor:

	Raad van Bestuur	Algemene vergadering	Dagelijks Bestuur	Geen idee	Niet van toepassing
Goedkeuring statutenwijziging					
Contracten afsluiten met derden					
Benoeming dagelijks bestuur					
Uitsluiting van een werkend lid					
Kwijting verlenen aan bestuurders					
Uitsluiting van Toegetreden Leden					
Aankopen van bureauartikelen (papier,pen...)					
Goedkeuring begroting					
Benoeming bestuurders					
Beslissen over toetreding nieuwe werkende leden					
Reparatie van dak vernield door storm					
Opstellen begroting					
Beslissen over bezoldiging bestuurders					

Vindt u het verschil tussen de bevoegdheden van de Raad van Bestuur en het Dagelijks Bestuur duidelijk?
☐ ja, het is duidelijk ☐ het is min of meer duidelijk ☐ het is noch duidelijk, noch onduidelijk ☐ het is niet echt duidelijk ☐ het is helemaal niet duidelijk / ik ken het niet

Denkt u dat leden en/of bestuurders voor bepaalde tekortkomingen persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld?

- ja, enkel leden
- ja, enkel bestuurders
- ja, leden en bestuurders
- nee
- geen idee

Welke van de volgende categorieën zetelen er in de Raad van Bestuur van uw vzw?

	Ja	nee	Geen idee
Werkende leden			
Specialisten (accountant, jurist)			
Andere rechtspersonen			
Toegetreden leden			
Personeelsleden			

Als uw vzw ontbonden wordt, moet er een bestemming gegeven worden aan de bestanddelen (materiaal, geld...). Wat vindt u dat er met het geld moet gebeuren?

- het geld moet worden uitgekeerd aan de leden,
- het geld moet geschonken worden aan een goed doel
- het geld moet worden gegeven aan een andere vereniging
- andere: ...

Wat is er in uw vereniging bepaald i..v.m. de bestemming van de bestanddelen indien de vzw ontbonden wordt?

- deze zullen toekomen aan een andere vzw met hetzelfde doel
- deze zullen toekomen aan een feitelijke vereniging met het zelfde doel
- deze zullen toekomen aan de leden
- deze zullen toekomen aan de werkende leden
- deze zullen toekomen aan de Raad van Bestuur
- de bestemming is nog niet bepaald
- andere: ...

E. Inkomstenbelasting

1. Van waar komen de inkomsten?

Haalt uw VZW inkomsten uit dividenden (bijvoorbeeld VZW haalt winst uit aandelen), intresten (bijvoorbeeld intrest op leningen die de VZW heeft toegestaan aan een derde, spaarboekje,...) of inkomsten uit verhuring of gebruik van roerende goederen (bijvoorbeeld verhuren van de eigen geluidsinstallatie)?

- ja: uit ...
- neen
- geen idee

Is uw VZW in het bezit van onroerende goederen?
☐ ja ☐ neen ☐ geen idee

Haalt uw VZW inkomsten uit onroerende goederen (bijvoorbeeld inkomsten die ze ontvangt uit het verhuren van gebouwen)?
☐ ja ☐ neen ☐ geen idee

Hoeveel winst haalt de VZW gemiddeld <i>jaarlijks</i> uit economische activiteiten (winstgevende activiteiten) zoals bijvoorbeeld opendeurdagen, merchandising, sponsoring van goede doelen,...?
☐ < 5.000 euro ☐ 5.000-20.000 euro ☐ 20.000-50.000 euro ☐ 50.000-100.000 euro ☐ > 250.000 euro ☐ geen idee

2. Hoe verhouden de inkomsten zich tot het doel van de VZW?

Wat doet de VZW met de gemaakte winst? (zet kruisje in kader waar past)

	Alle winst	Gedeelte van de winst	Niets van de winst
Investeren in de werking van de VZW			
Opzij zetten als reserve			
Betalen van vrijwilligersvergoedingen of loon van tewerkgestelde werknemers			
Verdelen onder leden binnen de vereniging			
Andere:.....			

2. Onder welk belastingsstelsel valt de VZW?

Onder welke inkomstenbelasting valt uw VZW?
☐ Rechtspersonenbelasting ☐ Vennootschapsbelasting ☐ geen idee

Welk bedrag moet u aan belastingen betalen?	+/-	euro
---	------------	-------------

Is het binnen uw VZW duidelijk wat de wet inhoudt in verband met belastingen?
☐ ja, het is duidelijk ☐ het is min of meer duidelijk ☐ het is noch duidelijk, noch onduidelijk ☐ het is niet echt duidelijk ☐ het is helemaal niet duidelijk

3. Praktisch

	Ontvangt uw VZW jaarlijks een aangifteformulier voor belastingen?	Stuurt men dit formulier terug naar de bevoegde instanties?	Heeft uw VZW problemen met het invullen van dit formulier?
Aangifteformulier	☐ ja ☐ neen ☐ geen idee	☐ ja ☐ neen ☐ geen idee	☐ ja ☐ neen ☐ geen idee

	Is er ooit controle geweest vanwege de overheid op de inkomsten van de VZW?	Denkt u dat uw VZW in orde zou zijn indien er een controle zou komen?	Vindt u dat de VZW's beter gecontroleerd moeten worden?
Controle	☐ Ja, een grondige controle ☐ Ja, enkel vraag om inlichtingen ☐ Neen ☐ Geen idee	☐ ja ☐ neen ☐ geen idee	☐ ja ☐ neen ☐ geen idee

F. Andere fiscale verplichtingen

1. Patrimoniumtaks

Is uw vzw onderworpen aan de patrimoniumtaks?(= vergoeding van de successierechten op uw bezittingen)?
☐ ja ☐ neen ☐ ik weet niet wat u bedoelt met patrimoniumtaks (ga naar "2. BTW")

Welke problemen heeft uw vzw ondervonden met aangifte van de patrimoniumtaks

het niet ontvangen van een aangifteformulier	☐ Ja	☐ Nee
niet weten wat patrimoniumtaks is	☐ Ja	☐ Nee
niet weten wanneer men de taks moet betalen	☐ Ja	☐ Nee
niet weten wat men moet aangeven	☐ Ja	☐ Nee
andere:		

2. BTW

Heeft uw vzw een btw-nummer?	
☐ ja	
☐ neen (sla volgende vraag over)	
☐ geen idee (sla volgend evraag over)	

Welke problemen heeft uw vzw al ondervonden met de aangifte van de BTW? (als men geen lidgeld of subsidies vraag gelieve niets aan te duiden bij betreffende vragen)

Welke inkomsten vallen onder BTW?	☐ Ja	☐ Nee
Moet ik op mijn lidgeld ook BTW aanrekenen?	☐ Ja	☐ Nee
Zijn subsidies ook onderworpen aan BTW?	☐ Ja	☐ Nee
andere:		

3. FINANCIERING

Schat de volgende financieringsvormen procentueel

	0%-10%	11%-20%	21%-30%	31%-40%	41%-50%	51%-60%	Meer dan 60%	Ik weet het niet
Buitenlands inkomsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Private inkomsten (zoals lidgeld, giften, sponsors en economische activiteiten)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Publieke inkomsten (alles wat de overheid geeft zoals subsidies e.d.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. SUBSIDIES

Geniet uw vzw van:

1= Ja jaarlijks

2= Nee, ik weet toch dat ik het niet ga krijgen, dus dien ik het ook niet meer in

3= Nee, ik wist niet dat dit bestond

4= Nee

Gemeentelijke subsidies	
Andere gemeentelijke ondersteuning zoals uitleendienst	
Provinciale subsidies	
Subsidies/ steun van de Vlaamse overheid	
Europese subsidies	
Andere:...	

5. Overige

Heeft uw vzw volgende diensten al geraadpleegd indien men vragen/problemen had?

Gemeentelijke diensten zoals cultuur, jeugd, sport, senioren,...	☐ Ja	☐ Nee	☐ Ik wist niet dat ze bestonden
Provinciale diensten zoals het ondersteuningspunt voor vrijwilligers	☐ Ja	☐ Nee	☐ Ik wist niet dat ze bestonden
Overheiddiensten	☐ Ja	☐ Nee	☐ Ik wist niet dat ze bestonden
Andere diensten zoals vb vormingsplus	☐ Ja	☐ Nee	☐ Ik wist niet dat ze bestonden

G. Boekhouding

1. Algemeen

	Kent uw vereniging de wettelijke regeling?	Kent uw vereniging de opgelegde modellen?	Stelde uw vereniging dit op in 2007?	Heeft uw vereniging dit neergelegd in 2007?
Begroting	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee
Dagboek	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee
Inventaris	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee
Jaarrekening	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee	☐ Ja ☐ Nee ☐ geen idee

Hoe controleert men de boekhouding?

- er worden verder geen vragen over gesteld
- de penningmeester doet de boekhouding, maar de penningmeester wordt grondig door de overige bestuurders/leden van de algemene vergadering hierover ondervraagd
- de penningmeester doet de boekhouding, er worden verder geen vragen over gesteld
- de boekhouding wordt gecontroleerd door een bedrijfsrevisor

2. Soort vzw

Voert uw vereniging:

- een vereenvoudigde boekhouding (voor kleine vzw's)
- een dubbele boekhouding
- geen idee

Is uw vereniging, boekhoudkundig gezien:

- een kleine vzw
- een grote vzw
- een zeer grote vzw
- geen idee

Wat is het balanstotaal van uw vzw?

- minder dan 1.000.000 euro
- tussen de 1.000.000 euro en 3.125.000 euro
- meer dan 3.125.000 euro
- geen idee

Hoeveel ontvangsten exclusief BTW heeft uw VZW? (Uitzonderlijke ontvangsten niet bijgerekend)

- minder dan 250.000 euro
- tussen de 250.000 euro en 6.250.000 euro
- meer dan 6.250.000 euro
- geen idee

3. Voeren van de boekhouding

Zijn er in uw vzw mensen met genoeg financiële achtergrond voor het voeren van de boekhouding?

- ja
- nee
- geen idee

Hoe wordt de boekhouding binnen uw vereniging georganiseerd?

- Zelf (door de penningmeester) , met boekhoudkundig programma
- Zelf (door de penningmeester), zonder boekhoudkundig programma
- Het wordt uitbesteed (bv accountant)
- Wij voeren geen boekhouding
- Ik weet het niet

Indien de boekhouding door de penningmeester wordt gevoerd, hoe gebeurt dan de controle?

- er worden verder geen vragen over gesteld. De boekhouding wordt zonder meer goedgekeurd
- er worden enkele oppervlakkige vragen gesteld. Daarna wordt de boekhouding zonder meer goedgekeurd.
- Het werk van de penningmeester wordt grondig gecontroleerd (oa door het stellen van vele vragen, eventueel inkijken documenten,...)
- de boekhouding wordt gecontroleerd door een externe (bedrijfsrevisor/boekhouder)

Brengt de nieuwe vzw-wetgeving (dd. 2002) extra kosten met zich mee inzake boekhoudkundige verplichtingen?

- ja
- nee
- geen idee

Zo ja, welke kosten?

- externe boekhouder
- advies
- infosessies volgen
- andere: ...

Hoeveel bedragen deze kosten jaarlijks?

+/- **euro**

Vindt u de nieuwe boekhoudkundige verplichtingen ingewikkeld of moeilijk haalbaar?

- ja
- neen

Zo ja, waarom?

H. Vrijwilligers

Profiel van de vrijwilligers. "De meeste vrijwilligers in mijn vereniging zijn ..." (Let op het gaat hier niet om leden in de vereniging. Bijvoorbeeld in een voetbalclub bedoelen we niet alle spelers, maar wel personen die zich inzetten voor de vereniging door bijvoorbeeld het helpen op een eetdag, kantine openhouden, ...)

Geslacht?	☐ Mannelijk ☐ Vrouwelijk ☐ Geen duidelijke meerderheid
Leeftijd?	☐ 18-24 jaar ☐ 25-34 jaar ☐ 35-44 jaar ☐ 45-54 ☐ Ouder ☐ Geen duidelijke meerderheid
Opleiding?	☐ Lager opgeleid (maximaal diploma secundair onderwijs) ☐ Hoger opgeleid (hoger onderwijs) ☐ Geen duidelijke meerderheid
Beroep?	☐ Studerend ☐ Werkend ☐ Huisman/huisvrouw ☐ Werkzoekend ☐ Gepensioneerd ☐ Andere: ..... ☐ Geen duidelijke meerderheid
Hoe zijn zij in de meeste gevallen vrijwilliger geworden?	☐ Actief: op eigen initiatief ☐ Passief: ze werden gevraagd door de vereniging ☐ Geen duidelijke meerderheid
Duur van het engagement van de vrijwilliger?	☐ Mogelijk kort tot zeer kort (maximum 1 jaar) ☐ Middellang (1-3 jaar) ☐ Langdurig tot levenslang (langer dan 3 jaar) ☐ Geen duidelijke meerderheid
Taken van de vrijwilliger? (Duid aan voor welke activiteiten je vereniging vrijwilligers inzet: meerdere antwoorden mogelijk)	☐ Organiseren en begeleiden van activiteiten ☐ Praktische hulp: vervoer, afwassen, koken, ... ☐ Administratieve taken ☐ Andere: .....

Vul in:

HA= helemaal akkoord

A= akkoord

NA= Niet akkoord

HNA helemaal niet akkoord

Stelling	HA	A	Geen mening	NA	HNA
Mijn vereniging krijgt voldoende materiële steun via de stad/gemeente.					
Mijn vereniging zou graag gebruik maken van het initiatief van een gratis verzekering voor vrijwilligerswerk door de Provincie Limburg en de steden en gemeenten.					
Als een vrijwilliger een ernstige fout maakt die een derde schade berokkent, is de vereniging daar niet aansprakelijk voor, maar wel de persoon zelf.					
Mijn vereniging is niet verplicht om een RSZ - bijdrage te betalen voor vrijwilligers.					
Mijn vereniging verkiest een forfaitaire vergoeding (vast bedrag waarvoor vrijwilliger geen tickets, bewijsjes, ... moet voorleggen) boven een reëel kostenvergoedingssysteem (de vrijwilliger bewijst zijn reële kosten).					
De stad/gemeente betreft onze vereniging voldoende bij het beleid inzake advies- en beheersstructuren.					
Mijn vereniging ondervindt veel moeite om geëngageerde vrijwilligers te vinden voor mijn vereniging.					
Er is een aanspreekpunt in mijn gemeente/stad voor problemen inzake vrijwilligerswerk.					
Ik heb de indruk dat de laatste jaren steeds meer mensen bereid zijn om vrijwilliger te worden in mijn vereniging.					
Ik vind het belangrijk om de vrijwilligers een symbolische vergoeding te geven (cadeaucheque, verrassing, ...)					
Volgens mij kan iemand tegelijkertijd een werkloosheidsuitkering en een vergoeding voor zijn vrijwilligerswerk krijgen.					
Mijn gemeente heeft in de voorbije 5 jaren duidelijk gepolst naar de echte en concrete behoeften van mijn vereniging.					

Ik vind het belangrijk dat deze onkostenvergoedingen steeds officieel gebeuren.					
Sommige personen dien ik te weigeren als vrijwilliger door hun beroep als onverenigbaarheid (vb. journalist, politiemann, politicus, militair, advocaat, ...)					
Zorgen dat men als vrijwilliger verzekerd is, is een taak van de vrijwilliger zelf.					
Ik heb een beeld van het totaalbedrag aan vergoedingen dat ik jaarlijks aan elke vrijwilliger betaal. Indien HA, of A: hoeveel is dit ongeveer jaarlijks per vrijwilliger?					
Ik voel de activiteiten van bedrijven aan als concurrentie voor mijn vereniging.					
Volgens mij mag een persoon op brugpensioen een vrijwilligersvergoeding krijgen.					

Keert uw vzw aan sommige vrijwilligers een vergoeding uit?				
☐ Ja	☐ Nee	☐ De vzw wist niet dat het mogelijk is	☐ Men wilt wel, maar weet niets ervan (vb de grootte van de vergoeding)	☐ Geen idee

So ja, hoeveel vrijwilligers krijgen er een vrijwilligersvergoeding in uw vereniging?

--

Indien u graag meer informatie wenst over vrijwilligersvergoedingen, op welke manier wilt u deze dan verkrijgen? (meerdere zijn mogelijk)

☐ Via een brochure ☐ Via een vormingsdag ☐ Via een online cursus ☐ Andere ☐ Ik heb hier geen interesse in
---

Kent uw vereniging de maximumvergoedingen van een vrijwilliger?

☐ ja, dit is € .... ☐ neen ☐ geen idee

I. Einde...

Vindt u dat de nieuwe VZW-wetgeving van 2002 veel heeft veranderd? Bent u tevreden?
Deze vraag is enkel in te vullen voor vzw's die werden opgericht voor 1 januari 2004:

Antwoord:	Veel beter	Beter	Hetzelfde	Slechter	Veel slechter
Transparantie: er is veel meer duidelijkheid inzake structuur, boekhouding, enz.					
Administratieve vereenvoudiging					
Toegenomen juridische zekerheid					
Voldoende aangepast aan verenigingen die handelsactiviteiten uitvoeren					
Voldoende verschillen tussen kleine, middelgrote en grote vzw's					
Flexibelere organisatie					
Betere toegang tot subsidies					
Duidelijkheid ivm fiscale regelgeving					
Overreglementering					
Uniformiteit: dezelfde regels gelden voor iedereen					
Geloofwaardigheid					

Overweegt uw vereniging de vzw te ontbinden en een feitelijke vereniging te worden?

- ja
 neen

Heeft u nog opmerkingen of aanvullingen?

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van grote en zeer grote vzw's in Limburg

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2010**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Luys, Jan

Datum: **1/06/2010**